

Hallituksen esitys Eduskunnalle aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi holhoustoimesta annettua lakia ja edunvalvontavaltuutuksesta annettua lakia. Eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain holhousa koskeva III osa ehdotetaan kumottavaksi.

Yleissopimusta sovelletaan sellaisten aikuisten suojeluun kansainvälisissä tilanteissa, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan. Aikuisella tarkoitetaan henkilöä, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta. Yleissopimuksen tarkoituksena on määrittää valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi ja laki, jota viranomaisten on tällöin sovellettava. Sopimuksessa määrätään myös aikuisen

edustamiseen sovellettavasta laista sekä aikuisen suojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sopimusvaltioissa. Sopimuksessa on lisäksi määrittäviä sopimusvaltioiden viranomaisten välisestä yhteistyöstä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

Kysymyksissä, jotka eivät kuulu yleissopimuksen tai muun Suomea sitovan kansainvälisen välineen alaan, sovellettaisiin vastaisuudessaakin Suomen lain kansainvälisyksitysoikeudellisia säännöksiä. Nämä säännökset ehdotetaan uudistettaviksi siten, että ne pääperiaatteiltaan vastaisivat yleissopimuksen määräyksiä. Uudet säännökset otettaisiin holhoustoimesta annettuun lakiin.

Yleissopimuksen voimaansaattamista ja soveltamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella ja muut lait valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Suomen lainsäädäntö kansainvälisen holhousoikeuden alalla.....	4
1.2 Suomea sitovat ja Suomen hyväksymät valtiosopimukset kansainvälisen holhousoikeuden alalla.....	4
1.3 Euroopan yhteisön lainsäädäntö.....	5
1.4 Nykytilan arviointi.....	6
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
3 YLEISSOPIMUS AIKUISTEN KANSAINVÄLISESTÄ SUOJELUSTA.....	8
3.1 Sopimuksen valmistelu.....	8
3.2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö.....	8
4 AIKUISTEN KANSAINVÄLISESTÄ SUOJELUSTA TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN JA SUOMEA KOSKEVIIN KANSAINVÄLISIIN VELVOITTEISIIN.....	9
5 EHDOTETTUIJEN LAKIEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	10
5.1 Laki yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	10
5.2 Laki holhoustoimesta.....	10
6 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
6.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset.....	11
6.2 Vaikutukset yksilön asemaan.....	11
7 ASIAN VALMISTELU.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	12
I luku Yleissopimuksen soveltamisala.....	12
II luku Toimivalta.....	13
III luku Sovellettava laki.....	15
IV luku Tunnustaminen ja täytäntöönpano.....	17
V luku Yhteistyö.....	19
VI luku Yleiset määräykset.....	20
VII luku Loppumääräykset.....	22
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	22
2.1 Laki aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	22
2.2 Laki holhoustoimesta.....	27
10 a luku Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset.....	29
Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta.....	29
Sovellettava laki.....	30
Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano- kelpoisuus.....	32
Muita säännöksiä.....	34
2.3 Laki edunvalvontavaltuutuksesta.....	35
7 luku Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset.....	35
2.4 Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista.....	35
3 VOIMAANTULO.....	35

4	EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS	36
4.1	Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	36
4.2	Käsittelyjärjestys	36
	LAKIEHDOTUKSET	38
	1. Laki aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta	38
	2. Laki holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta	40
	3. Laki edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain muuttamisesta	44
	4. Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain III osan kumoamisesta	45
	SOPIMUSTEKSTI	46
	LIITE	68
	RINNAKKAISTEKSTIT	68
	2. Laki holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta	68
	3. Laki edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain muuttamisesta	76
	4. Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain III osan kumoamisesta	77

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Suomen lainsäädäntö kansainvälisen holhousoikeuden alalla

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagissa 13 päivänä tammikuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen aikuisten kansainvälisestä suojelusta. Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lakiehdotukset, joilla Suomen kansainvälinen holhousoikeus muutettaisiin periaatteiltaan vastaamaan edellä mainittua Haagin sopimusta ja 19 päivänä lokakuuta 1996 tehtyä Haagin sopimusta toimivallasta, sovellettavasta laista, toimienpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa (*Haagin lastensuojelusopimus*). Seuraavassa selostetaan Suomen lainsäädäntöä edellä mainittujen yleissopimusten alalla.

Edunvalvontaa (holhoususta) koskevat kansainvälis-yksityisoikeudelliset säännökset ovat eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain (*kansainvälinen perhesuhdelaki*, 379/1929) III osassa. Ne perustuvat niin sanotulle kansalaisuusperiaatteelle. Suomen kansalaiselle voidaan niiden mukaan aina järjestää holhous Suomessa siitä riippumatta, missä valtiossa hänen asuinpaikkansa on (28 ja 32 §). Vastavasti vieraan valtion kansalaiselle tulisi järjestää ensisijaisesti holhous kansalaisuusvaltiossaan, vaikka hänen asuinpaikkansa olisi Suomessa. Holhouksen järjestäminen vieraan valtion kansalaiselle Suomessa on lain mukaan kuitenkin mahdollista, jos kansalaisuusvaltiosta on tiedusteltu, tuleeko holhous järjestettäväksi sen lain mukaisesti ja saatu kieltävä vastaus. Kieltävään vastaukseen rinnastuu tilanne, jossa vastausta ei ole saatu kuuden kuukauden kuluessa (33 §).

Holhoukseen sovellettavaa lakia koskevat Suomen lain säännökset perustuvat osittain kansalaisuusperiaatteeseen ja osittain tuomioistuinvallion lain (*lex fori*) soveltamiseen. Ajankohta, jolloin holhoojan tarve alaikäiselle lakkaa, määräytyy alaikäisen kansalai-

suusvaltion lain mukaan (30 §). Samaa lakia sovelletaan pääsäännön mukaan myös alaikäisyyden varallisuusosoikeudellisiin vaikutuksiin ja holhoojan tai vanhempien toimivaltaan (31 §) sekä holhottavaksi julistetulle määrätyn holhoojan toimivaltaan (36 §). Kun Suomen tuomioistuin järjestää holhouksen vieraan valtion kansalaiselle, sen tulee soveltaa Suomen lakia (33 §). Suomen lakia sovelletaan myös holhottavaksi julistamisen peruuttamiseen (34 §).

Laissa ei suoraan säädetä vieraassa valtiossa toteutetun holhousta koskevan toimenpiteen tunnustamisesta Suomessa. Eräistä säännöksistä käy kuitenkin ilmi, että vieraassa valtiossa annetulla päätöksellä voi olla vaikutuksia Suomessa. Jos alaikäiselle Suomen kansalaiselle on järjestetty holhous valtiossa, jossa hän pysyväisluonteisesti oleskelee, hänelle ei pääsäännön mukaan järjestetä holhous Suomessa (28 §). Täysi-ikäisen holhouksesta on vastaavanlainen säännös lain 32 §:n 1 momentissa. Pysyväisluontoisesti vieraassa valtiossa asuvalle Suomen kansalaiselle Suomessa järjestetty holhous voidaan myös lopettaa sillä perusteella, että hänelle on järjestetty holhous tuossa vieraassa valtiossa (28 §:n 2 momentti, 32 §:n 2 momentti).

Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan (*pohjoismainen luovutuslaki*, 761/1970) sisältää säännökset edellytyksistä, joiden nojalla henkilö, jonka Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan viranomaisen antaman päätöksen mukaan tulee olla huollossa tai hoidossa, voidaan luovuttaa Suomesta mainittuun laitokseen päätöksen täytäntöönpanoa varten. Se koskee siten kysymyksiä, jotka voivat kuulua myös edellä mainittujen Haagin sopimusten soveltamisalaan.

1.2 Suomea sitovat ja Suomen hyväksymät valtiosopimukset kansainvälisen holhousoikeuden alalla

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä

helmikuuta 1931 tehdyssä avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousa koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävässä sopimuksessa (*pohjoismainen avioliittokonventio*, SopS 20/1931) on kansainvälistä holhousoikeutta koskevia määräyksiä. Sen toimivaltaa koskevat säännökset perustuvat niin sanotulle kotipaikkaperiaatteelle. Sopimusvaltion kansalaiselle, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, järjestetään holhous pääsäännön mukaan viimeksi mainitussa valtiossa (14 artikla). Tutkittaessa holhousjärjestämistä sovelletaan jokaisessa sopimusvaltiossa siellä voimassa olevaa lakia (16 artikla). Vajaavaltaisuuden vaikutukset varallisuus oikeudellisessa suhteessa ja holhoojan toimivalta määräytyvät sen sopimusvaltion lain mukaan, jossa holhousa hoidetaan (17 artikla).

Sopimuksessa määrätään myös sen nojalla annettun tuomion tai hallinnollisen viranomaisen päätöksen tunnustamisesta muissa sopimusvaltioissa. Tällainen ratkaisu on muissa sopimusvaltioissa voimassa ilman eri vahvistusta (22 artikla).

Tasavallan presidentti hyväksyi 12 päivänä kesäkuuta 2009 Haagin lastensuojelusopimuksen siltä osin kuin sen hyväksyminen kuuluu Suomen toimivaltaan ja vahvisti sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista ja sopimuksen soveltamista koskevan lain (435/2009). Sopimus sisältää muun muassa lapsen edunvalvontaa koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä. Sopimuksen II luku koskee sopimusvaltioiden kansainvälistä toimivaltaa ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Pääsääntönä on, että lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset ovat toimivaltaisia. Sopimuksen III luku koskee sovellettavaa lakia. Pääsääntönä on, että viranomaiset soveltaa omaa lakiaan ryhtyessään lasten suojelua koskeviin toimenpiteisiin. Sopimuksen IV luvussa on määräykset sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta muissa sopimusvaltioissa. Pääsääntönä on, että nämä toimenpiteet tunnustetaan ilman eri vahvistusta. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa luetelluin perustein. Sopimuksen V luku koskee yhteistyötä sopimuksen sovel-

tamisalalla. Jokainen sopimusvaltio on velvollinen nimeämään keskusviranomaisen vastaamaan yhteistyövelvoitteista, jotka sopimuksessa on asetettu. Edellä mainitun lain mukaan Suomen keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö.

Haagin lastensuojelusopimus ei toistaiseksi ole tullut Suomeen nähden voimaan. Koska sopimukseen sitoutuminen kuuluu osittain Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, oikeus- ja sisäasioiden neuvosto päätti 5 päivänä kesäkuuta 2008 tietyille jäsenvaltioille, muun muassa Suomelle, annettavasta valtuudesta ratifioida vuoden 1996 Haagin yleissopimus tai liittyä siihen Euroopan yhteisön puolesta. Päätöksen mukaan näiden jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet voidakseen tallentaa ratifiointi- tai liittymiskirjansa Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön samanaikaisesti, mahdollisuuksien mukaan ennen 5 päivää kesäkuuta 2010 (EUVL L 151/36, 11.6.2008). Sopimus tulee näiden valtioiden osalta tämän jälkeen voimaan sopimuksen 61 artiklan mukaisesti.

1.3 Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) n:o 1347/2000 kumoamisesta (*Bryssel IIa –asetus*) sisältää muun ohella lasten edunvalvontaa koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä. Lasten edunvalvonta kuuluu asetuksen alaan sen vuoksi, että asetuksessa käytetty käsite ”vanhempainvastuu” on määritelty niin, että se kattaa myös lapsen edunvalvonnan. Asetus sisältää säännöksiä muun muassa tuomioistuimen toimivallasta, vireillä olevan asian vireilläolovaikutuksesta, jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta sekä keskusviranomaisten yhteistyöstä. Asetuksessa ei sitä vastoin ole sovellettavaa lakia koskevia säännöksiä.

Asetusta täydentävät kansalliset säännökset on annettu lailla tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuu-

ta koskevista asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta (1153/2004). Lain 5 §:n mukaan asetuksessa tarkoitettu keskusviranomaisena on Suomessa oikeusministeriö.

Bryssel II a –asetus syrjäyttää soveltamisalallaan sen kanssa ristiriidassa olevat kansalliset säännökset. Kansainvälisen perhesuhdelain alaikäisen holhousta koskevia säännöksiä ei siten enää voida soveltaa, jos Bryssel II a –asetus soveltuu eikä anna siihen oikeutta. Asetuksen 59–61 artiklassa on säännöksiä asetuksen suhteesta muihin säädöksiin. Mainitun 59 artiklan mukaan asetus korvaa jäsenvaltioiden osalta asetuksen voimaantullessa voimassa olevat yleissopimukset, jotka on tehty kahden tai useamman jäsenvaltion välillä ja jotka koskevat asetuksen piiriin kuuluvia asioita. Suomi ja Ruotsi saivat kuitenkin pohjoismaisen avioliittokonvention osalta oikeuden ilmoittaa, että sitä sovelletaan kokonaisuudessaan tai osittain näiden valtioiden keskinäisissä suhteissa asetuksen sijasta (59 artiklan 2 kohta). Asetuksen hyväksyessään Suomi ja Ruotsi ilmoittivat, että pohjoismaista avioliittokonventiota sovelletaan kokonaisuudessaan näiden maiden keskinäisissä suhteissa asetuksen sijasta. Pohjoismaisen avioliittokonvention holhousta koskevia määräyksiä sovelletaan siten edelleen kokonaisuudessaan.

Asetuksen 61 artiklassa säädetään asetuksen ja Haagin lastensuojelusopimuksen suhteesta. Sen mukaan asetusta sovelletaan, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella. Asetusta sovelletaan lisäksi jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella siinäkin tapauksessa, että kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli.

Euroopan yhteisö ei ole antanut säännöksiä aikuisia koskevista kansainvälisen holhousoikeuden kysymyksistä eikä tähän tähtävää hanketta ole vireillä.

1.4 Nykytilan arviointi

Ihmisten lisääntyneen kansainvälisen liikkuvuuden seurauksena edunvalvontaa koskevissa kysymyksissä on entistä useammin

kansainvälisiä liittymiä. Edunvalvonnassa olevalla tai edunvalvontaan tulevalla voi olla omaisuutta useissa eri valtioissa ja hän saattaa asua muualla kuin kansalaisuusvaltiossaan. Tällöin tarvitaan yhteisiä sääntöjä edunvalvojan aseman ja valtuuksien tunnustamisesta myös sen valtion ulkopuolella, jonka lakiin hänen asemansa perustuu, sekä siitä, missä edunvalvonta järjestetään ja minkä valtion lain mukaan edunvalvontaa hoidetaan. Edunvalvonnassa olevan tai edunvalvontaa tarvitsevan suojele kansainvälisissä tilanteissa voi edellyttää myös sitä, että valtiot sopivat viranomaisten yhteistoiminnasta näissä asioissa.

Alaikäisten edunvalvonnan osalta tällaiset säännökset sisältyvät Bryssel II a –asetukseen, jota sovelletaan Euroopan unionissa Tanskaa lukuun ottamatta. Myös pohjoismaisen avioliittokonventio sisältää määräyksiä, jotka koskevat alaikäisyyttä ja alaikäisten edunvalvontaa. Suomi on lisäksi sitoutumassa Haagin lastensuojelusopimukseen yhdessä muiden yhteisömaiden kanssa. Aikuisten edunvalvonnan osalta Suomi on osapuolena vain pohjoismaisessa avioliittokonventiossa. Ajanmukaisia Pohjoismaiden piiriä laajempia yleissopimuksia ei ollut olemassakaan ennen vuonna 2000 tehtyä yleissopimusta. Yleissopimukseen sitoutuminen parantaisi toimintarajoitteisten aikuisten suojeleu kansainvälisissä tilanteissa.

Valtiosopimukseen sitoutuminen ja Euroopan unionin lainsäädäntö vähentävät kansainvälistä holhousoikeutta koskevien kansallisten säännösten merkitystä, sillä viimeksi mainittuja voidaan soveltaa vain, jollei kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu. Mainituissa Haagin sopimuksissa olevat sovellettavaa lakia koskevat säännökset ovat universaalisia. Niiden osoittamaa lakia on sovellettava, vaikka sovellettavaksi tulisi sellaisen valtion laki, joka ei ole sopimuksissa osapuolena. Niistä poikkeavien kansallisten säännösten soveltaminen ei sopimusten voimaantultua ole mahdollista.

Kansallisille säännöksille jää silti yhä merkitystä, sillä valtiosopimukset ja Bryssel II a –asetus eivät säännöstä koko alaa tyhjentävästi. Ne eivät säännöstä esimerkiksi sitä, minkä valtion lakia sovelletaan ratkaistaessa, onko henkilö alaikäinen. Ne eivät myöskään

koske muussa kuin sopimus- tai jäsenvaltiossa tehdyn ratkaisun tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen soveltamisala on lisäksi jossakin määrin suppeampi kuin Suomen kansainvälisen holhousoikeuden. Yleissopimusta sovelletaan näet vain sellaisten aikuisten kansainväliseen suojeluun, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan. Kansalliset kansainvälistä holhousoikeutta koskevat säännökset kattavat näiden ohella myös tilanteet, joissa joku ei poissaolon vuoksi voi valvoa oikeuttaan tai joissa edunvalvoja tarvitaan valvomaan sellaisen tulevan omistajan oikeutta, jonka henkilöllisyys ei ole vielä määrätynyt.

Suomen kansalliset kansainvälistä holhousoikeutta koskevat säännökset perustuvat erityisesti kansainvälistä toimivaltaa koskevilta osin kansalaisuusperiaatteelle. Sääntely poikkeaa jyrkästi edellä mainituista Haagin sopimuksista, jotka perustuvat asuinmaaperiaatteelle. Sääntelyn lähtökohtien voimakas eroavuus ei ole perusteltua, sillä ihmiset joutuisivat toisistaan voimakkaasti poikkeavaan asemaan sillä perusteella, kuuluuko heidän edunvalvontansa kansainvälisten sopimusten alaan vai ei.

Kansalaisuuden käyttäminen pääasiallisena liittymänä kansainvälistä toimivaltaa koskevissa säännöksissä on nykyajan oloissa ongelmallinen ratkaisu, sillä se johtaa siihen että toimivaltasäännökset ovat Suomen kansalaisten osalta tarpeettoman laajat ja muiden osalta tarpeettoman suppeat. Ei ole läheskään aina tarkoituksenmukaista, että Suomessa järjestetään edunvalvonta Suomen kansalaiselle, jonka asuinpaikka on muualla. Kun edunvalvonnasta päätetään kaukana siitä ympäristöstä, jossa asianomainen henkilö elää, näytön saaminen edunvalvonnan tarpeesta voi olla vaikeaa ja aiheuttaa huomattavia kustannuksia. Suomen holhousviranomaisilla ei myöskään ole mahdollisuuksia tehokkaasti valvoa ulkomailla tapahtuvaa omaisuuden hoitoa. Tarkoituksenmukaista ei myöskään ole se, että ulkomaan kansalaiselle, jonka asuinpaikka ja kenties kaikki omaisuus on Suomessa, olisi ensisijaisesti järjestettävä edunvalvonta hänen kansalaisuusvaltiossaan. Kansainvälisen perhesuhdelain holhous-

koskevat säännökset ovat näiltä osin vanhan aikaiset.

Kansainvälisen perhesuhdelain holhousa koskevat säännökset ovat vanhentuneet myös sen vuoksi, että aineellisen holhousoikeuden keinot auttaa suojelun tarpeessa olevia ovat lain voimassaolon aikana muuttuneet. Mainituissa säännöksissä lähdetään siitä, että holhottavaksi julistaminen on pääasiallinen aikuisten suojelun tapa. Aineellisessa holhousoikeudessa tämän keinon käyttäminen on käynyt hyvin harvinaiseksi. Sen tilalle ovat tulleet osittaiset toimintakelpoisuuden rajoitukset ja useimmiten pelkkä edunvalvojan määrääminen, johon ei liity toimintakelpoisuuden rajoitusta.

Nykyisissä säännöksissä ei myöskään selkeästi osoiteta, millä edellytyksillä ulkomainen edunvalvontaa koskeva päätös tunnustetaan Suomessa. Sääntelemättä on esimerkiksi kysymys tunnustamisen epäämisestä ulkomaisessa oikeudenkäynnissä tapahtuneiden olennaisten menettelyvirheiden tai menettelyn puutteiden vuoksi. Edunvalvontaan määrääminen on toimenpide, jonka yhteydessä on korostetun tärkeää huolehtia toimenpiteen kohteeksi joutuvan henkilön oikeusturvasta. Sen vuoksi olisi tarpeen säätää yksityiskohtaisesti ulkomaisen päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta Suomessa.

Suomen kansainvälistä perheoikeutta on laajalti uudistettu 1990-luvulta alkaen. Uudistukset on toteutettu siirtymällä kansalaisuusperiaatteelle pohjautuvasta sääntelystä asuinmaaperiaatteen soveltamiseen. Oikeusjärjestyksen sisäisen johdonmukaisuuden vuoksi on perusteltua toteuttaa vastaava muutos myös Suomen kansainvälisessä holhousoikeudessa.

Edellä mainituista syistä on tarpeen uudistaa edunvalvontaa koskevat Suomen kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset siten, että ne pääperiaatteiltaan vastaisivat edellä mainittujen Haagin sopimusten määräyksiä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on parantaa toimintajajotteisten aikuisten suojelua kansainvälisiä

liittymiä sisältävissä tilanteissa saattamalla voimaan yleissopimus aikuisten kansainvälisestä suojelusta. Esityksen toisena tavoitteena on uudistaa kansalliset kansainvälistä holhousoikeutta koskevat säännökset siten, että ne tulevat pääperiaatteiltaan vastaamaan edellä mainittua yleissopimusta.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yleissopimuksen aikuisten kansainvälisestä suojelusta ja lain yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Kansalliset kansainvälistä holhousoikeutta koskevat säännökset ehdotetaan lisättäväksi holhoustoimesta annettuun lakiin (442/1999) ja kansainvälisen perhesuhdelain III osa kumottavaksi.

3 Yleissopimus aikuisten kansainvälisestä suojelusta

3.1 Sopimuksen valmistelu

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin 17. istunnossa vuonna 1993 päätettiin aloittaa työ Haagissa vuonna 1961 alaikäisten suojelusta tehdyn yleissopimuksen (Convention du 5 octobre 1961 concernant la compétence des autorités et la loi applicable en matière de protection des mineurs) uudistamiseksi. Päätöksen mukaan tässä yhteydessä oli määrä tutkia yleissopimuksen ulottamista koskemaan myös toimintarajoitteisia aikuisia. Työn kestäessä, joka vuonna 1996 johti Haagin lastensuojelusopimuksen tekemiseen, ei kuitenkaan ollut riittävästi aikaa tutkia perusteellisesti aikuisten suojeluun liittyviä kysymyksiä. Sen vuoksi asiaan palattiin, kun lastensuojelusopimus oli valmis. Vuonna 1997 asetettu erityiskomissio laati lastensuojelusopimusta lähtökohtana käyttäen luonnoksen aikuisten suojelua koskevaksi yleissopimukseksi. Luonnos toimi neuvottelujen ja päätösten pohjana vuonna 1999 pidetyssä erityiskomissiossa, jolla oli diplomaattikokouksen luonne. Neuvotteluihin osallistui 30 Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltiota sekä tarkkailijoina kuusi muuta valtiota, kaksi hallitusten välistä organisaatiota ja kolme muuta organisaatiota.

3.2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on parantaa kansainvälisissä tilanteissa sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykujensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan. Sopimuksen avulla pyritään välttämään oikeusjärjestysten välisiä ristiriitatilanteita aikuisten suojeluun liittyvän toimivallan, sovellettavan lain ja toimenpiteiden tunnustamisen sekä täytäntöönpanon osalta. Tarkoituksena on myös kehittää kansainvälistä yhteistyötä aikuisten suojelussa. Sopimus muistuttaa rakenteeltaan ja pääperiaatteiltaan Haagin lastensuojelusopimusta.

Sopimuksen soveltamisala on määritelty sopimuksen 1—4 artiklassa. Sopimusta sovelletaan 1 artiklan mukaan sellaisten aikuisten suojeluun kansainvälisissä tilanteissa, jotka henkilökohtaisten kykujensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan. Aikuisella tarkoitetaan yleissopimuksessa henkilöä, joka on täyttänyt 18 vuotta. Sopimuksen 3 artiklassa on esimerkkiluettelo toimenpiteistä, joihin sopimusta sovelletaan. Näitä ovat esimerkiksi toimintakelpoisuuden rajoituksen määrittäminen ja suojelujärjestelmän asettaminen, edunvalvonta tai muu vastaava järjestely ja aikuisen sijoittaminen laitokseen tai muuhun paikkaan, jossa suojelu voidaan järjestää. Sopimuksen 4 artiklassa soveltamisalaa tarkennetaan luettelemalla asiaryhmiä, joihin yleissopimusta ei sovelleta. Näitä ovat esimerkiksi elatusvelvoitteet, avioliiton tai vastaavan suhteen solmiminen, mitätöiminen ja purkaminen sekä avioliiton tai vastaavan suhteen varallisuusvaikutukset. Ne eivät kuulu sopimuksen soveltamisalaan, vaikka sääntelyn tavoitteena olisikin aikuisen suojelu.

Sopimuksen II luku koskee sopimusvaltioiden kansainvälistä toimivaltaa ryhtyä toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tavoitteena on ollut estää toimivaltaristiriidat määräämällä, että vain yksi sopimusvaltio olisi kulloinkin toimivaltainen. Pääsääntönä on, että aikuisen asuinpaikkavaltion viranomaiset ovat toimivaltaisia (5 artikla). Täydentäviä määräyksiä on annettu niiden tilanteiden varalta, joissa on kysymys pakolaisista tai sellaisista aikuisista,

jotka ovat kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa tai joiden asuinpaikkaa ei voida selvittää (6 artikla). Aikuisen kansalaisuusvaltion viranomaisille on myös annettu mahdollisuus käyttää toimivaltaa, jos ne katsovat voivansa varsinaisesti toimivaltaisista viranomaisista paremmin arvioida aikuisen edun. Toimivallan käyttämisestä on etukäteen ilmoitettava viimeksi mainituille viranomaisille, jotka voivat kieltää sen käyttämisen (7 artikla). Luvussa on myös määräyksiä toimivallan siirtämisestä (8 artikla), omaisuuden sijaintivaltion toimivallasta (9 artikla), toimivallasta kiiretilanteissa (10 artikla) ja toimivallasta ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jonka vaikutukset rajoittuvat toimenpiteen suorittaneen valtion alueelle (11 artikla).

Sopimuksen III luku koskee sovellettavaa lakia. Pääsääntönä on, että toimivaltaa käytetään viranomaiset soveltavat omaa lakiaan (13 artikla). Luvussa on määräyksiä myös siitä, mitä lakia sovelletaan aikuisen myöntämään sellaiseen edustusvaltaan, joka tulee käytettäväksi, kun aikuinen ei kykene suojelemaan etujaan (15 artikla).

Lainvalintaa koskevia määräyksiä sovelletaan riippumatta siitä, osoittavatko ne sovellettavaksi sopimusvaltion vai kolmannen valtion lain (18 §). Viittaus tietyn valtion lakiin ei sisällä viittausta sen lainvalintasäännöksiin, joten niin sanottu *renvoi* on suljettu pois (19 artikla). Luvun määräykset eivät estä soveltamasta toimivaltaa käyttävän valtion kansainvälisesti pakottavia säännöksiä (20 artikla). Luvussa on myös niin sanottu *ordre public* -lauseke, jonka mukaan osoitetun lain soveltamisesta voidaan poiketa, jos sen soveltaminen olisi ilmeisesti vastoin oikeusjärjestyksen perusteita (21 artikla).

Sopimuksen IV luvussa on määräykset sopimusvaltiossa suoritetun toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta muissa sopimusvaltioissa. Pääsääntönä on, että nämä toimenpiteet tunnustetaan muissa sopimusvaltioissa ilman eri vahvistusta. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa luetelluin perustein (22 artikla). Jos suoritettu toimenpide, joka on täytäntöönpanokelpoinen alkuperävaltiossaan, edellyttää täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, se on asianosaisen pyynnöstä julistettava

siellä täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa mainituin perustein (25 artikla). Täytäntöönpanon tulee tapahtua samalla tavoin kuin valtion omien viranomaisten toimenpiteiden täytäntöönpanon (27 artikla).

Sopimuksen V luku koskee yhteistyötä sopimuksen soveltamisalalla. Yhteistyöjärjestelmä perustuu siihen, että jokainen sopimusvaltio on velvollinen nimeämään keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita sopimuksessa näille viranomaisille asetetaan (28 artikla). Eräät keskusviranomaiselle määrätty tehtävät voidaan suorittaa myös muiden viranomaisten tai toimielinten välityksellä.

Sopimuksen VI luvussa on yleisiä määräyksiä, joiden tarkoituksena on muun muassa helpottaa sopimuksen toimeenpanoa ja seuranta sekä suojata sopimuksen puitteissa vaihdettujen henkilötietojen luottamuksellisuutta. Tässä luvussa on määräyksiä myös sopimuksen ja muiden sopimuksen alaa koskevien kansainvälisten asiakirjojen välisestä suhteesta.

Sopimuksen VII luvussa on Haagin yleissopimuksissa tavanomaiset loppumääräykset, jotka koskevat muun muassa sopimuksen ratifiointia ja hyväksymistä sekä sopimukseen liittymistä ja sopimuksen voimaantuloa.

4 Aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön ja Suomea koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin

Yleissopimuksen määräykset syrjäyttävät erityissäännöksinä Suomen kansallisen lain säännökset sopimuksen soveltamisalalla. Viimeksi mainituille säännöksille jää kuitenkin yhä merkitystä tilanteissa, joita yleissopimus ei koske.

Kansainvälisen perhesuhdelain säännökset holhouksesta pohjautuvat kansalaisuusperiaatteen soveltamiseen ja poikkeavat siten huomattavasti yleissopimuksen määräyksistä, joissa aikuisen asuinpaikka on tärkein liittymä. Esityksessä ehdotetaan näiden säännös-

ten uudistamista siten, että sääntely periaatteiltaan vastaisi yleissopimuksen määräyksiä.

Yleissopimus ei vaikuta sellaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita ja jotka sisältävät määräyksiä yleissopimukseen kuuluvista asioista (49 artiklan 1 kappale). Yleissopimus ei myöskään vaikuta sopimusvaltion mahdollisuuteen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät yleissopimuksen soveltamisalaan kuluvia asioita koskevia määräyksiä, sellaisten aikuisten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä olevan sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa (49 artiklan 2 kappale). Yleissopimus ei siten vaikuta pohjoismaisen avioliittokonvention soveltamiseen eikä myöskään estä sen muuttamista edellyttäen, että konvention edunvalvontaa (holhousta) koskevat määräykset nykyiseen tapaan rajataan koskemaan niitä, joilla on asuinpaikka jossakin konvention osapuolena olevassa valtiossa.

Edellä mainitut yleissopimuksen määräykset koskevat valtiosopimusten lisäksi myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin erityisiin siteisiin. Pohjoismaainen luovutuslaki on tällainen laki. Yleissopimukseen sitoutuminen ei siten vaikuta sen soveltamiseen eikä edellä selostetuilla rajoituksilla estä sen muuttamista.

5 Ehdotettujen lakien pääasiallinen sisältö

5.1 Laki yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

Esityksessä ehdotetaan, että yleissopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö. Oikeusministeriö hoitaa jo nykyisin useita samantapaisia keskusviranomais tehtäviä. Eräiden valtion ja kunnan viranomaisten tulisi antaa keskusviranomaiselle pyynnöstä virka-apua keskusviranomaiselle säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi.

Esityksessä ehdotetaan myös, että Helsingin hovioikeus ratkaisisi ensimmäisenä oikeusasteena kysymyksen toisessa sopimusvaltiossa annetun päätöksen tunnustamisesta ja

täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta. Helsingin hovioikeudella on jo nykyisin vastaavia tehtäviä usein kansainvälistä perheoikeutta koskevien lakien nojalla. Koska näiden asioiden määrä on melko vähäinen, niiden keskittäminen yhteen tuomioistuimeen on perusteltua, sillä keskittäminen antaa mahdollisuuden tarvittavan asiantuntemuksen hankkimiseen ja ylläpitämiseen.

Maistraateille asetettaisiin velvollisuus antaa edunvalvojalle tai edunvalvontavaltuutetulle todistus tämän asemasta ja valtuuksista tietyissä tapauksissa. Todistuksen avulla edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu voisi osoittaa asemansa muissa sopimusvaltioissa, mikä helpottaa valtuuksien käyttämistä kansainvälisissä tilanteissa.

5.2 Laki holhoustoimesta

Holhoustoimesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset. Kansainvälisessä perhesuhdelaisissa olevat holhousta koskevat säännökset kumottaisiin.

Ehdotetut kansainvälistä toimivaltaa koskevat säännökset perustuvat asuinmaaperiaatteelle. Suomen viranomaiset ovat lähtökohtaisesti toimivaltaisia silloin, kun sillä, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on Suomessa asuinpaikka. Omaisuuden sijainti Suomessa, Suomen kansalaisuus tai asioiden hoidon tarpeen ilmeneminen täällä voi kuitenkin tietyissä tapauksissa oikeuttaa toimivallaan käyttämiseen.

Ehdotetut sovellettavaa lakia koskevat säännökset perustuvat Haagin lastensuojelusopimukseen ja aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehtyyn yleissopimukseen. Mainittujen sopimusten sovellettavaa lakia koskevat määräykset ovat universaalisesti sovellettavia, joten niistä poikkeavia säännöksiä ei ole mahdollista soveltaa muutoin kuin sellaisen kansainvälisen velvoitteen nojalla, joihin mainitut sopimukset eivät irtautumislausekkeensa mukaan vaikuta. Oikeusjärjestyksen selkeyden vuoksi lakiehdotukseen on otettu säännökset, jotka asiasisällöltään vastaavat yleissopimuksen määräyksiä. Säännöksiä sovellettaisiin Suomen kansainvälisen holhousoikeuden koko soveltamisalalla, toisin sanoen myös niihin kysymyksiin, joita edellä

mainitut Haagin sopimukset eivät koske. Pohjoismaisen avioliittokonvention määräykset menevät kuitenkin ristiriidan sattuessa edellä mainittujen säännösten edelle.

Ehdotetussa laissa on säännökset myös vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annetun päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta. Vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös tunnustettaisiin pääsäännön mukaan Suomessa ilman eri vahvistusta. Tunnustamisesta voitaisiin kuitenkin kieltäytyä ehdotuksessa osoitetuin perustein. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus Suomessa edellyttäisi sitä, että Helsingin hovioikeus on vahvistanut sen täytäntöönpanokelpoiseksi.

6 Esityksen vaikutukset

6.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen voimaansaattaminen lisää jossakin määrin oikeusministeriöllä olevia keskusviranomaistehtäviä. Ainakin lähivuosina uusien tehtävien määrän voidaan ennakoita jäävän hyvin vähäiseksi muun muassa sen vuoksi, että yleissopimuksessa on toistaiseksi mukana vain pieni määrä valtioita. Yleissopimuksessa määrätyt keskusviranomaisen tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden edellyttämä voimavarojen tarve pitemmälläkään aikavälillä nouse huomattavaksi. Oikeusministeriölle aiheutuu jossakin määrin lisäkustannuksia keskusviranomaiselle toisesta sopimusvaltiosta saapuvien tai sinne lähetettävien asiakirjojen kääntämistä.

Todistuksen antaminen edunvalvojan tai edunvalvontavaltuutetun asemasta on maistraateille uusi tehtävä. Todistus on tarkoitettu annettavaksi ainoastaan silloin, kun pyytäjää osoittaa tarvitsevänsä sitä vieraassa valtiossa. Todistusten määrän voidaan olettaa jäävän vähäiseksi, enintään muutamaan kymmeneen todistukseen vuodessa. Velvollisuus antaa todistus koskee vain tilanteita, joissa edun-

valvoja on määrätty tai edunvalvontavaltuus on vahvistettu Suomessa, joten pyytäjän asema voidaan selvittää Suomen lain pohjalta. Tämä vähentää selvityksen tekemiseen vaadittavan työn määrää.

6.2 Vaikutukset yksilön asemaan

Yleissopimukseen sitoutuminen parantaa aikuisten suojelua kansainvälisissä tilanteissa. Yleissopimuksella luodaan yhteistyöverkosto, jonka avulla toisesta sopimusvaltiosta voidaan saada suojelun tarvetta valaisevaa tietoa. Verkoston avulla voidaan myös ilmoittaa toiseen sopimusvaltioon, että suojelun kohteena oleva tai suojelua mahdollisesti tarvitseva henkilö on siirtynyt asumaan tuohon valtioon. Sen viranomaisen voi tämän jälkeen arvioida henkilön tilanteen ja päättää tarvittavista toimenpiteistä. Kansainvälistä toimivaltaa koskevien yhteisten sääntöjen avulla turvataan se, ettei aikuisen suojeluun jää kansainvälisissä tilanteissa aukkoja.

Yleissopimukseen sitoutuminen helpottaa edunvalvojan ja edunvalvontavaltuutetun tehtävän hoitamista tilanteissa, joissa päämiehen asioita on hoidettava toisessa sopimusvaltiossa, sillä sopimuksella turvataan että edunvalvontaa koskeva päätös tunnustetaan ja että edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu voi käyttää valtuuksiaan toisessa sopimusvaltiossa.

Edellä mainitut hyödyt ovat sitä suuremmat, mitä useampi valtio sitoutuu sopimukseen.

7 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä. Esitysehdotuksesta pyydettiin lausunnot ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, väestötieteellisen tutkimuskeskukselta ja Itä-Suomen lääninhallituksen maistraattien kehittämissyksiköltä sekä eräiltä tuomioistuimilta, maistraateilta, oikeusaputoimistoilta ja järjestöiltä. Lausunnon antaneet kannattivat ehdotuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön**I luku Yleissopimuksen soveltamisala**

1 artikla. Artiklassa ilmaistaan yleissopimuksen soveltamisala ja tarkoitus. Yleissopimusta sovelletaan artiklan 1 kappaleen mukaan sellaisen aikuisen suojeluun kansainvälisissä tilanteissa, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan. Sopimus koskee siten lähinnä kansainvälistä holhousoikeutta, mutta muutkin toimenpiteet, joiden tarkoituksena on suojella edellä mainittuja henkilöitä, kuuluvat sen soveltamisalaan.

Artiklan 2 kappaleessa ilmaistaan yleissopimuksen tarkoitus. Sen tarkoituksena on ensinnäkin määrittää valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Sen tarkoituksena on myös määrittää laki, jota toimivaltaisten viranomaisten on sovellettava käyttäessään toimivaltaansa, ja laki, jota on sovellettava aikuisen edustamiseen. Viimeksi mainitun lain perusteella arvioidaan sellaiset kysymykset, kuten edustusvallan olemassaolo, laajuus, muuttaminen ja lakkaaminen. Yleissopimuksessa määrätään myös suojelutoimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sopimuksen osapuolena olevissa valtioissa. Lisäksi sopimuksen tarkoituksena on luoda sopimusvaltioiden viranomaisten välille sellaista yhteistyötä, jota tarvitaan sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

2 artikla. Artiklassa määritellään, mitä aikuisella tarkoitetaan, ja täsmennetään siten sopimuksen henkilöllistä soveltamisalaa. Aikuisella tarkoitetaan 1 kappaleen mukaan henkilöä, joka on täyttänyt 18 vuotta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimusta sovelletaan myös sellaiseen aikuiseen, joka ei ollut täyttänyt 18 vuotta toimenpiteen suorittamisen ajankohtana. Sellainen suojelutoimenpide, johon on ryhdytty toimenpiteen kohteen ollessa nuorempi kuin 18-vuotias

mutta joka jatkuu sen jälkeenkin, kuuluu siten yleissopimuksen soveltamisalaan sen jälkeen, kun toimenpiteen kohteena oleva on täyttänyt 18 vuotta.

3 artikla. Artiklassa täsmennetään yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa luettelamalla sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia toimenpiteitä. Luettelo ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi.

Artiklan a alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluvat toimenpiteet, jotka koskevat toimintakelpoisuuden rajoituksen määrittämistä ja suojelujärjestelmän asettamista. Tällaisia toimenpiteitä Suomen lainsäädännössä ovat esimerkiksi toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan määrääminen holhoustoimesta annetun lain (442/1999) nojalla.

Artiklan b alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluva toimenpide on myös aikuisen asettaminen oikeus- tai hallintoviranomaisen suojelun alaiseksi. Suomen lainsäädännössä tähän ryhmään kuuluvia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi mielenterveyslain (1116/1990) nojalla tapahtuva hoitoon määrääminen vastoin potilaan tahtoa.

Artiklan c ja d alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluvat myös toimenpiteet, jotka koskevat edunvalvontaa tai muuta vastaavaa järjestelyä sekä aikuisen tai hänen omaisuutensa hoidosta, aikuisen edustamisesta tai avustamisesta vastaavan henkilön tai toimielimen osoittamista ja tehtävän määrittämistä. Nämä alakohdat ovat Suomen lainsäädännön kannalta katsottuna paljolti päällekkäisiä a alakohdan kanssa.

Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat artiklan e ja f alakohtien mukaan myös toimenpiteet, jotka koskevat aikuisen sijoittamista laitokseen tai muuhun paikkaan, jossa suojelu voidaan järjestää, sekä toimenpiteet, jotka koskevat aikuisen omaisuuden hoitoa, säilyttämistä tai omaisuudesta määräämistä. Ensiksi mainittuun ryhmään kuuluva Suomen lainsäädännön mukainen toimenpide voi olla esimerkiksi henkilön määrääminen päihdehuoltoon tahdostaan riippumatta päihdehuoltolain (41/1986) nojalla. Jälkimmäiseen ryh-

mään kuuluvat muun muassa holhoustoimesta annetussa laissa tarkoitetut holhousviranomaisen toimenpiteet, jotka koskevat omaisuuden hoitosuunnitelman laatimista tai luvan myöntämistä oikeustoimeen, jonka edunvalvoja aikoo tehdä päämiehensä puolesta. Alakohta g:n mukaan yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluu myös luvan antaminen erityiseen puuttumiseen aikuisen henkilön tai omaisuuden suojelemiseksi. Esimerkiksi luvan antaminen raskauden keskeyttämiseen kuuluu siten sopimuksen soveltamisalaan, jos toimenpide toteutetaan suojelutarkoituksessa ja se kohdistuu yleissopimuksessa tarkoitettuun aikuiseen.

4 artikla. Artiklan 1 kappaleessa luetellaan asiaryhmiä, jotka saattavat koskea aikuisen suojelua, mutta jotka silti jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Luettelo on tarkoitettu tyhjettäväksi. Viranomaisen toimenpide, jolla tähdätään aikuisen henkilön tai omaisuuden suojelemiseen, kuuluu siten yleissopimuksen soveltamisalaan, jollei kyseistä asiaa ole tässä artiklassa suljettu sen ulkopuolelle. Yleissopimusta ei sovelleta elatusvelvoitteisiin (a kohta) eikä avioliiton tai vastaavan suhteen solmimiseen, mitätöimiseen tai purkamiseen taikka asumuseroon (b kohta). Yleissopimusta ei myöskään sovelleta avioliiton tai vastaavan suhteen varallisuussuhteisiin (c kohta) eikä trusteeihin tai perintöoikeuteen (d kohta). Kaikkiin näihin sääntelyihin voi liittyä toimintarajoitteista osapuolta suojelevia elementtejä, mutta ne eivät kuitenkaan kuulu yleissopimuksen alaan.

Yleissopimusta ei sovelleta myöskään sosiaaliturvaan (e kohta) eikä yleisiin terveyttä koskeviin viranomaistoimenpiteisiin (f kohta). Myös toimenpiteet, joihin on ryhdytty henkilön tekemän rikoksen vuoksi, jäävät yleissopimuksen ulkopuolelle (g kohta), samoin turvapaikkaoikeutta ja maahanmuuttoa koskevat päätökset (h kohta) sekä toimenpiteet, joihin on ryhdytty yksinomaan yleisen turvallisuuden vuoksi (i kohta). Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat esimerkiksi toimenpiteet, jotka kohdistetaan mielenhäiriössä olevaan henkilöön yleisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Artiklan 2 kappaleen mukaan se, mitä 1 kappaleessa määrätään, ei vaikuta kelpoi-

suuteen toimia aikuisen edustajana siinä mainituissa asioissa. Jos aikuinen henkilökohtaisten kykyjensä riittämättömyyden vuoksi tarvitsee edunvalvojaa tai muuta edustajaa edellä mainituissa asioissa, edustajan määrääminen kuuluu yleissopimuksen soveltamisalaan.

II luku Toimivalta

5 artikla. Artiklan 1 kappaleessa ilmaistaan viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa koskeva pääsääntö. Sen mukaan sen sopimusvaltion oikeus- tai hallintoviranomaiset, jossa aikuisella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Sopimusmääräys perustuu ajatukseen, että aikuisen suojelun tarve on yleensä parhaiten arvioitavissa valtiossa, jossa aikuinen asuu ja jossa hänen elämänsä tärkeimmät siteet ovat. Sopimusmääräys poikkeaa siitä, mitä kansainvälisessä perhesuhdelaisissa säädetään. Viimeksi mainitussa säädöksessä on lähtökohtana kansalaisuusperiaate ja toimivallan perustaminen toimenpiteen kohteeksi joutuvan kansalaisuuteen. Mainitun lain 33 § antaa kuitenkin Suomen viranomaisille tietyin edellytyksin kelpoisuuden järjestää holhous sellaiselle vieraan valtion kansalaiselle, jonka kotipaikka on Suomessa. Pohjoismaisen avioliittokonvention alaan kuuluvissa tapauksissa toimivalta kuuluu pääsäännön mukaan sen sopimusvaltion viranomaiselle, jossa suojelua tarvitsevilla on kotipaikka (14 artikla).

Asuinpaikan käsitettä ei ole määritelty tässä sopimuksessa eikä muissakaan Haagin sopimuksissa. Vakiintuneen käsityksen mukaan asuinpaikka määräytyy tosiasiallisesti vallitsevien ulkoisesti havaittavien seikkojen pohjalta. Henkilöllä katsotaan olevan asuinpaikka siinä valtiossa, jossa hän asuu ja jossa hänellä on tosiasiallisesti keskeinen elämänympäristönsä.

Artiklan 2 kappale koskee kansainvälisen toimivallan siirtymistä aikuisen asuinpaikan muuttuessa. Kun aikuisen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, myös toimivalta siirtyy sinne. Artiklassa ei määrätä tilanteesta, joka syntyy, kun aikuisen asuinpaikka

siirtyä sellaiseen vieraaseen valtioon, joka ei ole sopimusvaltio. Asia täytyy ymmärtää niin, että tässä tilanteessa kukin sopimusvaltio voi soveltaa kansallisia toimivaltasäännöksiään. Muut sopimusvaltiot eivät toisaalta ole velvollisia tunnustamaan sellaisia sopimusvaltiossa tehtyjä päätöksiä, joissa viranomaisen toimivalta ei ole perustunut yleissopimuksessa hyväksytyihin perusteisiin.

6 artikla. Artikla sisältää poikkeuksen 5 artiklassa olevasta kansainvälistä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä. Poikkeus koskee pakolaisia ja niitä, jotka kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ovat asuinpaikkaa vailla. Toimivalta on tällöin 1 kappaleen mukaan sen sopimusvaltion viranomaisilla, jonka alueella nämä aikuiset ovat. Vastaavia määräyksiä sovelletaan 2 artiklan mukaan myös aikuisiin, joiden asuinpaikkaa ei voida selvittää. Suomen nykyinen lainsäädäntö ei tunne tähän rinnastuvaa toimivalta-perustetta. Kansainvälisen perhesuhdelain 33 § johtaa kuitenkin käytännössä siihen, että Suomi voi nykyisinkin käyttää toimivaltaa näissä tilanteissa tiedusteltuaan ensin henkilön kansalaisuusvaltiolta, tuleeko edunvalvonta siellä järjestettäväksi, ja odotettuaan vastausta kuusi kuukautta.

7 artikla. Artiklassa määrätään edellytyksistä, joiden vallitessa yleissopimuksen osapuolena oleva aikuisen kansalaisuusvaltio voi käyttää toimivaltaa aikuisen suojelemiseksi. Tämä on artiklan mukaan mahdollista lukuun ottamatta tilanteita, joissa aikuinen on pakolainen tai kansalaisuusvaltiossaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa. Toimivallan käytön edellytyksenä on, että aikuisen kansalaisuusvaltion viranomaiset katsovat voivansa 5 artiklassa ja 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuja viranomaisia paremmin arvioida aikuisen edun ja että toimivallan käytöstä on ilmoitettu mainituille toisen sopimusvaltion viranomaisille.

Kansalaisuuteen perustuva toimivalta on artiklan 2 kappaleen mukaan luonteeltaan toissijainen. Toimivaltaa ei saa käyttää, jos viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan, 6 artiklan 2 kappaleen tai 8 artiklan nojalla, ovat ilmoittaneet että ne ovat ryhtyneet tilanteen vaatimiin toimenpiteisiin tai päättäneet, ettei mihinkään toimenpiteisiin tule ryhtyä tai että menettely on jo vireillä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan aikuisen kansalaisuusvaltion toimenpiteet raukeavat heti, kun viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan, 6 artiklan 2 kappaleen tai 8 artiklan nojalla, ovat suorittaneet tarpeelliset toimenpiteet tai ilmoittaneet, ettei toimenpiteisiin ryhdytä. Sen valtion toimenpiteet, jonka kansalainen aikuinen on, pysyvät siten voimassa ainoastaan, jos ensisijaisesti toimivaltainen valtio ei ryhdy asiassa mihinkään toimenpiteisiin.

8 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan 5 tai 6 artiklan nojalla toimivaltainen sopimusvaltion viranomaisen voi pyytää, että toisen sopimusvaltion viranomaiset ryhtyisivät toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Pyyntö voidaan esittää, jos pyytävä viranomaisen katsoo sen aikuisen edun mukaiseksi. Pyyntö voi koskea joko suojelutoimenpiteitä yleisesti tai yksilöityä toimenpidettä.

Artiklan 2 kappaleessa luetellaan ne sopimusvaltiot, joille pyyntö voidaan esittää. Näitä ovat valtio, jonka kansalainen aikuinen on (a kohta), valtio, jossa aikuisella oli edellinen asuinpaikka (b kohta), valtio, jossa on aikuisen omaisuutta (c kohta) sekä valtio, jonka viranomaiset aikuinen on kirjallisesti valinnut ryhtymään toimenpiteisiin hänen suojelemisekseen (d kohta). Viimeksi mainittu alakohta antaa aikuiselle tietyn mahdollisuuden vaikuttaa siihen, missä valtiossa suojelutoimenpiteisiin ryhdytään. Aikuisella ei kuitenkaan ole ehdotonta oikeutta oikeuspaikan valintaan, sillä 5 ja 6 artiklassa tarkoitettu viranomaisista riippuu, päätetäänkö tällainen pyyntö esittää. Edellä mainittujen lisäksi pyyntö voidaan esittää valtiolle, jossa sellaisella aikuisen läheisellä, joka on valmis ottamaan vastuun hänen suojelemisestaan, on asuinpaikka (e kohta). Aikuisen henkilön suojelemiseksi pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, jonka alueella aikuinen on (f kohta).

Pynnön vastaanottanut valtio päättää toimivallan hyväksymisestä. Jos se ei hyväksy toimivaltaa, toimivalta säilyy artiklan 3 kappaleen mukaan viranomaisilla, jotka 5 tai 6 artiklan mukaan ovat toimivaltaisia.

9 artikla. Artiklassa määrätään omaisuuden sijaintivaltion toimivallasta ryhtyä toimenpiteisiin omaisuuden suojelemiseksi. Omaisuuden sijaintivaltiolla on sen mukaan kelpoi-

suus ryhtyä tällaisiin toimenpiteisiin, mikäli toimenpiteet ovat yhteensopivia niiden kanssa, joihin 5—8 artiklan nojalla toimivaltaiset sopimusvaltiot ovat ryhtyneet.

10 artikla. Artikla koskee sopimusvaltion oikeutta ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa aikuinen on tai aikuiselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään kaikkiin välttämättömiin suojelutoimenpiteisiin.

Kiireellisyyteen perustuva toimivalta on alisteinen niiden viranomaisten toimenpiteille, joille toimivalta 5—9 artiklan mukaan kuuluu. Kiireelliset toimenpiteet raukeavat artiklan 2 kappaleen mukaan, kun 5—9 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään tilanteesta, jossa kiiretoimenpiteen kohteeksi joutuneen aikuisen asuinpaikka on sellaisessa valtiossa, joka ei ole yleissopimuksen osapuoli. Kiiretoimenpide raukeaa tässä tapauksessa silloin, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.

Artiklan 4 kappaleen mukaan kiireellisen toimenpiteen suorittaneiden viranomaisten tulee, jos mahdollista, ilmoittaa suorittamistaan toimenpiteistä sen sopimusvaltion viranomaisille, jossa aikuisella on asuinpaikka.

11 artikla. Artiklan 1 kappale koskee sen sopimusvaltion, jossa aikuinen on, oikeutta ryhtyä tilapäisiin toimenpiteisiin aikuisen henkilön suojelemiseksi. Koska toimivaltaa voidaan kiireellisissä tilanteissa käyttää 10 artiklan nojalla, tämä artikla koskee käytännössä vain sellaisia tilapäisiä toimenpiteitä, jotka eivät ole kiireellisiä.

Artiklan 1 kappaleen mukaan toimivalta on olemassa ainoastaan poikkeustapauksessa ja sitä voidaan käyttää vasta sen jälkeen, kun asiasta on ilmoitettu niille viranomaisille, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan nojalla. Lisäksi edellytyksenä on, että toimenpiteen vaikutus rajoittuu kysymyksessä olevaan valtioon ja että toimenpide on yhteensopiva niiden toimenpiteiden kanssa, joihin 5—8 artiklan nojalla toimivaltaiset viranomaiset ovat ryhtyneet.

Mainittujen rajoitusten vuoksi artiklan soveltamisala jää sängen suppeaksi. Esimerkiksi tilanteet, joissa viranomaisen lupaa haetaan raskauden keskeyttämiseen tai jäsenen amputaatioon, eivät näytä kuuluvan artiklan piiriin, sillä tällaisen lääketieteellisen toimenpiteen vaikutukset eivät ole tilapäisiä eivätkä paikallisia. Suomen oikeusjärjestyksen kannalta katsoen kyseessä oleva toimivaltaperuste saattaisi mahdollisesti tulla käytettäväksi joissakin mielenterveyslaissa tai päihdehuoltolaissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Artiklan 2 kappaleessa on määräykset 1 kappaleessa tarkoitettun väliaikaisen toimenpiteen raukeamisesta. Jos aikuisella on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa, edellä mainitut toimenpiteet raukeavat heti, kun viranomaiset, joilla on toimivalta 5—8 artiklan nojalla, ovat päättäneet tarpeellisista toimenpiteistä. Toisin kuin 10 artiklassa tässä artiklassa ei ole määräystä sen tilanteen varalta, että aikuisen asuinpaikka olisi kolmannessa valtiossa, toisin sanoen valtiossa, joka ei ole sopimuksen osapuoli. Vaikuttaa kuitenkin selvältä, että jos valtio, jossa väliaikainen toimenpide on suoritettu, tunnustaa kolmannen valtion toimenpiteen, väliaikainen toimenpide samalla raukeaa.

12 artikla. Artikla koskee niiden toimenpiteiden voimassaoloa, joihin on ryhdytty 5—9 artiklan mukaisesti. Nämä toimenpiteet pysyvät voimassa niihin liittyvien ehtojen mukaisesti, vaikka olosuhteiden muutos olisi poistanut perusteen, jonka nojalla toimivaltaa käytettiin. Esimerkiksi aikuiselle määrätty edunvalvoja säilyttää asemansa, vaikka aikuisen asuinpaikka myöhemmin siirtyisi toiseen valtioon. Olosuhteiden muutos voi luonnollisesti johtaa siihen, ettei aikaisempi suojelutoimenpide ole enää aikuisen etua vastaava. Toimivaltainen viranomainen voi tällöin muuttaa sen sisältöä, korvata sen toisella toimenpiteellä tai päättää toimenpiteen lopettamisesta.

III luku Sovellettava laki

13 artikla. Artiklan 1 kappaleessa on määräys siitä, minkä valtion lakia on sovellettava II luvun mukaista toimivaltaa käytettäessä. Sen mukaan sopimusvaltioiden viranomaiset soveltavat omaa lakiaan. Määräys vastaa

Suomen nykyisen lainsäädännön kantaa. Asiasta on säännöksiä kansainvälisen perhesuhdelain 32 ja 33 §:ssä sekä pohjoismaisen avioliittokonvention 16 artiklassa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelu sitä edellyttää. Määräys tuo lainvalintaa koskevaan sääntelyyn joustavuutta. Vieraan valtion lain soveltaminen saattaa sopimukseen liittyvän selittävän raportin mukaan olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun aikuisen asuinpaikkavaltion viranomaiselta haetaan lupaa vieraassa valtiossa olevan omaisuuden myymiseen. Jos myymiseen ei asuinpaikkavaltion lain mukaan tarvita lupaa, mutta se on omaisuuden sijaintivaltion lain mukaan tarpeen, lienee yleensä perusteltua, että kysymys luvan myöntämisestä tutkitaan omaisuuden sijaintivaltion lakia soveltaen. Kuten 2 kappaleesta ilmenee, vieraan valtion lain soveltaminen tai sen huomioon ottaminen on kuitenkin tarkoitettu poikkeukselliseksi toimenpiteeksi.

14 artikla. Artiklassa on erityinen sovellettavaa lakia koskeva säännös ajatellen tilannetta, jossa aikuisen suojelua koskeva toimenpide tulee sovellettavaksi toisessa sopimusvaltiossa kuin siinä, jossa se on tehty. Toimenpiteen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät tällöin sen valtion lain mukaan, jossa toimenpide tulee sovellettavaksi. Suojelutoimen soveltaminen toisin sanoen mukautetaan sen valtion oloihin, jossa soveltaminen tapahtuu. Yleissopimukseen liittyvän selittävän raportin mukaan toimenpiteen soveltamista koskeva ehto voi olla esimerkiksi omaisuuden sijaintivaltion lain vaatimus, jonka mukaan edunvalvoja tarvitsee omaisuuden luovuttamiseen viranomaisen suostumuksen. Suostumus on tällöin 14 artiklan mukaan tarpeen, vaikka sitä ei tarvittaisi sen valtion lain mukaan, jossa edunvalvojan määräys annettiin.

15 artikla. Artiklassa määrätään siitä, minkä valtion lakia on sovellettava sellaisen edustusvallan olemassaoloon, laajuuteen, muuttamiseen ja lakkaamiseen, jonka aikuinen on myöntänyt sopimuksella tai yksipuolisella oikeustoimella ja joka tulee käytettä-

väksi, kun aikuinen ei kykene suojelemaan etujaan. Suomen lainsäädännössä tällainen oikeustoimi on edunvalvontavaltuutuksesta annetussa laissa (648/2007) säännelty edunvalvontavaltuutus. Artiklan 1 kappaleen mukaan sovellettavaksi tulee ensisijaisesti sen valtion laki, jossa aikuisella oli asuinpaikka sopimuksen tai oikeustoimen tekohetkellä.

Aikuinen voi kuitenkin osoittaa sovellettavaksi muunkin valtion lain. Tällainen lainvalinta tulee artiklan 1 kappaleen mukaan tehdä nimenomaisesti ja kirjallisesti. Artiklan 2 kappaleessa määrätään siitä, mitä vaihtoehtoja aikuisella on käytettävissään lainvalinnassa. Sen mukaan valtiot, joiden laki voidaan osoittaa sovellettavaksi, ovat valtio, jonka kansalainen aikuinen on (a kohta), tai valtio, jossa aikuisella aikaisemmin oli asuinpaikka (b kohta). Sovellettavaksi voidaan valita myös omaisuuden sijaintivaltion laki tuon omaisuuden osalta (c kohta). Säännös mahdollistaa siten sen, että samaan edustusvaltioon liittyviin kysymyksiin saatetaan joutua soveltamaan eri maiden lakeja.

Artiklan 3 kappaleessa on lainvalintamääräys siitä, minkä valtion lakia on sovellettava edustusvallan käyttämisen tapaan. Sovellettavaksi tulee tällöin sen valtion laki, jossa edustusvaltaa käytetään. On jossakin määrin tulkinnanvaraista, mitkä kysymykset kuuluvat tämän lainvalintasäännön piiriin. Yleissopimukseen liittyvän selittävän raportin mukaan ilmaisu ”edustusvallan käyttämisen tapa” on ymmärrettävä ahtaammin kuin 14 artiklassa käytetty ilmaisu ”toimenpiteen soveltamisen ehdot”. Lainvalintamääräyksen täytynee siten katsoa koskevan vain vähäisiä yksityiskohtia, kuten kysymystä siitä, millä tavoin valtuuden olemassaolo on osoitettava ja mahdollisesti kysymystä siitä, onko valtuutetun toimittava henkilökohtaisesti vai voiko hän joissakin asioissa valtuuttaa toisen toimimaan puolestaan.

16 artikla. Artikla koskee aikuisen suojelutoimenpiteisiin sovellettavaa lakia tilanteissa, joissa 15 artiklassa tarkoitettua edustusvaltaa ei käytetä sillä tavoin, että se riittää turvaamaan aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelun. Edustusvalta voidaan tällöin peruuttaa tai sitä voidaan muuttaa yleissopimuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen toimenpitein. Ryhtyessään toimenpiteisiin viran-

omaiset soveltavat 13 artiklan mukaisesti omaa lakiaan. Artiklan mukaan ne ovat kuitenkin velvollisia ottamaan huomioon 15 artiklassa tarkoitettun lain siinä määrin kuin mahdollista. Tällä on pyritty turvaamaan sitä, ettei aikuisen haluamaa suojelujärjestelmää korvata sellaisella viranomaisen omaan lakiin perustuvalla toimenpiteellä, joka perustuu aivan toisenlaisiin lähtökohtiin kuin aikuisen itselleen laatima järjestelmä.

17 artikla. Artikla koskee kolmannen osapuolen suojaa tilanteessa, jossa kolmas on tehnyt oikeustoimen sellaisen aikuisen edustajana esiintyneen henkilön kanssa, jolla olisi oikeus toimia aikuisen edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimeen oli ryhdytty. Jos kolmas ei tiennyt eikä hänen pitänyt-kään tietää, että edustusvaltaan sovellettiin toisen valtion lakia, oikeustoimen pätevyyttä ei edustusvallan puutteen vuoksi voida kiistää eikä kolmatta asettaa vastuuseen. Määräys koskee artiklan 2 kappaleen mukaan ainoastaan tilanteita, joissa oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

18 artikla. Artiklassa määrätään sovellettavaa lakia koskevien määräysten niin sanottu universaalista soveltamisesta. Sopimusvaltioiden tulee sen mukaan soveltaa yleissopimuksen III luvun määräyksiä myös silloin, kun niiden nojalla sovellettava laki on sellaisen valtion laki, joka ei ole yleissopimuksen osapuoli. Tämä määräys ei kuitenkaan tule sovellettavaksi silloin, kun sovellettavaa lakia koskeva määräys nimenomaisesti viittaa sopimusvaltion lakiin. Asia on näin 14 artiklassa.

19 artikla. Artiklan mukaan sana ”laki” tarkoittaa yleissopimuksen III luvussa kyseisessä valtiossa voimassa olevaa lakia tuon lain lainvalintasäännöksiä lukuun ottamatta. Niin sanottua renvoi- eli viittausperiaatetta ei siten sovelleta. Tämä ratkaisu, joka on omaksuttu monissa Haagissa tehdyissä yleissopimuksissa, on toinen kuin kansainvälisen perhesuhdelain 53 §:stä ilmenevä. Yleissopimuksessa omaksuttu kanta vastaa sitä vastoin pohjoismaisen avioliittokonvention kantaa ja ratkaisua, joka on viime vuosina omaksuttu Suomen kansainvälistä perheoikeutta uudistettaessa.

20 artikla. Artiklassa sallitaan tuomioistuinvaltion kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltaminen niissäkin tilanteissa, joissa suojelutoimenpiteeseen on muutoin sovellettava vieraan valtion lakia. Yleissopimukseen sitoutuviissa valtioissa saattaa olla pakottavia säännöksiä esimerkiksi siitä, kenen tulee antaa suostumus lääketieteelliseen toimenpiteeseen siinä tapauksessa, että aikuinen ei itse kykene antamaan suostumusta. Näitä säännöksiä voidaan 20 artiklan mukaan soveltaa, vaikka näin jouduttaisiin ristiriitaan vieraassa valtiossa toteutetun suojelutoimenpiteen kanssa.

21 artikla. Artikla sisältää niin sanotun ehdottomuus- eli ordre public -periaatteen. Se antaa mahdollisuuden poiketa yleissopimuksen osoittaman vieraan valtion lain soveltamisesta, jos sen soveltaminen olisi ilmeisesti oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden vastaista.

IV luku **Tunnustaminen ja täytäntöönpano**

22 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää velvoitteen tunnustaa toisen sopimusvaltion tuomioistuimen tai muun viranomaisen toimenpiteet sopimuksen soveltamisalalla. Toimenpiteet on tunnustettava ilman eri vahvistusta, toisin sanoen suoraan lain nojalla.

Toimenpiteen tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä, jos artiklan 2 kappaleessa mainittu kieltäytymisperuste on olemassa. Kieltäytymisperusteita ovat toimivallan käyttö muulla kuin sopimuksen II luvussa tarkoitettulla perusteella (a kohta), päätösmenettelyssä tapahtuneet vakavat puutteet (b kohta) ja päätöksen ilmeinen ristiriitaisuus pyynnön vastaanottaneen valtion eli kohdevaltion oikeusjärjestyksen perusteiden tai kansainvälisesti pakottavien säännösten kanssa (c kohta). Toimenpiteen tunnustamisesta kieltäytyminen on mahdollista myös siinä tapauksessa, että se on ristiriidassa sellaisen toimenpiteen kanssa, johon on myöhemmin ryhdytty sellaisessa yleissopimuksen ulkopuolisessa valtiossa, joka olisi ollut toimivaltainen 5—9 artiklan nojalla, edellyttäen että viimeksi mainitun valtion toimenpide tunnustetaan kohdevaltiossa (d kohta). Viimeinen kieltäytymisperuste (e kohta) koskee aikuisen sijoit-

tamista hoitoa tai muuta suojelutoimenpidettä varten toiseen sopimusvaltioon. Toimenpiteen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, jos 33 artiklassa tarkoitettua neuvottelumenettelyä ei ole noudatettu.

Suomen laissa ei nykyisin ole tyhjentävästi säädetty edunvalvontaa koskevan ulkomaisen toimenpiteen tunnustamisesta. Kansainvälisten perhesuhdelain 35 §, joka koskee holhottavaksi julistamisesta tai sen peruuttamisesta kuuluttamista, viittaa kuitenkin siihen, että vieraassa valtiossa annettu päätös, joka ei koske Suomen kansalaista, tunnustettaisiin. Sitä vastoin Suomen kansalaista koskeva päätös tunnustettaisiin vasta, kun on tutkittu, että vieraassa valtiossa annettu Suomen kansalaista koskeva päätös on annettu sellaisella perusteella, joka Suomen lain mukaan olisi voinut aiheuttaa sellaisen päätöksen. Pohjoismaisen avioliittokonvention mukaan sopimusvaltiossa annettu holhousta koskeva päätös tunnustetaan muissa sopimusvaltioissa ilman eri vahvistusta.

23 artikla. Artiklassa on määräykset niin sanotusta preventiivisestä tunnustamisesta. Toisessa sopimusvaltiossa suoritettu toimenpide tunnustetaan 22 artiklan mukaan ilman eri vahvistusta. Se, jonka etua asia koskee, voi kuitenkin pyytää sopimusvaltion toimivaltaisia viranomaisia päättämään toisessa sopimusvaltiossa suoritettua toimenpiteen tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä. Tällöin tutkitaan 22 artiklan 2 kappaleessa lueteltujen kieltäytymisperusteiden olemassaolo. Hankkimalla tällaisen päätöksen hakija saa varmuuden siitä, tunnustetaanko päätös tuossa valtiossa vai ei. Suomen nykyisessä lainsäädännössä ei ole säädetty mahdollisuudesta hakea päätös siitä, tunnustetaanko vieraassa valtiossa aikuisen suojelusta annettu päätös täällä.

24 artikla. Artiklan mukaan se tosiseikkojen arviointi, johon toimenpiteen suorittaneen valtion viranomainen on perustanut toimivaltansa, sitoo pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaista. Jos päätöksen antanut tuomioistuimien on perustanut toimivaltansa esimerkiksi siihen, että aikuisella on asuinpaikka siinä valtiossa, päätöksen tunnustamista harkitseva kohdevaltion viranomainen ei saa tutkia niiden tosiseikkojen paikkansapitävyyttä, joihin

päätöksen antanut viranomainen perusti asuinpaikkaa koskevan ratkaisunsa.

25 artikla. Artiklassa on määräykset sopimusvaltiossa suoritettua toimenpiteen täytäntöönpanokelpoisuudesta muissa sopimusvaltioissa. Jos toimenpide edellyttää täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, se on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianomaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröimisestä on artiklan 2 kappaleen mukaan noudatettava yksinkertaista ja nopeaa menettelyä. Menettely on muutoin jätetty kansallisen sääntelyn varaan. Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättäisi ensimmäisenä asteena Helsingin hovioikeus. Tätä koskeva säännös on sopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 8 §:ssä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä ainoastaan jollakin 22 artiklan 2 kappaleessa mainitulla perusteella.

26 artikla. Artiklaan on otettu tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa yleissopimuksissa yleinen määräys, jonka mukaan toimenpiteen sisältämää asiaratkaisua ei saa uudelleen tutkia päätettäessä toimenpiteen tunnustamisesta tai täytäntöönpanokelpoisuudesta. Tämä ei kuitenkaan estä sellaista asian käsittelyä, joka on tarpeen sen selvittämiseksi, ettei tunnustamisesta tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta ole perusteita kieltäytyä.

27 artikla. Artikla koskee sopimusvaltiossa suoritettua toimenpiteen täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa. Sen mukaan toimenpide, joka on sopimusvaltiossa julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa varten, on pantava täytäntöön samalla tavoin kuin kyseisen sopimusvaltion omien viranomaisten toimenpiteet. Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei siten ole lupa asettaa erilaiseen asemaan kotimaisiin päätöksiin nähden. Asia on vahvistettu uudelleen artiklan toisessa virkkeessä, jonka mukaan täytäntöönpano tapahtuu kohdevaltion lain mukaisesti ja sen sallimissa rajoissa. Jos siis sopimusvaltion täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön mukaan päätös voidaan jättää

panematta täytäntöön tietyillä perusteilla, samat perusteet ovat käytettävissä ulkomaisen päätöksen täytäntöönpanossa.

V luku Yhteistyö

28 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää jokaiselle sopimusvaltiolle asetetun velvoitteen keskusviranomaisen nimeämiseen. Artiklan 2 kappaleessa annetaan valtioille, joissa on yhtä useampia oikeusjärjestelmiä tai itsehallintoalueita, oikeus nimetä useampi kuin yksi keskusviranomainen ja oikeus määritellä niiden alueellisen tai henkilöllisen toimivallan laajuus. Jos valtio on nimennyt useamman kuin yhden keskusviranomaisen, sen tulee nimetä se keskusviranomainen, jolle tiedonannot voidaan lähettää toimitettavaksi eteenpäin kyseisen valtion asianomaiselle keskusviranomaiselle.

29 artikla. Artiklassa asetetaan keskusviranomaisille yleinen yhteistyö- ja informaatiovelvoite. Velvoite koskee paitsi yhteistyötä keskusviranomaisten välillä, myös yhteistyön edistämistä keskusviranomaisen kotivaltion toimivaltaisten viranomaisten välillä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

30 artikla. Artiklassa luetellaan toimenpiteet, joihin keskusviranomainen on velvollinen ryhtymään joko itse tai muiden viranomaisten tai elimien välityksellä. Näitä toimenpiteitä ovat tiedonvaihdon edistäminen toimivaltaisten viranomaisten välillä tilanteissa, joissa yleissopimusta sovelletaan (a kohta), sekä avustaminen aikuisen olinpaikan selvittämisessä (b kohta). Viimeksi mainittu velvollisuus on olemassa silloin, kun toisen sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen pyytää apua aikuisen olinpaikan selvittämiseksi ja näyttää ilmeiseltä, että aikuinen voi olla pyynnön vastaanottaneen valtion alueella ja tarvita siellä suojelua.

31 artikla. Artikla koskee sovittelun ja sitä vastaavien keinojen käyttöä sovinnollisten ratkaisujen saavuttamiseksi aikuisten suojelua koskevissa kysymyksissä. Sen mukaan sopimusvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat rohkaista sovittelun ja vastaavien keinojen käyttöä näissä kysymyksissä. Artikla ei sisällä velvoitetta, vaan on eräänlainen muistutus siitä, että sovittelu voi näissäkin kysymyksissä olla käyttökelpoinen tapa.

32 artikla. Artiklassa annetaan aikuisen suojeluun liittyvää toimenpidettä harkitsevalle yleissopimuksen mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus pyytää aikuisen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja selvaiselta toisen sopimusvaltion viranomaiselta, jolla nämä tiedot ovat. Edellytyksenä on, että aikuisen tilanne edellyttää tietojen saamista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan artiklan 1 kappaleen mukaiset pyynnöt voidaan toimittaa sen viranomaisille ainoastaan sen keskusviranomaisen välityksellä. Suomella ei ole tarkoitus antaa tällaista selitystä, koska se saattaisi tarpeettomasti vaikeuttaa tai hidastaa viranomaisten yhteistoimintaa asiassa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisilta apua yleissopimuksen mukaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun aikuinen siirtyy esimerkiksi laitoshoidtoa varten toiseen sopimusvaltioon valtiosta, jossa toimenpide suoritettiin.

33 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa 5—8 artiklan nojalla toimivaltainen viranomainen harkitsee aikuisen sijoittamista laitokseen tai muuhun paikkaan, ja sijoittaminen tulisi järjestettäväksi toisessa sopimusvaltiossa. Tällaisessa tapauksessa sen on ensiksi neuvoteltava viimeksi mainitun valtion keskusviranomaisen tai muun viranomaisen kanssa. Neuvotteluja varten sen tulee toimittaa tietoja aikuisen tilanteesta ja perustelut sille, miksi aikuinen tulisi sijoittaa tällä tavoin.

Artiklan 2 kappaleessa annetaan kohdevaltion toimivaltaiselle viranomaiselle oikeus kieltää aiottu sijoitus. Sen mukaan päätöstä sijoittamisesta ei voida tehdä, jos kohdevaltion keskusviranomainen tai muu viranomainen ilmoittaa kohtuullisessa ajassa vastustavansa toimenpidettä.

34 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa suojelutoimen kohteena sopimusvaltiossa oleva aikuinen tai aikuinen, johon kohdistuvia suojelutoimenpiteitä harkitaan, siirtyy toiseen valtioon. Ensiksi mainitun valtion toimivaltaisten viranomaisten on silloin katsoessaan aikuisen olevan vakavassa vaarassa ilmoitettava kyseisen toisen valtion viranomaisille vaarasta ja niistä toimenpiteistä,

joihin on ryhdytty tai joita harkitaan. Artiklan sanamuodon mukaan ilmoitusvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa se valtio, johon aikuinen on siirtynyt, ei ole aikuisten suojelua koskevan yleissopimuksen osapuoli.

35 artikla. Artikla sisältää tiedon pyytämistä ja toimittamista koskevan rajoituksen. Jos viranomaisena aikuinen tai hänen omaisuutensa todennäköisesti joutuisi vaaraan tai että aikuisen perheenjäsenen vapaus tai elämä joutuisi vakavasti uhatuksi, viranomaisella ei saa pyytää eikä toimittaa tällaisia tietoja.

36 artikla. Artikla koskee vastuuta kuluista, joita keskusviranomaisille tai muille viranomaisille koituu yhteistyötä koskevan sopimuksen V luvun määräysten soveltamisesta. Artiklan mukaan viranomaisella vastaa näistä kuluista itse. Artikla ei kuitenkaan rajoita mahdollisuutta periä palveluista kohutuullisia maksuja. Yleissopimuksessa ei ole täsmennetty sitä, keneltä tällainen maksu voidaan periä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksen kulujen jakamisesta. Valtiot voivat sopia esimerkiksi siitä, ettei niiden välisestä yhteistyöstä aiheutuvia kuluja peritä.

37 artikla. Artiklassa annetaan sopimusvaltioille mahdollisuus tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksia edistääkseen sopimuksen V luvussa olevien määräysten soveltamista niiden välillä. Näin voidaan sopia tiiviimmästä yhteistyöstä kuin V luvussa määrätään. Sopimuksen tehneiden valtioiden on toimitettava sopimuksesta jäljennös yleissopimuksen tallettajalle eli Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle.

VI luku Yleiset määräykset

38 artikla. Artiklassa on määräykset todistuksen antamisesta henkilölle, jolle aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelu on uskottu. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa suojelutoimenpiteeseen on ryhdytty tai edustajan valtuutus vahvistettu, voivat pyynnöstä antaa tällaiselle henkilölle todistuksen hänen asemastaan ja valtuuksistaan. Todistuksen tarkoituksena on helpottaa valtuuksien käyttä-

mistä vieraassa valtiossa, jossa ei ehkä osata tulkita oikein suojelutoimenpidettä koskevaa päätöstä.

Todistuksen mukaisen aseman oletetaan artiklan 2 kappaleen mukaan kuuluvan kyseiselle henkilölle todistuksen päivämäärästä lukien, jollei muuta näytetä. Todistuksen oikeellisuus voidaan siten kyseenalaistaa, mutta jos näin ei tehdä, kolmas voi luottaa sen tietoihin.

Artiklan 3 kappaleen mukaan kunkin sopimusvaltion tulee nimetä viranomaisena, joka on toimivaltainen laatimaan todistuksen. Yleissopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen mukaan todistuksen antaisi Suomessa maistraatti.

39 artikla. Artikla sisältää määräyksen henkilötietojen suojasta. Sen mukaan yleissopimuksen mukaisesti hankittuja tai toimitettuja henkilötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu.

40 artikla. Artikla koskee yleissopimuksen nojalla vastaanotetun tiedon luottamuksellisuutta. Saadut tiedot on pidettävä luottamuksellisina, mutta luottamuksellisuuden sisältö määräytyy viranomaisen kotivaltion lain mukaisesti.

41 artikla. Artikla sisältää Haagin yleissopimuksissa tavanomaisen määräyksen, jonka mukaan sopimuksen mukaisesti välitetyt tai toimitetut asiakirjat on vapautettu laillistamisesta tai muusta vastaavasta muodollisuudesta.

42 artikla. Artiklassa annetaan sopimusvaltioille mahdollisuus nimetä ne viranomaiset, joille 8 ja 33 artiklassa osoitetut pyynnöt voidaan osoittaa. Mainittu 8 artikla koskee pyyntöä, että toinen kuin ensisijaisesti toimivaltainen valtio ryhtyisi toimiin aikuisen suojelemiseksi, ja 33 artikla koskee aikuisen sijoittamista laitokseen tai muuhun paikkaan, joka sijaitsee toisessa sopimusvaltiossa.

Suomen ei ole tarkoitus nimetä tällaisia viranomaisia. Jos toisen sopimusvaltion viranomaiset eivät tiedä, mikä Suomen viranomaisena on asiassa toimivaltainen, pyyntö voidaan toimittaa Suomen keskusviranomaisen välityksellä.

43 artikla. Artiklan 1 kappale koskee sopimuksen 28 ja 42 artiklassa tarkoitettujen viranomaisnimeämisten antamista tiedok-

si. Nimeämisestä on ilmoitettava Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle viimeistään ajankohtana, jolloin yleissopimukseen sitoutumista koskevat asiakirjat talletetaan. Jos ilmoituksissa tiedoissa tapahtuu myöhemmin muutoksia, myös niistä on vastaavasti ilmoitettava.

Jos sopimukseen sitoutuva valtio antaa 32 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun selityksen, se on artiklan 2 kappaleen mukaan annettava yleissopimuksen tallettajalle.

44–47 artikla. Artiklat sisältävät Haagin yleissopimuksissa tavanomaisesti käytettyjä määräyksiä, jotka koskevat sopimuksen soveltamista liittovaltioissa tai muutoin valtioissa, joissa on voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan sen eri alueilla tai eri henkilöryhmiin.

48 artikla. Artiklassa määrätään tämän yleissopimuksen suhteesta Haagissa 17 päivänä heinäkuuta 1905 allekirjoitettuun holhottavaksi julistamista ja siihen verrattavia suojelutoimenpiteitä koskevaan yleissopimukseen. Yleissopimus korvaa sopimusvaltioiden välisissä suhteissa viimeksi mainitun sopimuksen. Suomi ei ole vuoden 1905 sopimuksen osapuoli, joten määräyksellä ei ole merkitystä Suomen kannalta.

49 artikla. Artiklan 1 kappale koskee yleissopimuksen suhdetta sopimuksen soveltamisalaa koskettaviin aikaisempiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolena on sopimusvaltioita. Sen mukaan yleissopimus ei vaikuta tällaisiin asiakirjoihin. Valtiot, jotka ovat tällaisen asiakirjan osapuolena, voivat jatkaa sen soveltamista vaikka ne tulevat tämän yleissopimuksen osapuoliksi.

Artiklan 2 kappale koskee yleissopimuksessa osapuolena olevan valtion mahdollisuutta tehdä uusia valtiosopimuksia sopimuksen soveltamisalalla. Sen mukaan yleissopimus ei vaikuta tähän mahdollisuuteen, jos aikuisen asuinpaikka on uuden sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Esimerkiksi Pohjoismaat voivat tämän yleissopimuksen estämättä uudistaa pohjoismaisen avioliittokonvention holhousta koskevia määräyksiä, edellyttäen, että ne säilyttävät näissä määräyksissä nykyisin olevan maantieteellisen soveltamisalan määrittelyn.

Artiklan 3 kappale koskee sopimusvaltion yleissopimuksen soveltamisalalla tekemän myöhemmän sopimuksen vaikutusta tuon valtion ja muiden yleissopimuksen osapuolena olevien valtioiden suhteisiin. Sen mukaan edellä mainittu myöhempi sopimus ei vaikuta yleissopimuksen soveltamiseen myöhemmän sopimuksen tehneen valtion ja muiden yleissopimuksen osapuolena olevien valtioiden välillä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin. Suomen kannalta pohjoismainen luovutuslaki on tässä tarkoitettu laki. Se on säädetty yleissopimusta aikaisemmin, joten yleissopimus ei vaikuta sen soveltamiseen.

50 artikla. Artiklassa ilmaistaan yleissopimuksen ajallinen soveltamisala. Sen 1 kappaleen mukaan yleissopimusta sovelletaan vain sellaisiin toimenpiteisiin, joihin valtiossa on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut kyseisen valtion osalta voimaan.

Artiklan 2 kappaleessa täsmennetään 1 kappaletta tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta. Sen mukaan yleissopimusta sovelletaan vain sellaisten toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joihin on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut voimaan toimenpiteisiin ryhtyneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion välillä. Sopimus ei luonnollisesti aseta estettä sille, että viimeksi mainittu valtio oman lainsäädäntönsä perusteella tunnustaa sellaisiakin toimenpiteitä, joihin on toisessa sopimusvaltiossa ryhdytty ennen kuin sopimus on tullut maiden välillä voimaan.

Artiklan 3 momentti koskee edustusvaltaa, jonka aikuinen on myöntänyt sopimuksella tai muulla oikeustoimella. Sen mukaan yleissopimusta sovelletaan siitä alkaen, kun se on tullut sopimusvaltion osalta voimaan, myös aikaisemmin myönnettyyn edustusvaltaan, jos se on myönnetty 15 artiklassa määrättyjä edellytyksiä vastaavin edellytyksin. Valtuutuksen tai muun asiakirjan tekohetki ei siten ole ratkaiseva, vaan valtuutetun asema voi siten perustua myös yleissopimuksen voimaantuloa aikaisemmin tehtyyn asiakirjaan.

51 artikla. Artiklassa määrätään sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon kielestä. Sen mukaan tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää kohdevaltion jollekin viralliselle kielelle tehty käännös. Jos tällaisen käännöksen toimitaminen aiheuttaisi vaikeuksia, riittää kuitenkin käännös ranskan tai englannin kielelle.

Artiklan 2 kappale koskee mahdollisuutta tehdä varauma tiedonannon käännöksen osalta. Sen mukaan sopimusvaltio voi varauman tekemällä kieltäytyä hyväksymästä joko ranskan tai englannin, mutta ei kummankin, käyttämistä.

52 artikla. Artiklassa on viimeaikaisissa Haagin sopimuksissa yleisesti käytetty määräys, jonka mukaan konferenssin pääsihteeri kutsuu säännöllisin välein koolle erityiskomission tarkastelemaan, miten yleissopimusta käytännössä sovelletaan. Erityiskomissioiden kokouksilla on havaittu olevan tärkeä merkitys hyvien käytäntöjen kehittämisessä ja sopimuksen soveltamisessa havaittujen ongelmien korjaamisessa.

VII luku Loppumääräykset

53—55 artikla. Artikloissa on Haagin sopimuksissa yleisesti käytetyt määräykset sopimuksen allekirjoittamisesta, ratifioimisesta, hyväksymisestä ja sopimukseen liittymisestä sekä sopimusasiakirjojen tallettamisesta.

Ne valtiot, jotka eivät olleet Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä 2 päivänä lokakuuta 1999, voivat sitoutua sopimukseen liittymällä siihen sopimuksen tultua voimaan. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Sopimusvaltion ei siten tarvitse ryhtyä mihinkään toimiin, jotta sopimus tulisi voimaan sen ja liittyvän valtion välillä. Jos sitä vastoin pidetään tarpeellisena, ettei sopimus tule voimaan mainittujen valtioiden välillä, sopimusvaltio voi estää voimaantulon tekemällä vastalauseen.

56 artikla. Artiklassa määrätään varauman tekemisestä yleissopimukseen. Valtio voi viimeistään sopimukseen sitoutuessaan tehdä 51 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun, ranskan

tai englannin kielen käyttämistä koskevan varauman. Muita varaumia ei sallita.

57—59 artikla. Artikloissa on Haagin sopimuksissa yleisesti käytettävät määräykset sopimuksen voimaantulosta ja irtisanomisesta sekä sopimuksen tallettajan ilmoituksista sopimukseen sitoutuneille valtioille.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

1 §. *Sopimuksen voimaansaattaminen.* Pykälä sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan ne aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Kysymystä siitä, mitkä sopimuksen määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, tarkastellaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

2 §. *Suomen keskusviranomaisen.* Pykälän mukaan sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö. Yleisperusteluissa on esitetty syitä, joiden vuoksi oikeusministeriö on sopiva toimimaan keskusviranomaisena. Keskusviranomaisen tehtävistä on määräyksiä sopimuksen V luvussa.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa keskusviranomaiselle saapuu sopimuksen 8 tai 33 artiklan nojalla Suomen viranomaisille esitetty pyyntö tai hakemus. Pyyntö voi koskea esimerkiksi sitä, että Suomi ryhtyisi toimenpiteisiin aikuisen suojelemiseksi tai että Suomen viranomaisen antaisi suostumuksen siihen, että toisen sopimusvaltion viranomaisen sijoittaa aikuisen Suomessa olevaan laitokseen. Keskusviranomaisen tulee tällöin siirtää asia sille tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka on asiassa toimivaltainen. Edunvalvontaa koskevassa asiassa pyyntö on tavallisesti perusteltua osoittaa toimivaltaiselle holhousviranomaiselle, joka voi harkita suojelutoimenpiteen tarpeellisuuden ja tarvittaessa tehdä hakemuksen käräjäoikeudelle. Jos asia kuitenkin on jo vireillä käräjäoikeudessa, saattaa olla perusteltua toimittaa pyynn-

tö suoraan sille. Jos pyyntö sitä vastoin koskee sosiaalihuoltoon, esimerkiksi kehitysvammaisten erityishuoltoon tai päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoon kuuluvaa toimenpidettä, on yleensä perusteltua toimittaa se asianomaisen kunnan sosiaalilautakunnalle.

Pykälän 3 momentti koskee vastuuta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisen tiedonantojen kääntämisestä. Sopimuksen 51 artiklan mukaan sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon tulee olla laadittu alkupe- räisellä kielellä ja siihen tulee liittää käännös pyynnön vastaanottavan valtion jollekin viralliselle kielelle tai sen tuottaessa vaikeuksia, ranskan tai englannin kielelle. Tämä aiheuttaa tarvetta asiakirjojen kääntämiseen. Ehdotetun 3 momentin mukaan oikeusministeriö huolehtisi sen kautta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisten tiedonantojen kääntämisestä, jos käännös lain tai sopimuksen mukaan tarvitaan. Tällä tarkoitetaan huolehtimista myös käännätyksestä johtuvista kustannuksista. Asia olisi näin siitä riippumatta, toimiiko oikeusministeriö asianomaisen tiedonannon osalta lähettävänä vai vastaanottavana keskusviranomaisena.

3 §. Virka-apu. Pykälässä on säännös virka-avusta aikuisen olinpaikan ja olosuhteiden selvittämiseksi. Yleissopimuksen 30 artiklan mukaan sopimusvaltion keskusviranomaisen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin antaakseen toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä apua aikuisen olinpaikan selvittämiseksi silloin, kun näyttää ilmeiseltä, että aikuinen voi olla pyynnön vastaanottaneen valtion alueella ja tarvita suojelua. Voidakseen antaa tällaista apua keskusviranomaisen tulee saada virka-apua niiltä viranomaisilta, joilla on asiaa koskevia tietoja tai jotka voivat asiaa selvittää. Sen vuoksi ehdotetaan, että keskusviranomaisella olisi oikeus saada virka-apua valtioon ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisilta, poliisiviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta. Virka-avun pyytäminen sosiaalihuollon viranomaisilta tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun tarvitaan tietoa aikuisen olosuhteista. Holhousviranomaisilta voidaan tarvita tietoa aikuisen omaisuuden hoitamiseen tai muutoin edunvalvontaan liittyvissä kysy-

myksissä. Poliisilta ja rajavartiolaitokselta pyydettyä virka-apu tulee puolestaan kysymykseen lähinnä selvitettäessä aikuisen olinpaikkaa.

4 §. Toimivallan käyttöä koskevaan pyyntöön suostuminen. Yleissopimuksen 8 artiklan 1 kappaleessa annetaan aikuisen asuinpaikkavaltion tai 6 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa aikuisen oleskeluvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus pyytää, että sen sopimusvaltion viranomaiset, joilla on 8 artiklassa tarkoitettu yhteys aikuiseseen, käyttäisivät toimivaltaa aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Pykälässä on säännökset Suomen viranomaisille esitetyn tällaisen pyynnön hyväksymistä koskevan asian ratkaisemisesta. Pyyntöön hyväksymisestä päättäisi se tuomioistuin tai muu viranomainen, joka on toimivaltainen pyynnössä tarkoitettussa asiassa.

Toimivaltainen tuomioistuin tai muu viranomainen määräytyisi siten sen mukaan, mitä toimenpidettä pyyntö koskee. Jos pyydetty toimenpide koskee aikuisen edunvalvontaa, pyynnön hyväksymisestä päättäisi tavallisesti oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten nojalla toimivaltainen käräjäoikeus. Jos pyyntö kuitenkin koskee asiaa, jonka holhousviranomaisenkin voi ratkaista, myös se on toimivaltainen asiassa. Holhousviranomaisen alueellinen toimivalta määräytyy tällöin holhoustoimesta annetun lain 46 ja 47 §:n nojalla. Jos pyyntö koskee päihdehuoltolain (41/1986), kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1975) tai mielenterveyslain (1116/1990) mukaista toimenpidettä, toimivaltainen viranomainen määräytyy siten kuin näissä laeissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa on säännös siltä varalta, että viranomaisen alueellista toimivaltaa koskevat säännökset eivät osoita millekään viranomaiselle toimivaltaa pyynnössä tarkoitettussa asiassa. Tämä on mahdollista sen vuoksi, että pyyntö voidaan yleissopimuksen 8 artiklan 2 kappaleen mukaan esittää eräissä sellaisissakin tapauksissa, joissa aikuisen yhteys pyynnön vastanneeseen valtioon on melko heikko. Tilanne voi olla tämä silloin, kun pyyntö esitetään sillä perusteella, että aikuinen on valinnut kohdevaltion ryhtymään toimenpiteisiin hänen suojelemisek-

seen (d kohta) tai että aikuisen läheisellä, joka on valmis ottamaan vastuun hänen suojelemisestaan, on kohdevaltiossa asuinpaikka (e kohta). Toimivalta olisi tällöin viranomaisella, joka olisi toimivaltainen, jos aikuisen kotikunta olisi Helsingin kaupunki.

Edellä selostetut säännökset voivat käytännössä johtaa esimerkiksi seuraavanlaiseen menettelytapaan. Kun Suomen keskusviranomaiselle tulee aikuisen asuinpaikkavaltiosta pyyntö edunvalvonnan järjestämisestä aikuisen Suomessa olevalle omaisuudelle, keskusviranomainen toimittaa sen holhoustoimesta annetun lain 46 ja 47 §:ssä osoitetulle holhousviranomaiselle, käytännössä tavallisesti sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella edunvalvonnan tarve ilmenee. Pyyntöön saatuaan holhousviranomainen tekee hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi ja liittää siihen saamansa pyynnön tai, jos joku muu hakemuksen tekemiseen oikeutettu on jo pannut asian vireille, liittää pyynnön hakemuksesta antamaansa lausuntoon.

Edellä selostetussa tilanteessa holhousviranomainen voi luonnollisesti päätyä siihenkin, ettei edunvalvojan määräämisen tarvetta Suomen lain mukaan ole. Tällöin sen tulisi ilmoittaa Suomen keskusviranomaiselle käsitkensä, joka selvitettyään ettei kukaan muukaan ole pannut asiaa vireille, voi ilmoittaa toimenpidettä pyytäneen valtion keskusviranomaiselle, että Suomen viranomaiset eivät ryhdy toimiin pyynnön johdosta.

5 §. *Pyynnön esittäminen toisen sopimusvaltion viranomaiselle.* Pykälässä on säännös ensinnäkin siitä, mikä viranomainen on toimivaltainen esittämään aikuisen suojelua koskevan pyynnön toisen sopimusvaltion viranomaisille. Tällöin on kysymyksessä tilanne, jossa Suomi on aikuisen asuinpaikkavaltio tai sopimuksen 6 artiklassa tarkoitettu oleskeluvaltio ja jossa viranomainen katsoo aikuisen edun mukaiseksi, että jonkin yleis-sopimuksen 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettun toisen sopimusvaltion viranomaiset ryhtyvät toimiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

Toiseksi pykälä koskee toimivaltaa tehdä 8 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu hakemus eli hakemus siitä, että aikuisen suojelussa toimivaltaisen toisen sopimusvaltion viran-

omainen pyytäisi Suomen viranomaisia käyttämään asiassa toimivaltaa.

Jos toimenpide koskee edunvalvontaa, toimivaltainen olisi holhoustoimesta annetun lain 46 ja 47 §:ssä osoitettu holhousviranomainen. Tehtävä soveltuu luonteeltaan holhousviranomaiselle, jolle kuuluu huolehtiminen siitä, että edunvalvonta tarvittaessa järjestetään. Holhousviranomainen päättäisi pyynnön esittämisestä omasta aloitteestaan tai toisen sopimusvaltion viranomaisen tekemästä hakemuksesta saatuaan riittävän tiedon suojelun tarpeesta joko edunvalvonnan tarvetta koskevan ilmoituksen kautta, hakemukseen liitettyjen asiakirjojen avulla tai muulla tavoin. Hakemus siitä, että Suomen viranomaiset voisivat käyttää asiassa toimivaltaa, tehtäisiin vastaavan selvityksen perusteella viranomaisen katsoessa, että suojelutoimenpiteeseen ryhtyminen täällä on aikuisen edun mukaista.

Jos pyyntö tai hakemus koskee muuta kuin edunvalvontaa, pyynnön esittämisestä tai hakemuksen tekemisestä päättäisi kunnan sosiaalilautakunta. Muuta kuin edunvalvontaa koskeva pyyntö tarkoittaa käytännössä yleensä sellaista suojelutoimenpidettä, josta Suomen lainsäädännössä säädetään mielenterveyslaissa, laissa kehitysvammaisten erityishuollosta tai päihdehuoltolaissa. Ottaen huomioon ne tehtävät, joita kunnalla on tällaisten palveluiden järjestämisessä asukkailleen, pyynnön esittämistä ja hakemuksen tekemistä koskevan asian ratkaisemisen voidaan katsoa soveltuvan sosiaalilautakunnalle. Asia voisi tulla sosiaalilautakunnassa vireille esimerkiksi siten, että suojelun tarpeessa olevan aikuisen omaiset tai edunvalvoja pyytävät toimenpidettä tai siten, että toisen sopimusvaltion viranomainen tekee hakemuksen, että sitä pyydetäisiin ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen suojelemiseksi.

Toimivaltainen olisi ensisijassa aikuisen kotikunnan sosiaalilautakunta. Jos aikuisella ei ole kotikuntaa Suomessa, aikuisen viimeisen kotikunnan sosiaalilautakunta olisi toimivaltainen. Jos aikuisella ei ole ollut Suomessa kotikuntaa, pyynnön esittämisestä tai hakemuksen tekemisestä päättäisi sen kunnan sosiaalilautakunta, johon aikuisella kaikki seikat huomioon ottaen on läheisin yhteys.

6 §. Asian osapuolten kuuleminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asian osapuolten kuulemisesta 4 §:ssä tarkoitettussa pyyntöön suostumista ja 5 §:ssä tarkoitettussa pyynnön esittämistä koskevassa asiassa. Tilaisuus tulla kuulluksi olisi varattava sille, jolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos pyynnössä tarkoitettu asia ratkaistaisiin Suomessa. Asia voitaisiin kuitenkin ratkaista varaamatta kuulemistilaisuutta, jos kuultavan mielipide käy luotettavasti ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista eikä kuuleminen ole tarpeen asian selvittämiseksi.

7 §. Muutoksenhaku pyyntöön suostumista tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen. Pykälän mukaan ratkaisuun, jolla on päätetty, ettei 5 §:ssä tarkoitettua pyyntöä esitetä, ei saisi valittamalla hakea muutosta. Tällöin on kysymys tilanteesta, jossa Suomi on yleissopimuksen 5 tai 6 artiklan nojalla toimivaltainen valtio. Muutoksenhakurajoituksen avulla turvataan se, että voidaan saada nopeasti ratkaisu siihen, pyydetäänkö toista valtiota käyttämään toimivaltaa vai toteuttavatko Suomen viranomaiset tarvittaviksi katsotut suojelutoimenpiteet. Koska kenelläkään ei ole sopimuksen nojalla oikeutta saada asian käsittelyä siirretyksi ensisijaisesti toimivaltaisesta valtiosta toiseen valtioon, valituskielto ei loukkaa kenenkään oikeutta.

Muutosta ei myöskään saisi hakea ratkaisuun, jossa on päätetty, ettei Suomi tee yleissopimuksen 8 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua hakemusta siitä, että toinen sopimusvaltio pyytäisi Suomen viranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tässä on kysymys tilanteesta, jossa Suomella ei ole toimivaltaa, mutta on esitetty vaatimus, että Suomi tekisi hakemuksen toimivallan saamiseksi. Valituskielto on tarpeen, jotta kysymys toimivallan pyytämisestä voidaan ratkaista nopeasti. Valituskielto edistää myös sitä, että aikuisen suojelua koskeva asia pannaan viivytyksettä vireille sopimusvaltiossa, jolla on asian ratkaisemiseen toimivalta. Koska kenelläkään ei ole sopimuksen nojalla oikeutta saada asiaa siirretyksi ensisijaisesti toimivaltaisesta valtiosta toiseen valtioon, valituskielto ei loukkaa kenenkään oikeutta.

Muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa päätökseen voitaisiin hakea muutosta siten

kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tai viranomaisen päätökseen säädetään.

8 §. Tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta päättäminen. Sopimusvaltion viranomaisten toimenpiteet tunnustetaan sopimuksen 22 artiklan mukaan ilman eri vahvistusta. Se, jonka oikeutta asia koskee, voi sopimuksen 23 artiklan mukaan kuitenkin pyytää päätöstä siitä, että toisessa sopimusvaltiossa suoritettu toimenpide tunnustetaan tai että sitä ei tunnusteta. Sopimuksen 25 artiklassa puolestaan määrätään, että sopimusvaltiot yksinkertaista ja nopeaa menettelyä soveltaen julistavat täytäntöönpanokelpoiseksi toimenpiteen, joka on suoritettu toisessa sopimusvaltiossa ja on siellä täytäntöönpanokelpoinen.

Pykälässä ehdotetaan, että edellä tarkoitettujen toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättäisi Helsingin hovioikeus. Se olisi toimivaltainen siitä riippumatta, onko kysymyksessä oleva toimenpide luonteeltaan siviilioikeudellinen vai julkisoikeudellinen. Koska perusteet toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamiseen ovat samat siitä riippumatta, kumpaan ryhmään toimenpiteen on katsottava kuuluvan, ei ole asianmukaista jakaa toimivaltaa eri viranomaisille tuon luokitusperusteen mukaan. Toimivallan jakaminen saattaisi myös rajatapauksissa synnyttää ongelman siitä, kummalle viranomaiselle asia kuuluu. Ehdotettu ratkaisu on sama, joka on omaksuttu Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetussa laissa (435/2009).

9 §. Salassa pidettävän tiedon antaminen. Aikuisten kansainvälinen suojelu edellyttää, että toisen sopimusvaltion viranomaisilta voidaan saada tietoja, jotka koskevat aikuisen olinpaikkaa ja suojelun tarvetta. Määräyksiä, jotka koskevat tiedon vaihtoa yksittäisessä aikuisten suojelua koskevassa tapauksessa on yleissopimuksen 30 ja 32 artiklassa. Pykälässä ehdotetaan tämän vuoksi säädettäväksi salassa pidettävän tiedon antamisesta Suomen keskusviranomaiselle tai toisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Pykälän 1 momentin mukaan sosiaalihuollon viranomaisen saa salassapitovelvollisuuden estämättä yleissopimuksen 32 artiklassa

mainituin edellytyksin antaa Suomen keskusviranomaiselle tai sopimuksen nojalla tietoa pyytävälle vieraan valtion viranomaiselle sellaisen salassa pidettävän tiedon, jonka se saisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 18 §:n 1 momentin mukaan antaa Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Mainitun 32 artiklan mukaan annettavan tiedon tulee olla aikuisen suojelun kannalta merkityksellistä, ja aikuisen tilanteen tulee edellyttää tiedon antamista. Lisäksi edellä mainitussa lainkohdassa säädettyjen edellytysten tulee täytyä. Mainitun lainkohdan mukaan edellytyksenä tiedon antamiseen on muun muassa se, että tietoa antavalle viranomaiselle on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia vireille tai osallistua vireillä olevan asian käsittelyyn tai toimeenpanoon. Jos viranomaisella olisi tällainen asema Suomessa ratkaistavassa asiassa, se saa ehdotuksen mukaan antaa salassa pidettävän tiedon myös toisessa sopimusvaltiossa ratkaistavassa vastaavanlaisessa asiassa. Sillä seikalla, että sosiaaliviranomaisella ei vieraassa valtiossa käytävässä menettelyssä ole todennäköisesti mitään asemaa, ei ole tiedon antamisen kannalta merkitystä. Tällä tavoin toisen sopimusvaltion viranomaisen, joka täyttää yleissopimuksen 32 artiklassa säädetty edellytykset, ikään kuin samastetaan tiedon saajana Suomen viranomaisiin.

Aikuisten kansainvälinen suojelu voi joissakin tilanteissa edellyttää myös sitä, että asiaa käsittelevä viranomaisen saa aikuisen terveydentilaa koskevia tietoja vieraasta valtiosta. Sosiaalihuollon viranomaisilla ei aina ole näitä tietoja, jotka tavallisesti sisältyvät terveydenhuollon toimintayksiköissä säilytettäviin potilasasiakirjoihin. Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 13 §:ssä. Pykälän 3 momentissa luetellaan edellytykset, joiden täytyessä tieto voidaan antaa ilman potilaan kirjallista suostumusta. Ne eivät yleensä anna mahdollisuutta siihen, että vieraan valtion viranomaisille voitaisiin luovuttaa potilasasiakirjoissa olevia tietoja. Mainitun momentin 1 kohdan mukaan potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja saadaan antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti

säädetty. Aikuisen suojelua koskevaa toimenpidettä harkitsevien vieraan valtion viranomaisten mahdollisuus saada tietoja voitaisiin siten järjestää antamalla niille laissa tiedonsaantioikeus.

Esityksessä ei ole kuitenkaan päädytty ehdottamaan tällaista ratkaisua. Tällainen säännös olisi vaikeaa muotoilla niin, ettei se olisi yksittäistapauksessa tarpeettoman laaja. Terveydenhuollon toimintayksikön tai yksittäisen terveydenhuollon ammattihenkilön voisi myös olla vaikeaa ja työlästä arvioida, onko tietoa pyytävä taho sellainen viranomaisen, joka on tietoon oikeutettu ja ovatko tiedon luovutuksen edellytykset täytyneet. Sen vuoksi ehdotetaan, että potilasasiakirjoissa olevien tietojen pyytämisestä vastaisi Suomen holhousviranomaisen todettuaan yleissopimuksen 32 artiklassa tarkoitettujen edellytysten olevan käsillä. Ajatus toteutettaisiin laajentamalla holhousviranomaisen oikeutta saada tietoja niin, että se kattaisi Suomessa vireillä oleviin asioihin liittyvien tietotarpeiden lisäksi myös tilanteet, joissa vieras valtio on valtiosopimuksen nojalla pyytänyt tietoja. Asiaa käsitellään tarkemmin holhoustoimesta annetun lain muutosehdotusten yksityiskohteisissa perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa on säännökset Suomen holhousviranomaisen oikeudesta antaa tietoa Suomen keskusviranomaiselle tai ulkomaan viranomaiselle. Tiedon antamisen edellytyksenä on ensinnäkin, että toisen sopimusvaltion toimivaltainen viranomaisen sitä pyytää ja että aikuisen tilanne tiedon saamista edellyttää. Suomen holhousviranomaisen voisi tällöin antaa sellaisen salassa pidettävän tiedon, jonka se holhoustoimesta annetun lain 92 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdan mukaan saa ilmaista Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Tällä tavoin toisen sopimusvaltion edellytykset täyttävä viranomaisen ikään kuin samastetaan Suomen viranomaisiin.

Edellä mainitut holhoustoimesta annetun lain 92 §:n säännökset koskevat tiedon luovuttamista ainoastaan edunvalvontaa koskevaa asiaa varten. Aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehty yleissopimus koskee muitakin aikuisen suojelutoimenpiteitä kuin edunvalvontaan liittyviä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi aikuisen määräämi-

nen laitokseen mielenterveysongelmiin, kehitysvammaisuuteen tai alkoholismiin liittyviä syistä. Jotta myös näissä tilanteissa esiintyvät perustellut tietotarpeet voitaisiin tyydyttää ja löytää aikuisen edun mukainen ratkaisu, ehdotetaan että holhousviranomaisen voisi luovuttaa tällaisessa asiassa sellaista tietoa, joka on tarpeen suojelun tarpeen arvioimiseksi tai oikean suojelutoimenpiteen valitsemiseksi.

Pykälän 3 momentti liittyy yleissopimuksen 35 artiklaan ja sisältää tiedon antamisen rajoituksen. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, tietoa ei kuitenkaan saisi antaa, jos sen antaminen aiheuttaisi todennäköisesti vaaran aikuiselle tai hänen omaisuudelleen tai uhkaksi hänen perheenjäsenensä vapautta tai elämää. Viranomaisen, jolta tietoa pyydetään, olisi siten harkittava tiedon antamista paitsi edellä mainittujen säännösten myös tähän momenttiin otettujen rajoitusten kannalta. Jos viranomaisen on antanut tiedon Suomen keskusviranomaiselle ja keskusviranomaisen arvioi, että tiedon lähettämällä vieraaseen valtioon olisi mainittu vaikutus, se ei saisi välittää tietoa edelleen.

10 §. Todistus edunvalvojan asemasta. Pykälässä säädetään todistuksen antamisesta edunvalvojalle ja edunvalvontavaltuutuksessa mainitulle valtuutetulle. Todistus annettaisiin aikuisen edunvalvojan tai valtuutetun pyynnöstä silloin, kun edunvalvoja on määrätty tai edunvalvontavaltuutus on vahvistettu Suomessa, ja todistusta pyytävä osoittaa tarvitsevansa sitä vieraassa valtiossa esimerkiksi hoitaakseen siellä päämiehensä asiaa. Todistuksen antaisi maistraatti.

Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää, että toimivalta antaa tässä pykälässä tarkoitettuja todistuksia kuuluu vain asetuksessa nimetyille yhdelle tai useammalle maistraatille. Tämä tekee mahdolliseksi todistuksen antamisen keskittämisen, jos se katsotaan tarpeelliseksi maistraattien työn tasaamisen tai muun syyn vuoksi. Siinäkin tapauksessa, että todistusten antaminen keskitetään, pyyntö todistuksen saamiseksi voidaan osoittaa mille tahansa maistraatille. Jos tämä maistraatti ei ole toimivaltainen, sen tulee välittää pyyntö ja siihen liittyvät asiakirjat toimivaltaiselle maistraatille.

11 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan Suomen osalta.

2.2 Laki holhoustoimesta

17 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, joka koskee edunvalvojan tehtävän lakkaamista vieraassa valtiossa järjestetyn edunvalvonnan seurauksena. Edunvalvojan tehtävä lakkaisi, jos edunvalvonnasta on vieraassa valtiossa tehty päätös, joka tunnustetaan Suomessa ja edunvalvojan tehtävän jatkuminen olisi ristiriidassa tuon päätöksen kanssa. Asian on katsottava olevan näin ilman säännöstäkin, sillä ulkomaisen päätöksen tunnustaminen merkitsee juuri sitä, että päätös on Suomessa voimassa ja korvaa mahdolliset aiemmat päätökset, jotka ovat sen kanssa ristiriidassa. Koska 17 §:ssä muutoin tyhjentävästi luetellaan perusteet, joiden nojalla edunvalvojan tehtävä lakkaa, asiasta on kuitenkin lainsäädännön selkeyden vuoksi tarpeen säätää.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan tuomioistuimien voisi määrätä edunvalvojan tehtävän lakkaamaan myös sillä perusteella, että päämiehen asuinpaikka on siirtynyt vieraaseen valtioon. Edellytyksenä tällaiselle määräykselle olisi, että edunvalvonnalla ei enää voida toteuttaa sitä tarkoitusta, jonka vuoksi se on asetettu. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun edunvalvonnassa oleva siirtyy pysyväisluonteisesti ulkomaille ja ottaa mukaan kaiken omaisuutensa. Suomessa määrätyn edunvalvojan voi olla vaikea muuton jälkeen hoitaa päämiehensä omaisuutta ja holhousviranomaisen voi olla vaikeaa tai mahdotonta valvoa omaisuuden hoitoa. Valvontaongelmat saattavat yhä lisääntyä, jos myös edunvalvoja on muuttanut Suomesta päämiehensä mukana. Suomessa asetetun edunvalvonnan jatkaminen voi olla tällaisissa tilanteissa epätarkoituksenmukaista. Päätös tehtävän lakkaamisesta on kuitenkin tehtävä yksittäistapauksessa vallitsevien olosuhteiden pohjalta arvioimalla, voiko edunvalvonta muuttuneessa tilanteessa turvata päämiestä tai hänen omaisuuttaan. Tällöin on otettava huomioon

sekin, että valtio, jonne päämiehen asuinpaikka on siirtynyt, saattaa olla aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan Haagin sopimuksen osapuoli. Tässä tapauksessa Suomen viranomaisten toimivalta ryhtyä toimiin päämiehen suojelemiseksi rajoittuu sopimuksen II luvussa määrätyllä tavalla, millä voi olla merkitystä arvioitaessa, onko valvontaa Suomessa tarpeen jatkaa.

Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin vähäinen kielellinen muutos 3 momenttiin ehdotetun muutoksen vuoksi.

46 a §. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset edunvalvonnan toiminnan valvomisesta tapauksissa, joissa edunvalvoja on määrätty vieraassa valtiossa. Ehdotetun pääsäännön mukaan valvontavelvollisuus syntyy, kun päämies saa asuinpaikan Suomessa. Holhousviranomaisen voisi kuitenkin omasta aloitteestaan tai edunvalvojan hakeuksesta päättää, ettei valvontaa järjestetä Suomessa tai että valvonta järjestetään vain tiettyjen edunvalvojan tehtävien osalta. Näin voitaisiin menetellä, jos edunvalvojan toimintaa edelleen valvotaan vieraassa valtiossa eikä päämiehen etu edellytä valvonnan järjestämistä Suomessa. Säännös on katsottu tarpeelliseksi, jotta edunvalvojan toiminnalle ei järjestettäisi kaksinkertaista valvontaa tapauksissa, joissa se kuormittaisi edunvalvojaa tai viranomaisia tarpeettomasti. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun päämiehellä on kiinteää omaisuutta vieraassa valtiossa, jossa edunvalvonta on järjestetty. Jos viimeksi mainitun valtion viranomaiset yhä valvovat kiinteän omaisuuden hoitoa, valvonnan järjestäminen Suomessa voi tuon omaisuuden osalta olla tarpeetonta.

Valvonnan järjestämistä harkittaessa on usein tarpeellista olla yhteydessä sen vieraan valtion holhousviranomaisiin päämiehen etua vastaavan ratkaisun löytämiseksi.

47 b §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös edunvalvojan toiminnan valvonnan lopettamisesta. Tilanteissa, joissa päämies on edunvalvonnan kestäessä muuttanut pois Suomesta, saattaa olla toisinaan tarkoituksenmukaista, että edunvalvojan toiminnan valvonta lopetetaan, vaikka edunvalvonta jatkuu. Näin voi olla ensinnäkin silloin, kun edunvalvojalle on päämiehen uudessa asuinpaikkavaltiossa järjestetty valvonta. Valvonta

on tavallisesti helpointa toteuttaa siellä, missä päämies asuu ja missä hänen asioitaan hoidetaan. Sen vuoksi ehdotetaan 1 momentin 1 kohdassa, että suomalainen valvonta voitaisiin näissä tapauksissa lopettaa. Tämä on perusteltua myös edunvalvojalle raskaan kaksinkertaisen valvonnan välttämiseksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valvonta voitaisiin lopettaa myös, jos Suomessa tapahtuvalla valvonnalla ei enää voida toteuttaa valvonnan tarkoitusta. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi siten, että edunvalvoja jättää holhousviranomaisen kehotuksista huolimatta antamatta tilin päämiehen omaisuudesta, joka on kokonaisuudessaan siirretty ulkomaille. Jos holhousviranomaisen pakkokeinot eivät tässä tilanteessa ole tehokkaita, koska valtio, jossa pakkokeinojen tulisi vaikuttaa, ei tunnusta niitä, valvonnan jatkaminen voi olla tarkoituksetonta. Tällaisessa tilanteessa ovat yleensä olemassa myös edellytykset edunvalvojan vapauttamiselle tehtävästään, joten holhousviranomaisen tulee harkita, kumpi näistä keinoista on päämiehen kannalta parempi.

65 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 kohta. Sen mukaan edunvalvonta on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun henkilö, jolle on vieraassa valtiossa määrätty edunvalvoja, saa asuinpaikan Suomessa. Edunvalvontaa ei kuitenkaan merkitä rekisteriin, jos on päätetty, ettei edunvalvojan toiminnan valvontaa täällä järjestetä. Muutos on seurausta ehdotetusta 46 b §:stä, jonka mukaan holhousviranomaisen tulee kuvatussa tilanteessa yleensä velvolliseksi valvomaan edunvalvojan toimintaa.

90 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan pykälässä mainitut tahot ovat velvolliset antamaan holhousviranomaiselle myös sellaiset tiedot tai selvitykset, jotka ovat tarpeen lapsen tai aikuisen suojelua koskevan, vieraassa valtiossa vireillä olevan asian ratkaisemiseksi. Tiedonantovelvollisuus olisi olemassa, jos vieraan valtion viranomaisen on valtiosopimuksen nojalla pyytänyt tietoja holhousviranomaiselta.

Haagin lastensuojelusopimuksen 34 artiklan ja aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen 32 artiklan mukaan yleissopimuksen nojalla toimivaltaiset viranomaiset voivat, kun suojeluun liittyvää toi-

menpidettä harkitaan, pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisia, joilla on suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja, toimittamaan nämä tiedot, jos aikuisen suojelu sitä edellyttää. Ehdotettu tiedonsaantioikeuden laajennus on tarpeen mainituissa artikloissa tarkoitettun tiedon vaihdon turvaamiseksi.

10 a luku **Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset**

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

95 a §. *Yleiset toimivaltaperusteet.* Pykälässä ovat pääsäännöt siitä, missä tapauksissa Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia edunvalvontaa koskevassa asiassa. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia silloin, kun sillä, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on Suomessa asuinpaikka. Asuinpaikalla tarkoitetaan tässä niin sanottua kansainvälis-yksityisoikeudellista asuinpaikkaa. Henkilöllä on kansainvälis-yksityisoikeudellinen asuinpaikka valtiossa, jossa hän asuu ja jossa hänellä on tosiasiallisesti keskeinen elämänympäristönsä. Momentin 2 kohdan mukaan toimivalta voisi perustua myös siihen, että se, jonka edunvalvonnasta on kysymys, oleskelee Suomessa. Näissä tapauksissa Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia, jos asianomainen henkilö on vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei voida selvittää. Momentin 3 kohdan mukaan toimivalta voisi perustua myös siihen, että edunvalvontaa koskeva asia koskee Suomessa olevaa omaisuutta tai päämiehen edustamista Suomessa. Mainitun kohdan nojalla edunvalvoja voidaan määrätä rajattuun Suomessa täytettävään tehtävään, esimerkiksi hoitamaan päämiehen Suomessa olevaa kiinteää omaisuutta tai valvomaan tämän etua suomalaisessa kuolinpesässä.

Pykälän 2 momentissa on säännös viranomaisten toimivallasta sillä perusteella, että henkilö, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on Suomen kansalainen. Toimivalta tällä perusteella olisi olemassa vain silloin, kun asiaa ei voida saattaa ratkaistavaksi asianomaisen henkilön asuinpaikkavaltiossa tai jos tämä

tuottaisi kohtuuttomia vaikeuksia. Lisäksi edellytetään, että asian ratkaisemista täällä on pidettävä tarpeellisenä. Säännös on otettu lakiehdotukseen, jotta voitaisiin suojella ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia tilanteissa, joissa heidän asuinpaikkavaltionsa on sekasortoisessa tilanteessa tai joissa päätöksen saaminen muutoin on vaikeaa tai mahdotonta esimerkiksi sen vuoksi, ettei asuinpaikkavaltiossa järjestetä edunvalvontaa vieraan valtion kansalaisille. Jotta asian ratkaisemista täällä voitaisiin pitää tarpeellisenä, päätöksellä tulee olla vaikutuksia käytännössä. Tämä edellytys saattaa jäädä täyttymättä esimerkiksi tilanteessa, jossa on kysymys edunvalvojan määräämisestä ja tiedetään, että päätöstä ei tunnusteta valtiossa, jossa edunvalvojan keskeiset tehtävät ovat.

Säännöstä sovellettaessa on huomattava, että Suomea sitovat kansainväliset sopimusvelvoitteet saattavat rajoittaa edellä mainittujen toimivaltaperusteiden käyttöä tai asettaa niiden käytölle lisäedellytyksiä. Jos aikuisen kotipaikka on aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen osapuolena olevassa valtiossa tai jos sopimusvaltiolle on syntynyt toimivalta aikuisen oleskelun perusteella, toimivallan käyttöä harkittaessa on otettava huomioon mainitun yleissopimuksen 7 artikla. Sen mukaan toimivallan käytöstä kansalaisuuden perusteella on etukäteen ilmoitettava viranomaisille, jotka sopimuksen 5 artiklan tai 6 artiklan 2 kappaleen nojalla ovat toimivaltaisia. Jos taas toimivaltaa käytetään omaisuuden sijainnin perusteella, on otettava huomioon mahdollisuus, että mainitun yleissopimuksen osapuolena olevan valtion viranomainen on saattanut käyttää asiassa toimivaltaa sopimuksen 5—8 artiklan nojalla. Jos näin on tapahtunut, uuden toimenpiteen pitää olla yhteensopiva niiden kanssa, joihin mainitut sopimusvaltiot ovat ryhtyneet.

95 b §. *Toimivalta poissa olevan tai tuntemattoman henkilön edunvalvontaa koskevassa asiassa.* Lain 10 §:n mukaan edunvalvontaa voidaan käyttää myös sellaisen henkilön asioiden hoitamiseen, jonka olinpaikkaa ei tiedetä, tai edunvalvontaan tilanteissa, joissa vasta tulevat tapahtumat osoittavat, kuka etuuden haltija on. Yleisiä toimivaltaperusteita ei näissä tapauksissa voida yleensä so-

veltaa, joten toimivallasta on säädettävä erikseen. Ehdotetun säännöksen mukaan Suomen viranomaisilla on tällaisissa asioissa toimivalta, jos asialla, jota edunvalvojan tulee hoitaa, on sellainen yhteys Suomeen, että asian ratkaiseminen täällä on tarpeellista. Viimeksi mainittu edellytys täyttyy erityisesti silloin, kun edunvalvojan tulee hoitaa Suomessa olevaa omaisuutta tai edustaa päämiestä suomalaisessa kuolinpesässä. Säännöksessä ei kuitenkaan edellytetä, että hoidettavan asian tulee välttämättä liittyä Suomeen, jotta edunvalvontaa koskeva asia voitaisiin täällä ratkaista. Poikkeustapauksessa voi muukin liittymä Suomeen osoittaa, että asian ratkaisemiselle täällä on tarvetta. Jos esimerkiksi perittävä, jolla oli kuollessaan Suomessa asuinpaikka, on tehnyt testamentin vieraassa valtiossa sijaitsevasta tietyistä omaisuudestaan ja määrännyt testamentin saajaksi jonkun, jonka henkilöllisyys riippuu tulevasta tapahtumasta, voi olla perusteltua, että Suomessa määrätään edunvalvoja hoitamaan testamentin saajalle tulevaa omaisuutta.

95 c §. Toimivalta kiireellisissä tilanteissa. Pykälä koskee tilanteita, joissa päämiestä koskeva asia on ratkaistava kiireellisesti odottamatta sitä, että päämiehen vieraassa valtiossa oleva edunvalvoja tavoitetaan tai että edunvalvonta siellä järjestetään. Ehdotetun pykälän mukaan Suomen viranomaiset ovat kiireellisissä tapauksissa toimivaltaisia järjestämään edunvalvonnan tai suorittamaan siihen liittyvän toimenpiteen, jos henkilö, jonka etua on valvottava, oleskelee Suomessa tai jos hänellä on täällä jokin asia tai omaisuutta hoidettavana. Tällainen kiiretilanne voi syntyä esimerkiksi siten, että Suomessa oleva matkailija joutuu onnettomuuteen, ja edunvalvoja tarvitaan päättämään hänen hoidostaan. Joskus myös omaisuuden tai muun asian hoitamisessa voidaan tarvita niin nopeita toimenpiteitä, ettei vieraan valtion toimenpiteitä voida jäädä odottamaan aiheuttamatta päämiehelle vahinkoa. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun omaisuus ilman nopeita päätöksiä uhkaa pilaantua tai oikeuden menetykseen johtava määräaika umpeutua.

95 d §. Edunvalvojan toiminnan valvontaan liittyvät toimenpiteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Suomen viranomaisten toimivallasta edunvalvojan toiminnan val-

vontaan liittyvissä asioissa. Tällaisia asioita ovat tilivelvollisuutta ja omaisuuden hoitosuunnitelmaa koskevat asiat, kuten velvoittaminen tilin tai hoitosuunnitelman antamiseen ja niihin liittyvät holhousviranomaisen pakkokeinoja koskevat asiat, sekä luvan myöntäminen päämiehen puolesta tehtävään oikeustoimeen. Suomen viranomaiset olisivat näissä asioissa toimivaltaisia, jos toimenpide koskee asiaa, jossa edunvalvojan toiminnan valvonta kuuluu Suomen holhousviranomaiselle tai aikaa, jolloin Suomen holhousviranomaisen tuli valvoa edunvalvojan toimintaa asiassa.

Jos valtio, jossa päämiehellä on asuinpaikka, on aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen osapuoli, edellä selostettu toimivalta voi olla rajoitetumpi, sillä aikuisen suojelu kuuluu tässä tapauksessa pääasiallisesti hänen asuinpaikkavaltiolle, ja Suomi voi käyttää toimivaltaa vain yleissopimuksen II luvussa osoitetuin edellytyksin.

95 e §. Toimivalta edunvalvojan vapauttamista koskevassa asiassa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi toimivallasta asiassa, joka koskee edunvalvojan vapauttamista tehtävästään. Sen mukaan Suomen viranomaisen olisi aina toimivaltainen vapauttamaan edunvalvojan tehtävästä sen, jonka Suomen viranomaisen on määrännyt edunvalvojaksi. Jos edunvalvoja sitä vastoin on määrätty vieraassa valtiossa, Suomen viranomaisen voisi vapauttaa edunvalvojan ainoastaan, jos se on toimivaltainen edellä selostettujen säännösten nojalla.

Ehdotettu säännös on tarpeen sen vuoksi, että edunvalvojan tehtävän vastaanottaminen ja pysyminen tehtävässä perustuu Suomen lain mukaan vapaaehtoisuuteen. Edunvalvoja on alaikäisen vanhempia lukuun ottamatta vapautettava tehtävästään, jos hän sitä pyytää. Olisi näiden periaatteiden vastaista, jos päämies voisi muuttamalla pysyvästi toiseen valtioon saada aikaan sen, että Suomen viranomaisilla ei olisi toimivaltaa vapauttaa edunvalvoja tehtävästään.

Sovellettava laki

95 f §. Edunvalvontatoimenpiteisiin sovellettava laki. Pykälässä on säännökset siitä,

minkä valtion lakia Suomen viranomaisten on sovellettava käyttäessään toimivaltaa edunvalvontaa koskevassa asiassa. Ehdotetun säännöksen mukaan sovellettavaksi tulisi pääsäännön mukaan Suomen laki, mutta vieraan valtion laki voitaisiin poikkeuksellisesti ottaa huomioon. Ehdotettu säännös vastaa aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan Haagin sopimuksen 13 artiklaa. Mainitun yleissopimuksen sovellettavaa lakia koskevat määräykset ovat universaalisesti sovellettavia, joten Suomen lakiin ei yleissopimukseen sitoutumisen jälkeen voi sisältyä niiden kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä.

Ehdotettua säännöstä sovellettaisiin myös niissä edunvalvontaa koskevissa asioissa, jotka jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

95 g §. Alaikäisyys. Pykälässä on säännökset siitä, mitä lakia on sovellettava arvioitaessa, onko henkilö alaikäinen tai miten ikä vaikuttaa hänen oikeustoimikelpoisuuteensa. Jos henkilön asuinpaikka oikeustoimen ajankohtana on Suomessa, sovellettaisiin Suomen lakia. Jos hänen asuinpaikkansa on sitä vastoin vieraassa valtiossa, sovellettaisiin sen valtion lakia, jota tuossa vieraassa valtiossa on sovellettava. Sovellettavaksi voi viimeksi mainitussa tapauksessa tulla joko asianomaisen valtion oma laki tai sen toisen valtion laki, jonka ensiksi mainitun valtion laissa osoitetaan sovellettavaksi. Säännöksessä on siten hyväksytty niin sanottu viittausperiaate (*renvoi*). Tämä on perusteltua, koska näin voidaan turvata se, että asian arviointiin Suomessa sovelletaan samaa lakia, jotka sovelletaan henkilön asuinpaikkavaltiossa. Jos viittausperiaatetta ei hyväksyttäisi, tämä tavoite ei useinkaan toteutuisi, koska monissa maissa asian arviointiin sovelletaan kansalaisuusperiaatetta.

Ehdotettu säännös koskee niin sanottuun yleiseen oikeustoimikelpoisuuteen sovellettavaa lakia. Sillä ei pyritä kattavasti säättämään siitä, minkä valtion lain mukaan on ratkaistava kysymys, voiko henkilö ikänsä puolesta suorittaa jonkin toimenpiteen. Esimerkiksi kysymystä, minkä ikäisenä henkilö voi ottaa ottolapsen, ei ratkaista tämän säännöksen nojalla, vaan siihen sovelletaan lapsiksiottamiseen sovellettavaa lakia.

95 h §. Alaikäisen edunvalvonta välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla. Pykälän 1 momentissa on säännös siitä, minkä valtion lain mukaan on arvioitava, kuka on välittömästi lain tai tahdonilmaisun perusteella alle 18-vuotiaan edunvalvoja tai millä edellytyksillä tällainen edunvalvonta välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla päättyy. Säännös tulee sovellettavaksi silloin, kun asiasta ei ole päätöstä.

Haagin lastensuojelusopimuksessa on universaalisesti sovellettavat määräykset asiasta. Eduskunta on hyväksynyt Haagin lastensuojelusopimuksen vuonna 2009 siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan. Suomen toimivaltaan kuuluvia ovat muun muassa sopimuksen määräykset sovellettavasta laista. Eduskunta on myös hyväksynyt lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta ja tasavallan presidentti on sen vahvistanut (435/2009). Koska sopimukseen sitoutuminen kuuluu osittain Euroopan yhteisön toimivaltaan, Suomi ei voi sitoutua sopimukseen yksin, vaan joudutaan odottamaan, että muutkin jäsenvaltiot ovat valmiit tallettamaan ratifiointiasiakirjansa. Tämä tapahtunee viimeistään vuonna 2011. Kun sopimus tulee Suomeen nähden voimaan, nuo määräykset tulevat Suomea velvoittaviksi eikä kansallisessa lainsäädännössä voida säätää toisin. Sen vuoksi ehdotetaan, että pykälässä viitataan noihin määräyksiin, jotka ovat sopimuksen 16 ja 21 artiklassa. Haagin lastensuojelusopimus on julkaistu EU:n virallisessa lehdessä (EUVL 11.6.2008; L 151/39).

Edellä mainitun 16 artiklan 1 kappaleen mukaan vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen välittömästi lain nojalla ilman oikeus- tai hallintoviranomaisten myötävaikutusta, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka sopimuksen tai oikeustoimen voimaantulon ajankohtana. Säännös koskee muun muassa lapsen edunvalvontaa, sillä käsite ”vanhempainvastuu” on sopimuksen 1 artiklan 2 kappaleessa määritelty siten, että se kattaa myös lapsen edunvalvonnan.

Artiklan 3 kappaleen mukaan vanhempainvastuu, joka on olemassa lapsen asuinpaikkavaltion lain mukaan, säilyy myös sen jälkeen, kun lapsen asuinpaikka on siirtynyt toi-

seen valtioon. Uuden asuinpaikkavaltion laki määrää artiklan 4 kappaleen mukaan puolestaan sen, saako henkilö, jolla ennestään ei ole vanhempainvastuuta, asuinpaikan muutoksen vuoksi vanhempainvastuun. Asuinpaikan muuttuessa lapsi voi siten saada suoraan lain nojalla uuden edunvalvojan, mutta ei ilman eri päätöstä menetä edunvalvojaa, joka hänellä oli edellisen asuinpaikkavaltion lain mukaan.

Edellä mainitun 21 artiklan mukaan sanalla ”laki” tarkoitetaan muun muassa sopimuksen 16 artiklassa lakia, joka on voimassa kyseessä olevassa valtiossa, lukuun ottamatta sen lainvalintasäännöksiä. Viittausperiaate (*renvoi*) on siten pääsäännön mukaan hylätty. Tästä on kuitenkin tehty poikkeus tietyissä tilanteissa, jotka on osoitettu artiklan 2 kappaleessa. Poikkeuksen alaa on selostettu hallituksen esityksessä HE 218/2008 vp (s. 22), johon tässä viitataan.

Pykälän 2 momentissa on säännös, jossa osoitetaan, minkä valtion lakia on sovellettava 1 momentissa tarkoitettujen edunvalvojan tehtävän hoitamiseen. Säännös perustuu Haagin lastensuojelusopimuksen 17 artiklaan, jossa määrätään vanhempainvastuun käyttöön sovellettavasta laista. Säännöksen mukaan edunvalvojan tehtävän hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, jossa päämiehellä on asuinpaikka. Jos asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sen laki määrää, miten edunvalvojan tehtävää on hoidettava. Edunvalvojan tehtävän hoitamista koskevia kysymyksiä ovat muun muassa, miten päämiehen omaisuutta on hoidettava, mitä oikeustoimia edunvalvoja voi tehdä päämiehensä puolesta ja tarvitseeko hän niistä joihinkin viranomaisen luvan sekä, miten vanhempien on käytettävä edustusvaltaansa, jos lapsen edunvalvonta kuuluu vanhemmille yhteisesti.

95 i §. *Oikeustoimen toisen osapuolen asema.* Pykälä perustuu Haagin lastensuojelusopimuksen 19 artiklaan ja aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen 17 artiklaan. Siinä säädettäisiin kolmannen suojasta tilanteessa, jossa kolmas on tehnyt oikeustoimen sellaisen edunvalvojana esiintyneen henkilön kanssa, jolla olisi oikeus toimia edunvalvonnassa olevan laillisena edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimeen oli ryhdytty, mutta ei edunval-

vojan tehtävän hoitamiseen sovellettavan lain mukaan. Jos kolmas ei tiennyt eikä hänen pitänyt tietää, että edustusvaltaan sovellettiin muun kuin sen valtion lakia, jossa oikeustoimi tehtiin, oikeustoimi olisi edustusvaltan puuttumisesta huolimatta pätevä. Säännöstä sovellettaisiin ainoastaan tapauksissa, joissa oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

Säännöstä sovelletaan siitä riippumatta, toimiko edunvalvojana esiintynyt alaikäisen vai täysi-ikäisen päämiehen puolesta. Säännöksen merkitys rajoittunee kuitenkin käytännössä niihin tilanteisiin, joissa alaikäisen asuinpaikkavaltio ja valtio, jossa oikeustoimi tehtiin, ovat säätäneet eri tavoin siitä, kenellä on kelpoisuus edustaa alaikäistä. Kun päämiehenä on aikuinen, säännöksessä kuvattua tilannetta ei yleensä voi syntyä, koska lait eivät tavallisesti anna mahdollisuutta siihen, että joku voisi suoraan lain nojalla toimia aikuisen edunvalvojana ja edustaa häntä.

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoisuus

95 j §. *Tunnustamisen edellytykset.* Pykälässä on säännökset vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annetun päätöksen tunnustamisesta Suomessa. Pääsäännön mukaan vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on siellä voimassa, tunnustettaisiin Suomessa ilman eri vahvistusta. Jos joku on esimerkiksi määrätty edunvalvojaksi vieraassa valtiossa, edunvalvojan asema tunnustettaisiin Suomessakin, ja edunvalvoja voisi täällä käyttää niitä valtuuksia, jotka hänelle on päätöksessä annettu. Vastaavasti, jos edunvalvoja on vieraassa valtiossa vapautettu tehtävästään, edunvalvojan aseman olisi katsottava täälläkin lakaneen.

Lakiehdotuksessa ei ole nähty tarpeelliseksi täsmentää, mitä päätöksellä on ymmärrettävä. Koska tavoitteena on, että vieraassa maassa asianmukaisesti tehty ja siellä voimassa olevat ratkaisut hyväksytään meilläkin, päätöksen käsite on ymmärrettävä laajasti. Se kattaa sekä tuomioistuimen että hallintoviranomaisen päätökset. Harkittaessa, onko kysymys edunvalvontaa koskevasta päätöksestä, ei ratkaisevaa merkitystä voida antaa sille, esiintyvätkö käsitteet ”edunvalvonta”

tai ”holhous” päätöksessä. Holhousoikeudessa ei nykyisin ole kansainvälisesti vakiintunutta käsitteistöä, joten ratkaisu on tehtävä sillä perusteella, koskeeko päätös toisen suojelua sellaisin keinoin, jotka pääasialliselta sisällöltään vastaavat Suomen holhousoikeudessa käytettyjä keinoja.

Päätöksen tunnustamisesta voitaisiin kieltäytyä 2 momentissa osoitetuin perustein. Kieltäytyminen olisi momentin 1 kohdan mukaan mahdollista ensinnäkin silloin, kun päätös on annettu sellaisissa olosuhteissa, ettei Suomen viranomaisilla olisi vastaavassa tilanteessa ollut toimivaltaa. Momentin 2 kohdassa säädetään kieltäytymisestä oikeudenkäynnissä tapahtuneen virheen vuoksi. Jos päätös on annettu pois jäänyttä henkilöä vastaan, tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, jos haastehakemusta tai vastaavaa ei ole annettu tiedoksi pois jääneelle niin hyvissä ajoin ja sillä tavoin, että hän olisi voinut vaurautua vastaamaan asiassa.

Momentin 3 kohdan mukaan päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos päätös on ristiriidassa Suomessa toteutetun toimenpiteen tai sellaisen vieraassa maassa toteutetun toimenpiteen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa. Kieltäytymiseen oikeuttavasta ristiriitasta voi olla käsillä erityisesti silloin, kun päätös, jonka tunnustamisesta on kysymys, on annettu suomalaista tai Suomesa tunnustettua ulkomaista päätöstä aikaisemmin. Edunvalvonnassa olevan suojele voisi vaarantua, jos aikaisemmin tehty päätös syrjäytettäisi myöhemmän päätöksen, jonka yhteydessä edunvalvonnan tarve on viimeksi arvioitu.

Momentin 4 kohdan mukaan päätös voidaan jättää tunnustamatta myös, jos se on Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen. Tällä perusteella voidaan jättää tunnustamatta päätös, joka räikeästi poikkeaa niistä arvolähtökohdista, joille Suomen lainsäädäntö ja erityisesti sen edunvalvontaa koskeva lainsäädäntö perustuu. Tällainen voisi olla esimerkiksi päätös, jossa edunvalvojan valtuudet ovat monin verroin suuremmat kuin päämiehen suojan tarve edellyttäisi ja joka sen vuoksi räikeästi poikkeaa suhteellisuusperiaatteesta. Kysymys, onko päätös tällä perusteella jätettävä tunnustamatta, tulee ratkaista yksittäistapauksen olosuhteiden pe-

rusteella kiinnittäen huomiota siihen, mihin päätöksen tunnustamatta jättäminen johtaisi. Vakiintuneen käsityksen mukaan tällaisia niin sanottuja *ordre public* –lausekkeita on tulkittava suppeasti.

Mainitussa 4 kohdassa annetaan mahdollisuus jättää päätös tunnustamatta myös, jos se on ristiriidassa sellaisen Suomen lain säännöksen vuoksi, jonka soveltaminen on pakollista siitä riippumatta, mitä lakia muutoin on sovellettava. Tällaisia ovat pakottavat säännökset, joiden noudattaminen katsotaan niin tärkeäksi, ettei vieraan valtion lain soveltamista niiden asemesta pidetä mahdollisena. Lainsäädännössä ei tavallisesti osoiteta, onko kysymys tällaisesta säännöksestä, vaan asia on harkittava tapauksittain. Säännöksen soveltaminen voinee useimmiten ajankohtaistua kysymyksissä, jotka koskevat suostumuksen antamista hoitoon tai muuhun lääketieteelliseen toimenpiteeseen. Jos edunvalvojalle olisi vieraassa valtiossa annetulla päätöksellä annettu kelpoisuus suostua päämiehensä puolesta tälle tehtävään lääketieteelliseen toimenpiteeseen, ei päätöstä yleensä voitaisi täällä tältä osin tunnustaa, jos suostumuksen antaminen Suomen lain mukaan kuuluu päämiehelle itselleen.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös Suomessa, Helsingin hovioikeus voisi 2 momentin mukaan päättää asiasta. Asiasta päätettäisiin hakemuksesta. Vahvistuskannetta koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti vahvistamista voisi hakea se, jonka oikeutta tai etua asia koskee.

95 k §. Täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälässä on säännökset edunvalvonnasta vieraassa valtiossa annetun päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta Suomessa. Päätös olisi täytäntöönpanokelpoinen vasta, jos Helsingin hovioikeus on vahvistanut sen täytäntöönpanokelpoiseksi. Päätöksen vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi voitaisiin kieltäytyä samoilla perusteilla kuin päätöksen tunnustamisesta.

Edunvalvontaa koskevat päätökset ovat vain harvoin sellaisia, että niiden vaikutus edellyttää päätöksen täytäntöönpanoa. Täytäntöönpano voi kuitenkin esimerkiksi Suomen viranomaisten virka-avun muodossa olla tarpeen muun muassa sen vuoksi, että edun-

valvoja saisi haltuunsa sen omaisuuden, jota hänen tulee hoitaa tai että edunvalvoja saataisiin tehtävänsä lakattua luovuttamaan hallussaan oleva omaisuus ja asiakirjat.

95 l §. Päätöksen soveltaminen Suomessa. Pykälässä on lainvalintaa koskeva säännös sen tilanteen varalle, että vieraassa valtiossa annettu päätös tulee sovellettavaksi Suomessa. Päätöksen soveltaminen Suomessa tarkoittaa esimerkiksi Suomessa sijaitsevan kiinteistön myymistä, päämiehen edustamista suomalaisessa kuolinpesässä tai suostumuksen antamista päämiehelle täällä tehtävään toimenpiteeseen. Edunvalvojan kelpoisuus ryhtyä näihin oikeustoimiin riippuu vieraassa valtiossa tehdystä päätöksestä ja sen taustalla olevasta lainsäädännöstä. Vieraan valtion lakia ei kuitenkaan sovellettaisi kaikissa yksityiskohdissaan, vaan päätöksen soveltamista koskevat ehdot määräytyisivät Suomen lain mukaan.

Säännös synnyttää kysymyksen siitä, mitkä asiat ovat päätöksen soveltamisen ehtoja ja siten Suomen lain mukaan määräytyviä. Ehdotettu säännös perustuu Haagin lastensuojelusopimuksen 15 artiklan 3 kappaleeseen ja aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen 14 artiklaan. Niihin liittyvissä selostavissa raporteissa on pyritty havainnollistamaan erottelua käyttämällä esimerkkinä tilannetta, jossa edunvalvoja aikoo myydä päämiehensä kiinteistön, joka sijaitsee toisessa valtiossa. Esimerkin mukaan kiinteistön myyminen on päätöksen soveltamista, joten, onko edunvalvojalla siihen kelpoisuus, ilmenee päätöksestä ja sen taustalla olevasta lainsäädännöstä. Tarvitseeko edunvalvoja myyntiin kiinteistön sijaintivaltion viranomaisen luvan, on puolestaan päätöksen soveltamista koskeva ehto, johon tulee vastata kiinteistön sijaintivaltion lain nojalla.

Päätöksen soveltamista koskevaksi ehdoksi on ilmeisesti katsottava myös säännös siitä, miten henkilöiden, jotka ovat yhdessä edunvalvojina, tulee edustusvaltaansa käyttää. Jos Suomen lain mukaan edustusvaltaa on käytettävä yhteisesti, näin olisi meneteltävä, vaikka tuomioistuinvaltion lain mukaan kumpikin voisi itsenäisesti toimia päämiehen puolesta.

Ehdotettu säännös siitä, että päätöksen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät Suo-

men lain mukaan, vastaa aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen 14 artiklaa, mutta on alaltaan laajempi kuin Haagin lastensuojelusopimuksen 15 artiklan 3 kappale. Mainittu kappale koskee ainoastaan tilanteita, joissa lapsen asuinpaikka on vaihtunut. Lastensuojelusopimuksen valmistelutyöt eivät kuitenkaan näytä antavan oikeutusta sellaiseen vastakohtaispäätelmään, että määräyksestä ilmenevää lainvalintasääntöä voitaisiin soveltaa ainoastaan siinä tapauksessa, että lapsen asuinpaikka on vaihtunut. Sopimusmääräysten ero näyttää johtuvan siitä, ettei Haagin lastensuojelusopimusta neuvoteltaessa tullut lainkaan esille tilanne, jossa toimenpidettä joudutaan soveltamaan toisessa valtiossa, vaikka lapsen asuinpaikka ei ole muuttunut. Tämä kysymys jäi avoimeksi, ja se voidaan ratkaista kansallisesti. Suomi voi siten omassa lainsäädännössään säätää asiasta aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen 14 artiklan mukaisesti.

Muita säännöksiä

95 m §. Oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus. Pykälässä on tavanomainen ordre public –lauseke. Sen mukaan vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

95 n §. Viittaus vieraan valtion lakiin. Pykälässä on säännös, jonka mukaan viittaus vieraan valtion lakiin ei, jollei toisin säädetä, käsitä asianomaisen vieraan valtion lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä. Niin sanottua renvoi- eli viittausperiaatetta ei toisin sanoen yleensä sovelleta.

Tästä lähtökohdasta on kuitenkin tehty poikkeuksia. Alaikäisyyttä koskevassa 95 g §:ssä on säännös, jonka mukaan viittaus vieraan valtion lakiin käsittää myös sen kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset. Harkittaessa, onko joku alaikäinen, ei välttämättä sovelleta hänen asuinpaikkavaltionsa aineellista lainsäädäntöä, vaan sen valtion lakia, jonka asuinpaikkavaltion laki osoittaa sovellettavaksi. Viittausperiaate on rajoitetusti hyväksytty myös niissä

Haagin lastensuojelusopimuksen määräyksissä, joihin 95 h §:n 1 momentissa viitataan.

95 o §. Säännösten toissijaisuus. Pykälässä osoitetaan tämän luvun säännösten toissijaisuus. Niitä on noudatettava ainoastaan, jollei muusta laista tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu. Tällaisia velvoitteita on pohjoismaisessa avioliittokonventiossa. Kun aikuisten suojelua koskeva yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan, myös sen määräykset ovat ristiriitantilanteissa ensisijaisia tämän luvun säännöksiin nähden.

Voimaantulosäännös. Laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti kuin aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehty yleissopimus tulee Suomeen nähden voimaan.

Asiassa, joka on vireillä tämän lain tullessa voimaan, sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä viranomaisen kansainvälisestä toimivallasta. Viranomaisen säilyttäisi siten toimivaltansa, vaikka se ei olisi toimivaltainen ehdotettujen säännösten mukaan. Päinvastaisessa tilanteessa, jossa uudet säännökset antaisivat viranomaiselle toimivallan, mutta aikaisemman lain säännökset eivät, voitaisiin kuitenkin soveltaa uusia säännöksiä.

Tämä laki ei säännöksen 2 momentin mukaan vaikuttaisi sellaisen oikeustoimen pätevyteen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa. Jos oikeustoimi tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan oli pätevä, se säilyttäisi pätevyytensä tämän lain säännösten estämättä. Vastaavasti, jos oikeustoimi edellä mainittujen säännösten mukaan ei ollut pätevä, tämän lain voimaantulo ei tekisi oikeustointa päteväksi, vaan kysymys siitä, onko pätemättömyys korjautunut, arvioitaisiin aikaisemman lain nojalla.

2.3 Laki edunvalvontavaltuutuksesta

7 luku **Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset**

40 a §. Oikeustoimen toisen osapuolen asema. Pykälä perustuu aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen

17 artiklaan. Siinä säädettäisiin kolmannen suojasta tilanteessa, jossa kolmas on tehnyt oikeustoimen sellaisen valtuuttajan edustajana esiintyneen henkilön kanssa, jolla olisi ollut oikeus toimia päämiehen edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimeen oli ryhdytty, mutta ei edunvalvontavaltuutukseen sovellettavan lain mukaan. Jos kolmas ei tiennyt eikä hänen pitänytkaan tietää, että edunvalvontavaltuutukseen sovellettiin muun kuin sen valtion lakia, jossa oikeustoimi tehtiin, oikeustoimi olisi edustusvallan puuttumisesta huolimatta pätevä. Säännöstä sovellettaisiin ainoastaan tapauksissa, joissa oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä. Säännös voinee käytännössä tulla sovellettavaksi vain harvoin. Säännöksen soveltaminen ajankohtaistuu lähinnä silloin, kun edunvalvontavaltuutukseen sovellettavassa laissa on valtuutetulle asetettu sellainen edustusvallan rajoitus, jota ei tunnettu siinä valtiossa, jossa oikeustoimi tehtiin.

Voimaantulosäännös. Laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti kuin aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehty yleissopimus tulee Suomeen nähden voimaan.

2.4 Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista

1 §. Pykälän mukaan lain III osa kumotaan. Tämä on seurausta siitä, että uudet säännökset edunvalvontaa koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä ehdotetaan otettaviksi holhoustoimesta annettuun lakiin.

2 §. Pykälässä säädetään lain voimaantulosta. Laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti kuin holhoustoimesta annettuun lakiin tehdyt muutokset ja aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehty yleissopimus tulevat voimaan.

3 Voimaantulo

Aikuisten kansainvälistä suojelua koskevan yleissopimuksen 57 artiklan mukaan yleissopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin se on tullut voimaan.

mäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kolmannen ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan sopimuksen myöhemmin ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kyseisen valtion ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta.

Yleissopimuksen voimaansaattamista ja soveltamista koskeva laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella. Muut lait saatettaisiin samanaikaisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Yleissopimuksen II luku sisältää määräyksiä sopimusvaltioiden kansainvälisestä toimivallasta aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä määräysten tarkoittamista asioista on olemassa lain säännöksiä ja niistä on myös Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Sopimuksen III luku sisältää määräyksiä sovellettavasta laista ja IV luku toisessa sopimusvaltiossa toteutetun toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Nämä määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan samoista syistä kuin edellä mainitut kansainvälistä toimivaltaa koskevat määräykset.

Sopimuksen V luvussa on määräyksiä yhteistyöstä, muun muassa velvollisuudesta asettaa jokaiseen sopimusvaltioon keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita sopimuksessa näille viranomaisille asetetaan. Siitä, mikä taho toimii keskusviranomaisena, on viime aikoina yleensä säädetty lailla.

Mainitussa V luvussa on myös määräyksiä tiedonvaihdesta yhteistyötä tekevien viranomaisten välillä. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä tiedonvaihdesta viranomaisten kesken ja salassapidosta on säännöksiä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja henkilötietolaissa (523/1999).

4.2 Käsittelyjärjestys

Aikuisten kansainvälistä suojelua koskeva yleissopimus ei anna vieraan valtion viranomaisille oikeutta käyttää Suomen alueella toimivaltaa eikä muutoinkaan sisällä määräyksiä, jotka vaikuttavat Suomen täysivaltaisuuteen.

Yleissopimuksen 8 artiklan mukaan viranomainen, joka on sopimuksen nojalla toimivaltainen, voi joko omasta aloitteestaan tai toisen sopimusvaltion viranomaisen hakemuksesta pyytää, että jonkin toisen sopimuksessa osoitetun sopimusvaltion viranomaiset ryhtyvät toimiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tämä synnyttää kysymyksen määräyksen suhteesta perustuslain 21 §:ään, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Asiaa arvioitaessa on lähdettävä siitä, että yleissopimuksen toimivaltaa koskevat määräykset muodostavat kokonaisuuden. Artiklat 5 ja 6 osoittavat sen, millä sopimusvaltiolla toimivalta lähtökohtaisesti on. Artikla 8 tuo puolestaan toimivaltaa koskeviin määräyksiin joustavuutta ja luo edellytykset sille, että asia voidaan aina käsitellä siinä sopimusvaltiossa, jolla on parhaat edellytykset aikuisen suojeluun. Toimivallan siirtäminen pois Suomesta ei sen vuoksi merkitse sitä, että osapuolelta evätään pääsy toimivaltaiseen tuomioistuimeen, vaan tällöin tehdään toimivaltaa koskeva ratkaisu, jossa todetaan että asia kuuluu aikuisen etu huomioon ottaen toisessa sopimusvaltiossa ratkaistavaksi. Päätöksestä, joka saattaa johtaa toimivallan siirtymiseen Suomesta toiselle sopimusvaltiolle, saa valittaa. Sopimuksen puheena oleva määräys ei

siten ole ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Haagissa 13 päivänä tammikuuta 2000 tehdyn

yleissopimuksen aikuisten kansainvälisestä suojelusta

Koska yleissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sopimuksen voimaansaattaminen

Aikuisten kansainvälisestä suojelusta Haagissa 13 päivänä tammikuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Suomen keskusviranomainen

Sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö.

Jos keskusviranomaiselle tulee sopimuksen 8 tai 33 artiklan nojalla Suomen viranomaisille osoitettu pyyntö tai hakemus, keskusviranomaisen tulee siirtää asia sille tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka on toimivaltainen asiassa.

Oikeusministeriö huolehtii kauttaan sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisen tiedonantojen kääntämisestä, jos käännös lain tai sopimuksen mukaan tarvitaan.

3 §

Virka-apu

Valtion ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisten, poliisiviranomaisten ja rajavartiolaitoksen tulee antaa keskusviranomaisen pyynnöstä virka-apua aikuisen olinpaikan ja

olosuhteiden selvittämiseksi sekä holhousviranomaisten aikuisen edunvalvontaa ja omaisuutta koskevien seikkojen selvittämiseksi.

4 §

Toimivallan käyttöä koskevaan pyyntöön suostuminen

Kun sopimuksen 8 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu toisen sopimusvaltion viranomaisen esittää pyynnön siitä, että Suomi ryhtyisi toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, pyynnön hyväksymisestä päättää se tuomioistuin tai muu viranomainen, joka on toimivaltainen pyynnössä tarkoitettussa asiassa.

Jos muutoin ei ole viranomaista, jossa asia voitaisiin tutkia, asian tutkii viranomainen, joka olisi toimivaltainen, jos aikuisen kotikunta olisi Helsingin kaupunki.

Jos pyyntö on erehdyksessä toimitettu tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka ei ole asiassa toimivaltainen, sen on viipymättä siirrettävä asia toimivaltaiseksi katsomalleen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava pyynnön tehneelle.

5 §

Pyynnön esittäminen toisen sopimusvaltion viranomaiselle

Aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelua koskevan pyynnön esittämisestä sopimuksen

8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetulle toisen sopimusvaltion viranomaiselle tai 8 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun hakemuksen tekemisestä päättää:

1) holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 46 ja 47 §:ssä tarkoitettu holhousviranomainen, jos pyydetty toimenpide koskee edunvalvontaa; tai

2) jos pyyntö koskee muuta asiaa, sosiaalilautakunta aikuisen kotikunnassa tai, jos aikuisella ei ole kotikuntaa Suomessa, kunnassa, jossa aikuisella viimeksi oli Suomessa kotikunta tai johon aikuisella kaikki seikat huomioon ottaen on läheisin yhteys.

6 §

Asian osapuolten kuuleminen

Pyyntöön suostumista ja pyynnön esittämistä tai hakemuksen tekemistä koskevassa asiassa on varattava tilaisuus tulla kuulluksi sille, jolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos pyynnössä tarkoitettu asia ratkaistaisiin Suomessa. Asia voidaan kuitenkin ratkaista varaamatta kuulemistilaisuutta, jos kuultavan mielipide käy luotettavasti ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista eikä kuuleminen ole tarpeen asian selvittämiseksi.

7 §

Muutoksenhaku pyyntöön suostumista tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen

Ratkaisuun, jolla on päätetty, ettei 5 §:ssä tarkoitettua pyyntöä esitetä tai ettei siinä tarkoitettua hakemusta tehdä, ei saa valittamalla hakea muutosta.

8 §

Tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta päättäminen

Sopimuksen osapuolena olevan vieraan valtion viranomaisen toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi vah-

vistamisesta päättää hakemuksesta Helsingin hovioikeus.

9 §

Salassa pidettävän tiedon antaminen

Sosiaalihuollon viranomainen saa sopimuksen 32 artiklassa mainituin edellytyksin antaa Suomen keskusviranomaiselle tai tietoa sopimuksen nojalla pyytävälle vieraan valtion viranomaiselle sellaisen salassa pidettävän tiedon, jonka se saisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentin mukaan antaa Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle.

Suomen holhousviranomainen saa 1 momentissa mainituin edellytyksin antaa siinä tarkoitetuille tahoille salassa pidettävän tiedon, jos holhousviranomainen saisi holhoustoimesta annetun lain 92 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdan mukaan ilmaista sen Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle tai, jos asia koskee muuta toimenpidettä aikuisen suojelemiseksi kuin edunvalvontaa, joka on tarpeen suojelun tarpeen arvioimiseksi tai oikean suojelutoimenpiteen valitsemiseksi.

Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, tietoa ei kuitenkaan saa antaa eikä Suomen keskusviranomainen saa sitä välittää edelleen, jos se aiheuttaisi todennäköisesti vaaran aikuiselle tai hänen omaisuudelleen tai uhkaisi hänen perheenjäsenensä vapautta tai elämää.

10 §

Todistus edunvalvojan asemasta

Kun aikuiselle on Suomessa määrätty edunvalvoja tai vahvistettu aikuisen tekemä edunvalvontavaltuus, maistraatin tulee edunvalvojan tai valtuutetun pyynnöstä antaa todistus tämän asemasta ja valtuuksista, jos pyytjä osoittaa tarvitsevänsä sitä vieraassa valtiossa.

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää, että toimivalta antaa todistus

kuuluu vain asetuksessa nimetyille yhdelle tai useammalle maistraatille. Pyyntö todistuksen saamiseksi ja siihen liittyvä selvitys voidaan kuitenkin toimittaa mille tahansa maistraatille. Jos tämä maistraatti ei ole asiassa toimivaltainen, sen on siirrettävä asia toimivaltaiselle maistraatille.

11 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

2.

Laki**holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan holhoustoimesta 1 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (442/1999) 17 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 65 §:n 1 momentti ja 90 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 4 momentti laissa 649/2007, sekä

lisätään lakiin uusi 46 a § ja 47 b § sekä 10 a luku seuraavasti:

17 §

Edunvalvojan tehtävä lakkaa, kun:

- 1) edunvalvojalle annettu määräys lakkaa 15 §:n mukaan olemasta voimassa;
- 2) päämies kuolee;
- 3) edunvalvoja vapautetaan tehtävästään tai julistetaan vajaavaltaiseksi;
- 4) päämies täyttää 18 vuotta, jos edunvalvojan tehtävä perustuu päämiehen alaikäisyyteen; tai
- 5) edunvalvonnasta on vieraassa valtiossa tehty päätös, joka tunnustetaan Suomessa, jos edunvalvojan tehtävän jatkuminen olisi ristiriidassa kyseisen päätöksen kanssa.

Tuomioistuimen on hakemuksesta määrättävä edunvalvojan tehtävä lakkaamaan, kun päämies ei enää ole edunvalvonnan tarpeessa. Tuomioistuin voi määrätä edunvalvojan tehtävän lakkaamaan myös, jos päämiehen

asuinpaikka on siirtynyt vieraaseen valtioon eikä edunvalvonnalla voida enää toteuttaa sitä tarkoitusta, jonka vuoksi se on asetettu.

Tuomioistuimen ohella myös holhousviranomaisen voi 3 momentissa mainituilla perusteilla määrätä edunvalvojan tehtävän lakkaamaan, jos edunvalvoja on määrätty 8 tai 9 §:n nojalla. Edellytyksenä on lisäksi, että päämies kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän yhdessä edunvalvojan kanssa pyytää edunvalvojan tehtävän määräämistä lakkaamaan.

46 a §

Mitä 46 §:ssä säädetään holhousviranomaisen velvollisuudesta valvoa edunvalvojan toimintaa, on sovellettava myös, jos se, jolle on vieraassa valtiossa määrätty edunvalvoja, saa asuinpaikan Suomessa. Holhousviran-

omainen voi kuitenkin omasta aloitteestaan tai edunvalvojan hakemuksesta päättää, ettei valvontaa järjestetä Suomessa tai että valvonta järjestetään vain tiettyjen edunvalvojan tehtävien osalta, jos edunvalvojan toimintaa valvotaan vieraassa valtiossa eikä päämiehen etu edellytä valvonnan järjestämistä Suomessa.

47 b §

Holhousviranomainen, jolle 46 tai 47 §:n mukaan kuuluu edunvalvojan toiminnan valvonta, voi hakemuksesta tai omasta aloitteestaan päättää, että valvonta lopetetaan, jos päämiehen asuinpaikka on siirtynyt vieraaseen valtioon ja:

- 1) edunvalvojan toiminnalle on siellä järjestetty valvonta; tai
- 2) Suomessa tapahtuvalla valvonnalla ei enää voida toteuttaa valvonnan tarkoitusta.

Päätöksestä, jolla valvonta lopetetaan, on tehtävä merkintä holhousasioiden rekisteriin.

65 §

Edunvalvonta tai toimintakelpoisuuden rajoitus on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun:

- 1) täysi-ikäiselle määrätään edunvalvoja;
- 2) täysi-ikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan;
- 3) alaikäisen edunvalvojaksi määrätään muu henkilö kuin hänen vanhempansa;
- 4) alaikäiselle määrätään 9 §:n nojalla edunvalvoja tai alaikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan 19 §:n nojalla;
- 5) poissa olevalle tai tulevalle omistajalle määrätään edunvalvoja;
- 6) henkilö, jolle on vieraassa valtiossa määrätty edunvalvoja, saa asuinpaikan Suomessa, paitsi jos on päätetty, ettei edunvalvojan toiminnan valvontaa järjestetä Suomessa.

90 §

Valtion ja kunnan viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, pankki tai muu rahalaitos, sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikkö ja terveydenhuollon ammattihenkilö sekä yksityinen sosiaalipalvelun tuottaja ovat salassapitosäännösten estämättä

velvollisia pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi, ja holhousviranomaiselle lisäksi ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vieraassa valtiossa vireillä olevan aikuisen tai lapsen suojelua koskevan sellaisen asian ratkaisemiseksi, jossa vieraan valtion viranomaisen on valtiosopimuksen nojalla pyytänyt tietoja.

10 a luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

95 a §

Yleiset toimivaltaperusteet

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia edunvalvontaa koskevassa asiassa, jos:

- 1) henkilöllä, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on Suomessa asuinpaikka;
- 2) henkilö, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei voida selvittää ja hän oleskelee Suomessa; tai
- 3) asia koskee Suomessa olevaa omaisuutta tai päämiehen edustamista Suomessa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia sellaisen Suomen kansalaisen edunvalvontaa koskevassa asiassa, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, jos asiaa ei voida saattaa ratkaistavaksi tuossa valtiossa tai tämä tuottaisi kohtuuttomia vaikeuksia ja asian ratkaisemista Suomessa on pidettävä tarpeellisena.

95 b §

Toimivalta poissa olevan tai tuntemattoman henkilön edunvalvontaa koskevassa asiassa

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia asiassa, joka koskee edunvalvontaa sellaisen puolesta, jonka olinpaikkaa tai henkilöllisyyttä ei tiedetä, jos asialla, jota edunvalvo-

jan tulee hoitaa, on sellainen yhteys Suomeen, että asian ratkaisemista täällä on pidettävä tarpeellisenä.

95 c §

Toimivalta kiireellisissä tilanteissa

Jos on tarpeen valvoa kiireellisesti sellaisen henkilön etua, joka oleskelee Suomessa tai jolla on täällä asia tai omaisuutta hoidettavana, Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia järjestämään edunvalvonnan.

95 d §

Edunvalvojan toiminnan valvontaan liittyvät toimenpiteet

Suomen viranomainen on toimivaltainen tutkimaan omaisuuden hoitosuunnitelmaa, tilitäällisyyttä ja edunvalvojalle myönnettävää lupaa koskevan asian sekä muun edunvalvojan toiminnan valvontaan liittyvän asian, jos edunvalvojan toiminnan valvonta kuuluu Suomen holhousviranomaiselle tai jos asia koskee aikaa, jolloin Suomen holhousviranomaisen tuli valvoa edunvalvojan toimintaa.

95 e §

Toimivalta edunvalvojan vapauttamista koskevassa asiassa

Suomen viranomainen voi vapauttaa tehtävästään edunvalvojan, jonka Suomen viranomainen on määrännyt edunvalvojaksi, vaikka se ei olisi toimivaltainen 95 a §:n nojalla.

Sovellettava laki

95 f §

Edunvalvontatoimenpiteisiin sovellettava laki

Käyttäessään toimivaltaa edunvalvontaa koskevassa asiassa Suomen viranomaiset soveltavat Suomen lakia. Jos asialla on läheinen yhteys vieraaseen valtioon, kyseisen valtion laki voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti

ottaa huomioon, jos sen henkilön etu, jonka edunvalvonnasta on kysymys, sitä edellyttää.

95 g §

Alaikäisyys

Kysymyksiin, onko oikeustoimen osapuoli alaikäinen ja miten ikä vaikuttaa hänen oikeustoimikelpoisuuteensa, sovelletaan Suomen lakia, jos hänellä on asuinpaikka Suomessa oikeustoimen ajankohtana. Jos hänen asuinpaikkansa on tuolloin vieraassa valtiossa, sovelletaan sen valtion lakia, jota on sovellettava kyseisessä vieraassa valtiossa.

95 h §

Alaikäisen edunvalvonta välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla

Kysymyksiin, kuka on välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla alle 18-vuotiaan edunvalvoja ja millä edellytyksillä tällainen edunvalvonta välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla päättyy, sovelletaan sen valtion lakia, joka määrätään sovellettavaksi toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen 16 ja 21 artiklassa.

Sellaisen edunvalvojan tehtävän hoitamiseen, jota 1 momentissa tarkoitetaan, sovelletaan sen valtion lakia, jossa päämiehellä on asuinpaikka. Jos asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sovelletaan sen lakia.

95 i §

Oikeustoimen toisen osapuolen asema

Oikeustoimi, jossa edunvalvonnassa olevan edustajana oli henkilö, jolla ei ollut edustusvaltaa siihen sovellettavan lain mukaan, on kuitenkin pätevä, jos:

- 1) oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä;
- 2) edustajalla oli oikeus toimia edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimi tehtiin; ja

3) oikeustoimen toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen pitänyt tietää, että edustusvaltaan sovellettiin toisen valtion lakia.

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoisuus

95 j §

Tunnustamisen edellytykset

Vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös, joka on voimassa kyseisessä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Päätöksen tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä, jos:

1) päätös on annettu sellaisissa olosuhteissa, että Suomen viranomainen ei vastaavissa olosuhteissa olisi ollut toimivaltainen;

2) päätös on annettu pois jäänyttä henkilöä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa ole annettu tiedoksi pois jääneelle niin hyvässä ajoin ja sillä tavoin, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) päätös on ristiriidassa Suomessa toteutetun toimenpiteen tai sellaisen toisessa vieraassa valtiossa myöhemmin toteutetun toimenpiteen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa; tai

4) päätös on Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen tai ristiriidassa sellaisen Suomen lain säännöksen kanssa, jonka soveltaminen on pakollista siitä riippumatta, mitä lakia muutoin on sovellettava.

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta päättää, tunnustetaanko vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös Suomessa.

95 k §

Täytäntöönpanokelpoisuus

Vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös, joka on siinä valtiossa täytäntöönpanokelpoinen, on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, jos Helsingin hovioikeus on vahvistanut sen täällä täytäntöönpanokelpoiseksi. Päätöksen vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi voidaan

kieltäytyä 95 j §:n 2 momentissa säädetyillä perusteilla.

95 l §

Päätöksen soveltaminen Suomessa

Kun edunvalvontaa koskeva vieraassa valtiossa annettu päätös tulee sovellettavaksi Suomessa, päätöksen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät Suomen lain mukaan.

Muita säännöksiä

95 m §

Oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

95 n §

Viittaus vieraan valtion lakiin

Jollei erikseen toisin säädetä, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tässä luvussa tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

95 o §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä on noudatettava ainoastaan, jollei muusta laista tai Suomea sitovasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Suomen viranomaisen kansainväliseen toimivaltaan sellaisessa edunvalvontaa koskevassa asiassa, joka on vireillä tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Viranomainen on kuitenkin toimivaltainen käsittelemään asian, jos se on toimivaltainen tämän lain mukaan.

Tämä laki ei vaikuta sellaisen oikeustoimen voimaantuloa.
pätevyyteen, joka on tehty ennen tämän lain _____

3.

Laki

edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään edunvalvontavaltuutuksesta 25 päivänä toukokuuta 2007 annettuun lakiin (648/2007) uusi 40 a § seuraavasti:

7 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

40 a §

Oikeustoimen toisen osapuolen asema

Oikeustoimi jossa valtuuttajan edustajana oli henkilö, jolla ei ollut edustusvaltaa edunvalvontavaltuutukseen sovellettavan lain mukaan, on kuitenkin pätevä, jos:

- 1) oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä;
- 2) valtuuttajan edustajalla oli oikeus toimia edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimi tehtiin; ja
- 3) oikeustoimen toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen pitänytään tietää, että edustusvaltaan sovellettiin toisen valtion lakia.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.

Laki**eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain III osan kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	osaksi laissa 162/2009.
Tällä lailla kumotaan eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista 5 päivänä joulukuuta 1929 annetun lain (379/1929) III Osa, sellaisena kuin se on	2 § Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Sopimusteksti

YLEISSOPIMUS AIKUISTEN KANSAINVÄLISESTÄ SUOJELUSTA

(Tehty 13 päivänä tammikuuta 2000)

Tämän yleissopimuksen allekirjoittajavaltiot, jotka

ottavat huomioon tarpeen suojella kansainvälisissä tilanteissa aikuisia, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan,

haluavat välttää oikeusjärjestelmiensä välisiä ristiriitatilanteita aikuisten suojeluun liittyvän toimivallan, sovellettavan lain ja toimenpiteiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta,

palauttavat mieleen kansainvälisen yhteistyön merkityksen aikuisten suojelussa,

vahvistavat, että aikuisen etu ja hänen arvokkuutensa ja itsemääräämisoikeutensa kunnioittaminen ovat ensisijaisesti huomioon otettavia asioita,

ovat sopineet seuraavista määräyksistä

I LUKU

Yleissopimuksen soveltamisala*1 artikla*

1. Tätä yleissopimusta sovelletaan sellaisten aikuisten suojeluun kansainvälisissä tilanteissa, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät voi suojella etujaan.

2. Sen tarkoituksena on:

a) määrittää valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi;

b) määrittää laki, jota edellä tarkoitettujen viranomaisten on sovellettava toimivaltaansa käyttäessään;

c) määrittää laki, jota on sovellettava aikuisen edustamiseen;

CONVENTION ON THE INTERNATIONAL PROTECTION OF ADULTS

(Concluded 13 January 2000)

The States signatory to the present Convention,

Considering the need to provide for the protection in international situations of adults who, by reason of an impairment or insufficiency of their personal faculties, are not in a position to protect their interests,

Wishing to avoid conflicts between their legal systems in respect of jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of measures for the protection of adults,

Recalling the importance of international co-operation for the protection of adults,

Affirming that the interests of the adult and respect for his or her dignity and autonomy are to be primary considerations,

Have agreed on the following provisions -

CHAPTER I

Scope of the convention*Article 1*

1. This Convention applies to the protection in international situations of adults who, by reason of an impairment or insufficiency of their personal faculties, are not in a position to protect their interests.

2. Its objects are -

a) to determine the State whose authorities have jurisdiction to take measures directed to the protection of the person or property of the adult;

b) to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction;

c) to determine the law applicable to representation of the adult;

d) määrätä aikuisten suojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kaikissa sopimusvaltioissa;

e) luoda sopimusvaltioiden viranomaisten välille tämän yleissopimuksen tarkoituksen toteuttamiseen tarvittavaa yhteistyötä.

d) to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States;

e) to establish such co-operation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

2 artikla

1. Tässä yleissopimuksessa aikuisella tarkoitetaan henkilöä, joka on täyttänyt 18 vuotta.

2. Yleissopimusta sovelletaan myös sellaiseen aikuiseseen, joka ei ollut täyttänyt 18 vuotta toimenpiteen suorittamisen ajankohtana.

Article 2

1. For the purposes of this Convention, an adult is a person who has reached the age of 18 years.

2. The Convention applies also to measures in respect of an adult who had not reached the age of 18 years at the time the measures were taken.

3 artikla

Edellä 1 artiklassa tarkoitettut toimenpiteet voivat koskea erityisesti:

a) toimintakelpoisuuden rajoituksen määrittämistä ja suojelujärjestelmän asettamista;

b) aikuisen asettamista oikeus- tai hallinto- viranomaisen suojelun alaiseksi;

c) edunvalvontaa tai muuta vastaavaa järjestelyä;

d) aikuisen tai hänen omaisuutensa hoidosta tai aikuisen edustamisesta tai avustamisesta vastaavan henkilön tai toimielimen osoittamista ja tehtävän määrittämistä;

e) aikuisen sijoittamista laitokseen tai muihunkin paikkaan, jossa suojelu voidaan järjestää;

f) aikuisen omaisuuden hoitoa, säilyttämistä tai siitä määräämistä;

g) luvan antamista erityiseen puuttumiseen aikuisen henkilön tai omaisuuden suojelemiseksi.

Article 3

The measures referred to in Article 1 may deal in particular with

a) the determination of incapacity and the institution of a protective regime;

b) the placing of the adult under the protection of a judicial or administrative authority;

c) guardianship, curatorship and analogous institutions;

d) the designation and functions of any person or body having charge of the adult's person or property, representing or assisting the adult;

e) the placement of the adult in an establishment or other place where protection can be provided;

f) the administration, conservation or disposal of the adult's property;

g) the authorisation of a specific intervention for the protection of the person or property of the adult.

4 artikla

1. Tätä yleissopimusta ei sovelleta:

a) elatusvelvoitteisiin;

b) avioliiton tai vastaavan suhteen solmimiseen, mitätöimiseen tai purkamiseen taikka asumuseroon;

c) avioliiton tai vastaavan suhteen varalli-

Article 4

1. The Convention does not apply to -

a) maintenance obligations;

b) the formation, annulment and dissolution of marriage or any similar relationship, as well as legal separation;

c) property regimes in respect of marriage

suussuhteisiin;

d) tarkoitemääräyksiin (trusteihin) ja perintöoikeuteen;

e) sosiaaliturvaan;

f) yleisiin terveyttä koskeviin viranomais-toimenpiteisiin;

g) henkilöä koskeviin toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty tämän tekemän rikoksen vuoksi;

h) turvapaikkaoikeutta ja maahanmuuttoa koskeviin päätöksiin;

i) toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty yksinomaan yleisen turvallisuuden vuoksi.

2. Mitä 1 kappaleessa määrätään, ei vaikuta henkilön kelpoisuuteen toimia aikuisen edustajana siinä mainituissa asioissa.

or any similar relationship;

d) trusts or succession;

e) social security;

f) public measures of a general nature in matters of health;

g) measures taken in respect of a person as a result of penal offences committed by that person;

h) decisions on the right of asylum and on immigration;

i) measures directed solely to public safety.

2. Paragraph 1 does not affect, in respect of the matters referred to therein, the entitlement of a person to act as the representative of the adult.

II LUKU

Toimivalta

5 artikla

1. Sen sopimusvaltion oikeus- tai hallinto- viranomaiset, jossa aikuisella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

2. Jos aikuisen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, toimivaltaisia viranomaisia ovat uuden asuinpaikkavaltion viranomaiset.

6 artikla

1. Edellä 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu toimivalta on niiden aikuisten osalta, jotka ovat pakolaisia tai jotka kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ovat vailla asuinpaikka, sen sopimusvaltion viranomaisilla, jonka alueella nämä aikuiset ovat.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä sovelletaan myös aikuisiin, joiden asuinpaikkaa ei voida selvittää.

CHAPTER II

Jurisdiction

Article 5

1. The judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the adult have jurisdiction to take measures directed to the protection of the adult's person or property.

2. In case of a change of the adult's habitual residence to another Contracting State, the authorities of the State of the new habitual residence have jurisdiction.

Article 6

1. For adults who are refugees and those who, due to disturbances occurring in their country, are internationally displaced, the authorities of the Contracting State on the territory of which these adults are present as a result of their displacement have the jurisdiction provided for in Article 5, paragraph 1.

2. The provisions of the preceding paragraph also apply to adults whose habitual residence cannot be established.

7 artikla

Article 7

1. Lukuun ottamatta niitä aikuisia, jotka ovat pakolaisia tai jotka kansalaisuusvaltiossaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ovat vailla asuinpaikkaa, sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka kansalainen aikuinen on, ovat ilmoitettuaan asiasta niille viranomaisille, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan tai 6 artiklan 2 kappaleen nojalla, toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, jos ne katsovat voivansa näitä paremmin arvioida aikuisen edun.

2. Tätä toimivaltaa ei saa käyttää, jos viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan, 6 artiklan 2 kappaleen tai 8 artiklan nojalla, ovat ilmoittaneet aikuisen kansalaisuusvaltion viranomaisille, että ne ovat ryhtyneet tilanteen vaatimiin toimenpiteisiin tai ovat päättäneet, ettei mihinkään toimenpiteisiin tule ryhtyä tai että menettely on vireillä.

3. Toimenpiteet, joihin 1 kappaleen nojalla on ryhdytty, raukeavat heti, kun viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan, 6 artiklan 2 kappaleen tai 8 artiklan nojalla, ovat suorittaneet tarpeelliset toimenpiteet tai päättäneet, ettei toimenpiteisiin ryhdytä. Näiden viranomaisten tulee asianmukaisesti ilmoittaa päätöksestään viranomaisille, jotka ovat ryhtyneet toimenpiteisiin 1 kappaleen nojalla.

1. Except for adults who are refugees or who, due to disturbances occurring in their State of nationality, are internationally displaced, the authorities of a Contracting State of which the adult is a national have jurisdiction to take measures for the protection of the person or property of the adult if they consider that they are in a better position to assess the interests of the adult, and after advising the authorities having jurisdiction under Article 5 or Article 6, paragraph 2.

2. This jurisdiction shall not be exercised if the authorities having jurisdiction under Article 5, Article 6, paragraph 2, or Article 8 have informed the authorities of the State of which the adult is a national that they have taken the measures required by the situation or have decided that no measures should be taken or that proceedings are pending before them.

3. The measures taken under paragraph 1 shall lapse as soon as the authorities having jurisdiction under Article 5, Article 6, paragraph 2, or Article 8 have taken measures required by the situation or have decided that no measures are to be taken. These authorities shall inform accordingly the authorities which have taken measures in accordance with paragraph 1.

8 artikla

Article 8

1. Sopimusvaltion viranomainen, joka on toimivaltainen 5 tai 6 artiklan nojalla, voi katsoessaan sen aikuisen edun mukaiseksi joko omasta aloitteestaan tai toisen sopimusvaltion viranomaisen hakemuksesta pyytää, että jonkin 2 kappaleessa mainitun valtion viranomaiset ryhtyvät toimenpiteisiin aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Pyyntö voi koskea joko suojelutoimenpiteitä yleisesti tai joitakin niistä.

2. Pyyntö voidaan esittää seuraavien sopimusvaltioiden viranomaisille:

- a) valtio, jonka kansalainen aikuinen on;
- b) valtio, jossa aikuisella oli edellinen asuinpaikka;

1. The authorities of a Contracting State having jurisdiction under Article 5 or Article 6, if they consider that such is in the interests of the adult, may, on their own motion or on an application by the authority of another Contracting State, request the authorities of one of the States mentioned in paragraph 2 to take measures for the protection of the person or property of the adult. The request may relate to all or some aspects of such protection.

2. The Contracting States whose authorities may be addressed as provided in the preceding paragraph are -

- a) a State of which the adult is a national;
- b) the State of the preceding habitual residence of the adult;

- c) valtio, jossa on aikuisen omaisuutta;
- d) valtio, jonka viranomaiset aikuinen on kirjallisesti valinnut ryhtymään toimenpiteisiin hänen suojelemisekseen;
- e) valtio, jossa sellaisella aikuisen läheisellä, joka on valmis ottamaan vastuun hänen suojelemisestaan, on asuinpaikka; ja
- f) kun on kysymys aikuisen henkilön suojelemisesta, valtio, jonka alueella aikuinen on.

3. Jos viranomainen, joka on osoitettu edellä olevien kappaleiden nojalla, ei hyväksy toimivaltaa, sen sopimusvaltion viranomaiset, joilla on toimivalta 5 tai 6 artiklan nojalla, säilyttävät toimivallan.

9 artikla

Sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa aikuisella on omaisuutta, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin tuon omaisuuden suojelemiseksi, mikäli toimenpiteet ovat yhteensopivia niiden kanssa, joihin toimivaltaiset sopimusvalltiot ovat ryhtyneet 5—8 artiklan nojalla.

10 artikla

1. Kaikissa kiireellisissä tapauksissa sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella aikuinen tai aikuiselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään kaikkiin välttämättömiin suojelutoimenpiteisiin.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat aikuista, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, ne raukeavat, kun 5—9 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. Jos 1 kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat aikuista, jolla on asuinpaikka valtiossa, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli, ne raukeavat sopimusvaltiossa, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.

4. Viranomaisten, jotka ovat ryhtyneet toimenpiteisiin 1 kappaleen nojalla, tulee, jos

c) a State in which property of the adult is located;

d) the State whose authorities have been chosen in writing by the adult to take measures directed to his or her protection;

e) the State of the habitual residence of a person close to the adult prepared to undertake his or her protection;

f) the State in whose territory the adult is present, with regard to the protection of the person of the adult.

3. In case the authority designated pursuant to the preceding paragraphs does not accept its jurisdiction, the authorities of the Contracting State having jurisdiction under Article 5 or Article 6 retain jurisdiction.

Article 9

The authorities of a Contracting State where property of the adult is situated have jurisdiction to take measures of protection concerning that property, to the extent that such measures are compatible with those taken by the authorities having jurisdiction under Articles 5 to 8.

Article 10

1. In all cases of urgency, the authorities of any Contracting State in whose territory the adult or property belonging to the adult is present have jurisdiction to take any necessary measures of protection.

4

2. The measures taken under the preceding paragraph with regard to an adult habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 9 have taken the measures required by the situation.

3. The measures taken under paragraph 1 with regard to an adult who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in each Contracting State as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

4. The authorities which have taken measures under paragraph 1 shall, if possible, in-

mahdollista, ilmoittaa suorittamistaan toimenpiteistä sen sopimusvaltion viranomaisille, jossa aikuisella on asuinpaikka.

form the authorities of the Contracting State of the habitual residence of the adult of the measures taken.

11 artikla

Article 11

1. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella aikuinen on, ovat poikkeustapauksissa ja ilmoitettuaan asiasta niille viranomaisille, jotka ovat toimivaltaisia 5 artiklan nojalla, toimivaltaisia ryhtymään sellaisiin tilapäisiin toimenpiteisiin aikuisen henkilön suojelemiseksi, joiden vaikutus rajoittuu kysymyksessä olevaan valtioon, edellyttäen kuitenkin, että kyseiset toimenpiteet ovat yhteensopivia niiden toimenpiteiden kanssa, joihin 5—8 artiklan nojalla toimivaltaiset viranomaiset ovat jo ryhtyneet.

1. By way of exception, the authorities of a Contracting State in whose territory the adult is present have jurisdiction to take measures of a temporary character for the protection of the person of the adult which have a territorial effect limited to the State in question, in so far as such measures are compatible with those already taken by the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 8, and after advising the authorities having jurisdiction under Article 5.

2. Toimenpiteet, joihin on edellisen kappaleen nojalla ryhdytty sellaisen aikuisen osalta, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, raukeavat heti, kun viranomaiset, joilla on toimivalta 5—8 artiklan nojalla, ovat päättäneet tarpeellisista toimenpiteistä.

2. The measures taken under the preceding paragraph with regard to an adult habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 8 have taken a decision in respect of the measures of protection which may be required by the situation.

12 artikla

Article 12

Jollei 7 artiklan 3 kappaleen määräyksistä muuta johdu, toimenpiteet, joihin 5—9 artiklan mukaisesti on ryhdytty, ovat voimassa niihin liittyvien ehtojen mukaisesti, vaikka olosuhteiden muutos on poistanut perusteen, jonka nojalla toimivaltaa käytettiin, jolleivät yleissopimuksen mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ole muuttaneet kyseisiä toimenpiteitä, korvanneet niitä toisilla tai päättäneet niiden lopettamisesta.

Subject to Article 7, paragraph 3, the measures taken in application of Articles 5 to 9 remain in force according to their terms, even if a change of circumstances has eliminated the basis upon which jurisdiction was founded, so long as the authorities which have jurisdiction under the Convention have not modified, replaced or terminated such measures.

III LUKU

CHAPTER III

Sovellettava laki

Applicable law

13 artikla

Article 13

1. Käyttäessään II luvun määräysten mukaista toimivaltaansa sopimusvaltioiden viranomaiset soveltavat omaa lakiaan.

1. In exercising their jurisdiction under the provisions of Chapter II, the authorities of the Contracting States shall apply their own law.

2. Viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos aikuisen tai hänen omaisuutensa suojeleminen sitä edellyttää.

14 artikla

Kun toimenpide, johon on ryhdytty sopimusvaltiossa, tulee sovellettavaksi toisessa sopimusvaltiossa, toimenpiteen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät viimeksi mainitun valtion lain mukaan.

15 artikla

1. Jollei jotakin 2 kappaleessa mainittua lakia ole nimenomaisesti ja kirjallisesti osoitettu sovellettavaksi, aikuisen sopimuksella tai yksipuolisella oikeustoimella myöntämän sellaisen edustusvallan olemassaoloon, laajuuteen, muuttamiseen ja lakkaamiseen, joka tulee käytettäväksi kun aikuinen ei kykene suojelemaan etujaan, sovelletaan sen valtion lakia, jossa aikuisella oli asuinpaikka sopimuksen tai oikeustoimen tekohetkellä.

2. Ne valtiot, joiden laki voidaan osoittaa sovellettavaksi, ovat:

- a) valtio, jonka kansalainen aikuinen on;
- b) valtio, jossa aikuisella aikaisemmin oli asuinpaikka;
- c) valtio, jossa aikuisella on omaisuutta, tämän omaisuuden osalta.

3. Edustusvallan käyttämisen tapaan sovelletaan sen valtion lakia, jossa edustusvaltaa käytetään.

16 artikla

Jos 15 artiklassa tarkoitettua edustusvaltaa ei käytetä tavalla, joka riittää turvaamaan aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelun, se voidaan peruuttaa tai sitä voidaan muuttaa tämän yleissopimuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen toimenpitein. Jos tällainen edustusvalta peruutetaan tai sitä muutetaan, laki, jota 15 artiklassa tarkoitetaan, tulee ottaa huomioon siinä määrin kuin se on mahdollista.

2. However, in so far as the protection of the person or the property of the adult requires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

Article 14

Where a measure taken in one Contracting State is implemented in another Contracting State, the conditions of its implementation are governed by the law of that other State.

Article 15

1. The existence, extent, modification and extinction of powers of representation granted by an adult, either under an agreement or by a unilateral act, to be exercised when such adult is not in a position to protect his or her interests, are governed by the law of the State of the adult's habitual residence at the time of the agreement or act, unless one of the laws mentioned in paragraph 2 has been designated expressly in writing.

2. The States whose laws may be designated are -

- a) a State of which the adult is a national;
- b) the State of a former habitual residence of the adult;
- c) a State in which property of the adult is located, with respect to that property.

3. The manner of exercise of such powers of representation is governed by the law of the State in which they are exercised.

Article 16

Where powers of representation referred to in Article 15 are not exercised in a manner sufficient to guarantee the protection of the person or property of the adult, they may be withdrawn or modified by measures taken by an authority having jurisdiction under the Convention. Where such powers of representation are withdrawn or modified, the law referred to in Article 15 should be taken into consideration to the extent possible.

17 artikla

1. Sellaisen oikeustoimen pätevyyttä, joka on tehty kolmannen osapuolen ja sellaisen toisen henkilön välillä, jolla olisi oikeus toimia aikuisen edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimeen on ryhdytty, ei voida kiistää eikä kolmatta osapuolta voida asettaa vastuuseen pelkästään sillä perusteella, että toisella henkilöllä ei ollut oikeutta toimia aikuisen edustajana tämän luvun määräysten nojalla sovellettavan lain mukaisesti, jollei kolmas osapuoli tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että edustusvaltaan sovellettiin viimeksi mainittua lakia.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä sovelletaan ainoastaan, jos oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

Article 17

1. The validity of a transaction entered into between a third party and another person who would be entitled to act as the adult's representative under the law of the State where the transaction was concluded cannot be contested, and the third party cannot be held liable, on the sole ground that the other person was not entitled to act as the adult's representative under the law designated by the provisions of this Chapter, unless the third party knew or should have known that such capacity was governed by the latter law.

2. The preceding paragraph applies only if the transaction was entered into between persons present on the territory of the same State.

18 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan myös silloin, kun niiden nojalla sovellettava laki on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli.

Article 18

The provisions of this Chapter apply even if the law designated by them is the law of a non-Contracting State.

19 artikla

Tässä luvussa ”laki” tarkoittaa lakia, joka on voimassa kyseessä olevassa valtiossa, lukuun ottamatta sen lainvalintasäännöksiä.

Article 19

In this Chapter the term "law" means the law in force in a State other than its choice of law rules.

20 artikla

Tämän luvun määräykset eivät estä soveltamista sellaisia sen valtion lain säännöksiä, jossa aikuista on suojeltava, joiden soveltaminen on pakollista siitä riippumatta, mitä lakia on muutoin sovellettava.

Article 20

This Chapter does not prevent the application of those provisions of the law of the State in which the adult is to be protected where the application of such provisions is mandatory whatever law would otherwise be applicable.

21 artikla

Tämän luvun määräysten osoittaman lain soveltamisesta voidaan poiketa ainoastaan, jos sen soveltaminen olisi ilmeisesti vastoin oikeusjärjestyksen peruseriaatteita.

Article 21

The application of the law designated by the provisions of this Chapter can be refused only if this application would be manifestly contrary to public policy.

IV LUKU

Tunnustaminen ja täytäntöönpano*22 artikla*

1. Sopimusvaltion viranomaisten toimenpiteet tunnustetaan ilman eri vahvistusta kaikissa muissa sopimusvaltioissa.

2. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä:

a) jos toimenpiteen on suorittanut sellainen viranomaislainen, jonka toimivalta ei ole perustunut johonkin II luvun määräysten mukaisista perusteista;

b) jos toimenpide on tehty oikeudenkäynnissä tai hallinnollisessa menettelyssä ilman, että aikuiselle on varattu tilaisuus tulla kuuluksi ja tämä loukkaa pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyllisiä peruseriaatteita, eikä asia ole ollut kiireellinen;

c) jos tunnustaminen olisi ilmeisesti vastoin pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusjärjestyksen peruseriaatteita tai jos se olisi ristiriidassa tämän valtion sellaisten lain säännösten kanssa, joiden soveltaminen on pakollista siitä riippumatta, mitä lakia muutoin on sovellettava;

d) jos toimenpide on ristiriidassa sellaisen toimenpiteen kanssa, johon on myöhemmin ryhdytty sellaisessa tämän yleissopimuksen ulkopuolisessa valtiossa, joka olisi ollut toimivaltainen 5—9 artiklan nojalla, ja jos tämä myöhempi toimenpide on tunnustettavissa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa;

e) jos 33 artiklan mukaista menettelyä ei ole noudatettu.

23 artikla

Se, jonka etua asia koskee, voi pyytää sopimusvaltion toimivaltaisia viranomaisia päättämään toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä, tämän kuitenkin rajoittamatta 22 artiklan 1 kappaleen määräysten soveltamista. Menettely määräytyy pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaisesti.

CHAPTER IV

Recognition and enforcement*Article 22*

1. The measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States.

2. Recognition may however be refused -

a) if the measure was taken by an authority whose jurisdiction was not based on, or was not in accordance with, one of the grounds provided for by the provisions of Chapter II;

b) if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or administrative proceeding, without the adult having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State;

c) if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, or conflicts with a provision of the law of that State which is mandatory whatever law would otherwise be applicable;

d) if the measure is incompatible with a later measure taken in a non-Contracting State which would have had jurisdiction under Articles 5 to 9, where this later measure fulfils the requirements for recognition in the requested State;

e) if the procedure provided in Article 33 has not been complied with.

Article 23

Without prejudice to Article 22, paragraph 1, any interested person may request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State. The procedure is governed by the law of the requested State.

24 artikla

Se tosiseikkojen arviointi, johon toimenpiteen suorittaneen sopimusvaltion viranomaisen on perustanut toimivaltansa, sitoo pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaista.

Article 24

The authority of the requested State is bound by the findings of fact on which the authority of the State where the measure was taken based its jurisdiction.

25 artikla

1. Jos toimenpiteet, jotka on suoritettu sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, edellyttävät täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, ne on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianosaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoisiksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten sen lain mukaista menettelyä noudattaen.

2. Kunkin sopimusvaltion on sovellettava toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamiseen tai rekisteröintiin yksinkertaista ja nopeaa menettelyä.

3. Toimenpiteen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä ainoastaan jollakin 22 artiklan 2 kappaleessa mainitulla perusteella.

Article 25

1. If measures taken in one Contracting State and enforceable there require enforcement in another Contracting State, they shall, upon request by an interested party, be declared enforceable or registered for the purpose of enforcement in that other State according to the procedure provided in the law of the latter State.

2. Each Contracting State shall apply to the declaration of enforceability or registration a simple and rapid procedure.

3. The declaration of enforceability or registration may be refused only for one of the reasons set out in Article 22, paragraph 2.

7

26 artikla

Toimenpiteen sisältämää asiaratkaisua ei saa tutkia uudelleen, tämän kuitenkaan rajoittamatta sellaista asian käsittelyä, joka on tarpeen tätä artiklaa edeltävien artiklojen soveltamiselle.

Article 26

Without prejudice to such review as is necessary in the application of the preceding Articles, there shall be no review of the merits of the measure taken.

27 artikla

Toimenpiteet, jotka on suoritettu yhdessä sopimusvaltiossa ja jotka on julistettu täytäntöönpanokelpoisiksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa vasten toisessa sopimusvaltiossa, pannaan täytäntöön viimeksi mainitussa valtiossa samalla tavoin kuin kyseisen sopimusvaltion omien viranomaisten toimenpiteet. Täytäntöönpano tapahtuu pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaisesti ja sen sallimissa rajoissa.

Article 27

Measures taken in one Contracting State and declared enforceable, or registered for the purpose of enforcement, in another Contracting State shall be enforced in the latter State as if they had been taken by the authorities of that State. Enforcement takes place in accordance with the law of the requested State to the extent provided by such law.

V LUKU

CHAPTER V

Yhteistyö

Co-operation

28 artikla

Article 28

1. Sopimusvaltio nimeää keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita tämä yleissopimus näille viranomaisille asettaa.

1. A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention on such authorities.

2. Liittovaltiot, valtiot, joissa on yhtä useampia oikeusjärjestelmiä, tai valtiot, joissa on itsehallintoalueita, voivat nimetä useamman kuin yhden keskusviranomaisen ja määritellä niiden alueellisen tai henkilöllisen toimivallan laajuuden. Valtion, joka on nimennyt useamman kuin yhden keskusviranomaisen, tulee nimetä se keskusviranomainen, jolle tiedonannot voidaan lähettää toimitettaviksi eteenpäin kyseisen valtion asianomaiselle keskusviranomaiselle.

2. Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

29 artikla

Article 29

1. Keskusviranomaisten tulee olla keskenään yhteistyössä ja niiden tulee edistää valtioidensa toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä tämän yleissopimuksen tarkoitusten toteuttamiseksi.

1. Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention.

2. Keskusviranomaisten tulee tätä yleissopimusta soveltaessaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin antaakseen tietoa kyseessä olevien valtioiden aikuisten suojeluun sovellettavasta lainsäädännöstä ja tarjolla olevista palveluista.

2. They shall, in connection with the application of the Convention, take appropriate steps to provide information as to the laws of, and services available in, their States relating to the protection of adults.

30 artikla

Article 30

Sopimusvaltion keskusviranomaisen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin joko suoraan tai muiden viranomaisten tai toimielimien välityksellä:

The Central Authority of a Contracting State, either directly or through public authorities or other bodies, shall take all appropriate steps to -

a) edistääkseen kaikin tavoin tiedonvaihtoa toimivaltaisten viranomaisten välillä tilanteissa, joissa tätä yleissopimusta sovelletaan;

a) facilitate communications, by every means, between the competent authorities in situations to which the Convention applies;

b) antaakseen toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä apua aikuisen olinpaikan selvittämiseksi silloin, kun

b) provide, on the request of a competent authority of another Contracting State, assistance in discovering the whereabouts of an

näyttää ilmeiseltä, että aikuinen voi olla pyynnön vastaanottaneen valtion alueella ja tarvita suojelua.

adult where it appears that the adult may be present and in need of protection within the territory of the requested State.

31 artikla

Article 31

Sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaiset voivat joko suoraan tai muiden toimielimien välityksellä rohkaista sovittelun tai muiden vastaavien keinojen käyttöä aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelua koskevien sovintoratkaisujen saavuttamiseksi tilanteissa, joissa tätä yleissopimusta sovelletaan.

The competent authorities of a Contracting State may encourage, either directly or through other bodies, the use of mediation, conciliation or similar means to achieve agreed solutions for the protection of the person or property of the adult in situations to which the Convention applies.

32 artikla

Article 32

1. Kun suojeluun liittyvää toimenpidettä harkitaan, yleissopimuksen mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää sellaista toisen sopimusvaltion viranomaista, jolla on aikuisen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja, toimittamaan nämä tiedot, jos aikuisen tilanne sitä edellyttää.

1. Where a measure of protection is contemplated, the competent authorities under the Convention, if the situation of the adult so requires, may request any authority of another Contracting State which has information relevant to the protection of the adult to communicate such information.

2. Sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan tämän artiklan 1 kappaleen mukaiset pyynnöt voidaan toimittaa sen viranomaisille ainoastaan sen keskusviranomaisen välityksellä.

2. A Contracting State may declare that requests under paragraph 1 shall be communicated to its authorities only through its Central Authority.

3. Sopimusvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisilta apua tämän yleissopimuksen mukaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa.

3. The competent authorities of a Contracting State may request the authorities of another Contracting State to assist in the implementation of measures of protection taken under this Convention.

33 artikla

Article 33

1. Jos 5—8 artiklan mukaisesti toimivaltainen viranomainen harkitsee aikuisen sijoittamista laitokseen tai muuhun paikkaan, jossa suojelua voidaan tarjota ja jos tällainen sijoittaminen tulisi järjestettäväksi toisessa sopimusvaltiossa, sen tulee ensin neuvotella asiasta viimeksi mainitun valtion keskusviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Tätä tarkoitusta varten sen on toimitettava tietoja aikuisen tilanteesta ja perustelut ehdotetulle sijoittamiselle.

1. If an authority having jurisdiction under Articles 5 to 8 contemplates the placement of the adult in an establishment or other place where protection can be provided, and if such placement is to take place in another Contracting State, it shall first consult with the Central Authority or other competent authority of the latter State. To that effect it shall transmit a report on the adult together with the reasons for the proposed placement.

2. Päätöstä sijoittamisesta ei voida tehdä pyynnön esittäneessä valtiossa, jos pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomaisen tai muu toimivaltainen viranomaisen ilmoittaa kohtuullisessa ajassa vastustavansa toimenpidettä.

34 artikla

Silloin, kun aikuinen on vakavassa vaarassa, sen sopimusvaltion toimivaltaisten viranomaisten, jossa toimenpiteisiin aikuisen suojelemiseksi on ryhdytty tai jossa niitä harkitaan, on saadessaan tietoonsa, että aikuinen on siirtynyt asumaan toiseen valtioon tai että aikuinen on toisessa valtiossa, ilmoitettava kyseisen valtion viranomaisille vaarasta sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai joita harkitaan.

35 artikla

Viranomaisen ei saa pyytää eikä toimittaa tietoja tämän luvun määräysten mukaisesti, jos se katsoo, että aikuinen tai aikuisen omaisuus niiden toimittamisen seurauksena joutuisi vaaraan tai että niiden toimittaminen vakavasti uhkaksi hänen perheenjäsenensä vapautta tai elämää.

36 artikla

1. Sopimusvaltioiden keskusviranomaiset ja muut viranomaiset vastaavat kuluista, joita niille aiheutuu tämän luvun määräysten soveltamisesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mahdollisuutta periä palveluista kohtuullisia maksuja.

3. Sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksen kulujen jakamisesta.

37 artikla

Sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksia edistääkseen tämän luvun määräysten sovel-

2. The decision on the placement may not be made in the requesting State if the Central Authority or other competent authority of the requested State indicates its opposition within a reasonable time.

Article 34

In any case where the adult is exposed to a serious danger, the competent authorities of the Contracting State where measures for the protection of the adult have been taken or are under consideration, if they are informed that the adult's residence has changed to, or that the adult is present in, another State, shall inform the authorities of that other State about the danger involved and the measures taken or under consideration.

Article 35

An authority shall not request or transmit any information under this Chapter if to do so would, in its opinion, be likely to place the adult's person or property in danger, or constitute a serious threat to the liberty or life of a member of the adult's family.

Article 36

1. Without prejudice to the possibility of imposing reasonable charges for the provision of services, Central Authorities and other public authorities of Contracting States shall bear their own costs in applying the provisions of this Chapter.

2. Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States concerning the allocation of charges.

Article 37

Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States with a view to improving the ap-

tamista niiden välillä. Sopimuksen tehneiden valtioiden on toimitettava siitä jäljennös tämän yleissopimuksen tallettajalle.

plication of this Chapter in their mutual relations. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

VI LUKU

CHAPTER VI

Yleiset määräykset

General provisions

38 artikla

Article 38

1. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa suojelutoimenpiteeseen on ryhdytty tai edustajan valtuutus vahvistettu, voivat pyynnöstä antaa henkilölle, jolle aikuisen tai hänen omaisuutensa suojelu on uskottu, todistuksen kyseisen henkilön asemasta ja valtuuksista.

1. The authorities of the Contracting State where a measure of protection has been taken or a power of representation confirmed may deliver to the person entrusted with protection of the adult's person or property, on request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred.

2. Todistuksen mukaisen aseman ja valtuuksien oletetaan kuuluvan kyseiselle henkilölle todistuksen päivämäärästä lukien, jollei muuta näydetä.

2. The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person as of the date of the certificate, in the absence of proof to the contrary.

3. Kunkin sopimusvaltion tulee nimetä viranomainen, joka on toimivaltainen laatimaan todistuksen.

3. Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

39 artikla

Article 39

Tämän yleissopimuksen mukaisesti hankittuja tai toimitettuja henkilötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu.

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

40 artikla

Article 40

Tietoja vastaanottavat viranomaiset varmistavat oman valtionsa lain mukaisesti, että tiedot pidetään luottamuksellisina.

The authorities to whom information is transmitted shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of their State.

41 artikla

Article 41

Kaikki tämän yleissopimuksen mukaisesti välitetyt tai toimitetut asiakirjat on vapautettu laillistamisesta tai muusta vastaavasta muodollisuudesta.

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality.

42 artikla

Kukin sopimusvaltio voi nimetä viranomaiset, joille 8 ja 33 artiklan mukaiset pyynnöt tulee osoittaa.

Article 42

Each Contracting State may designate the authorities to which requests under Article 8 and Article 33 are to be addressed.

43 artikla

1. Tämän yleissopimuksen 28 ja 42 artiklassa tarkoitetut viranomaisten nimeämiset on annettava tiedoksi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyväälle toimistolle viimeistään ajankohtana, jolloin ratifiointia, hyväksymistä tai liittymistä koskevat asiakirjat talletetaan. Myös kaikista näiden tietojen muutoksista on ilmoitettava pysyväälle toimistolle.

2. Tämän yleissopimuksen 32 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu selitys annetaan yleissopimuksen tallettajalle.

Article 43

1. The designations referred to in Article 28 and Article 42 shall be communicated to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law not later than the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval of the Convention or of accession thereto. Any modifications thereof shall also be communicated to the Permanent Bureau.

2. The declaration referred to in Article 32, paragraph 2, shall be made to the depositary of the Convention.

44 artikla

Sopimusvaltiolla, jossa aikuisen tai hänen omaisuutensa suojeluun sovelletaan yhtä useampaa oikeusjärjestelmää tai oikeussääntöjen kokonaisuutta, ei ole velvollisuutta soveltaa yleissopimuksen määräyksiä sellaisiin ristiriitatilanteisiin, jotka koskevat pelkästään kyseisiä oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia.

Article 44

A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to the protection of the person or property of the adult shall not be bound to apply the rules of the Convention to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

10

45 artikla

Jos jossakin valtiossa on tässä yleissopimuksessa mainituissa asioissa voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan sen eri alueilla:

a) viittauksella asuinpaikkaan kyseisessä valtiossa tarkoitetaan asuinpaikkaa asianomaisella alueella;

b) viittauksella aikuisen oleskeluun kyseisessä valtiossa tarkoitetaan oleskelua asianomaisella alueella;

c) viittauksella kyseisessä valtiossa olevaan aikuisen omaisuuteen tarkoitetaan aikuisen omaisuutta asianomaisella alueella;

Article 45

In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units -

a) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit;

b) any reference to the presence of the adult in that State shall be construed as referring to presence in a territorial unit;

c) any reference to the location of property of the adult in that State shall be construed as referring to location of property of the adult in a territorial unit;

d) viittauksella valtioon, jonka kansalainen aikuinen on, tarkoitetaan kyseisen valtion lain osoittamaa aluetta tai, jollei asiaan sovellettavia säännöksiä ole, sitä aluetta, johon aikuisella on läheisin yhteys;

e) viittauksella valtioon, jonka viranomaiset aikuinen on valinnut, tarkoitetaan

- viittausta tiettyyn alueeseen, jos aikuinen on valinnut tämän alueen viranomaiset;

- viittausta alueeseen, johon aikuisella on läheisin yhteys, jos aikuinen on valinnut valtion viranomaiset yksilöimättä tässä valtiossa olevaa aluetta;

f) viittauksella sen valtion lakiin, johon tilanteella on läheinen yhteys, tarkoitetaan sen alueen lakia, johon tilanteella on tällainen yhteys

g) viittauksella sen valtion lakiin, menettelyyn tai viranomaiseen, jossa toimenpiteeseen on ryhdytty, tarkoitetaan sen alueen lakia, menettelyä tai viranomaista, jolla kyseiseen toimenpiteeseen on ryhdytty;

h) viittauksella pyynnön vastaanottaneen valtion lakiin, menettelyyn tai viranomaiseen tarkoitetaan sen alueen lakia, menettelyä tai viranomaista, jolla tunnustamista tai täytäntöönpanoa haetaan;

i) viittauksella valtion, jossa suojelutoimenpide on pantava toimeen, tarkoitetaan aluetta, jolla toimenpide on pantava toimeen;

j) viittauksella muuhun toimielimeen tai valtion viranomaiseen kuin keskusviranomaiseen tarkoitetaan sitä toimielintä tai viranomaista, joka on toimivaltainen asianomaisella alueella.

d) any reference to the State of which the adult is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the adult has the closest connection;

e) any reference to the State whose authorities have been chosen by the adult shall be construed

- as referring to the territorial unit if the adult has chosen the authorities of this territorial unit;

- as referring to the territorial unit with which the adult has the closest connection if the adult has chosen the authorities of the State without specifying a particular territorial unit within the State;

f) any reference to the law of a State with which the situation has a substantial connection shall be construed as referring to the law of a territorial unit with which the situation has a substantial connection;

g) any reference to the law or procedure or authority of the State in which a measure has been taken shall be construed as referring to the law or procedure in force in such territorial unit or authority of the territorial unit in which such measure was taken;

h) any reference to the law or procedure or authority of the requested State shall be construed as referring to the law or procedure in force in such territorial unit or authority of the territorial unit in which recognition or enforcement is sought;

i) any reference to the State where a measure of protection is to be implemented shall be construed as referring to the territorial unit where the measure is to be implemented;

j) any reference to bodies or authorities of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring to those authorised to act in the relevant territorial unit.

46 artikla

Jos valtio kostuu kahdesta tai useammasta alueesta, joista kullakin on oma oikeusjärjestelmä tai sääntökokonaisuus tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asiois-

Article 46

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which comprises two or more territorial units each of which has its own system of

sa, III luvun nojalla sovellettava laki määräytyy seuraavien sääntöjen perusteella:

a) Jos kyseisessä valtiossa on voimassa säännökset, joissa määritetään, minkä alueen lakia sovelletaan, sovelletaan niiden osoittaman alueen lakia;

b) Jos valtiossa ei ole edellä tarkoitettuja säännöksiä, sovellettava laki on 45 artiklan määräysten mukaisen alueen laki.

law or set of rules of law in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply -

a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;

b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in Article 45 applies.

47 artikla

Article 47

Jos valtiossa on voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan eri henkilöryhmiin tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, III luvun nojalla sovellettava laki määräytyy seuraavien sääntöjen perusteella:

a) Jos kyseisessä valtiossa on voimassa säännökset, joissa määritetään, mitä kyseessä olevista laeista sovelletaan, sovelletaan niiden osoittamaa lakia;

b) Jos valtiossa ei ole edellä tarkoitettuja säännöksiä, sovelletaan sitä oikeusjärjestelmää tai sääntökokonaisuutta, johon aikuisella on läheisin yhteys.

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which has two or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply -

a) if there are rules in force in such a State identifying which among such laws applies, that law applies;

b) in the absence of such rules, the law of the system or the set of rules of law with which the adult has the closest connection applies.

48 artikla

Article 48

Tämä yleissopimus korvaa sopimusvaltioiden välisissä suhteissa Haagissa 17 päivänä heinäkuuta 1905 allekirjoitetun, holhottavaksi julistamista ja siihen verrattavia suojelutoimenpiteitä koskevan yleissopimuksen.

In relations between the Contracting States this Convention replaces the *Convention concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*, signed at The Hague 17 July 1905.

49 artikla

Article 49

1. Tämä yleissopimus ei vaikuta sellaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita ja jotka sisältävät määräyksiä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, jolleivät kyseisten asiakirjojen osapuolina olevat valtiot anna toisensisältöistä selitystä.

2. Tämä yleissopimus ei vaikuta yhden tai useamman sopimusvaltion mahdollisuuteen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät tämän

1. The Convention does not affect any other international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by this Convention, unless a contrary declaration is made by the States Parties to such instrument.

2. This Convention does not affect the possibility for one or more Contracting States to conclude agreements which contain, in re-

yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevia määräyksiä, sellaisten aikuisten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä olevan sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa.

3. Sopimukset, joita yksi tai useampi sopimusvaltio tekee tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, eivät vaikuta tämän yleissopimuksen määräysten soveltamiseen sellaisten valtioiden ja muiden sopimusvaltioiden välillä.

4. Edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin erityisiin siteisiin.

spect of adults habitually resident in any of the States Parties to such agreements, provisions on matters governed by this Convention.

3. Agreements to be concluded by one or more Contracting States on matters within the scope of this Convention do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of this Convention.

4. The preceding paragraphs also apply to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

50 artikla

1. Tätä yleissopimusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin toimenpiteisiin, joihin valtiossa on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut kyseisen valtion osalta voimaan.

2. Yleissopimusta sovelletaan sellaisten toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joihin on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut voimaan toimenpiteisiin ryhtyneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion välillä.

3. Tätä yleissopimusta sovelletaan siitä alkaen, kun se on tullut sopimusvaltion osalta voimaan, edustusvaltaan, joka on aiemmin myönnetty 15 artiklassa määrättyjä edellytyksiä vastaavin edellytyksin.

Article 50

1. The Convention shall apply to measures only if they are taken in a State after the Convention has entered into force for that State.

2. The Convention shall apply to the recognition and enforcement of measures taken after its entry into force as between the State where the measures have been taken and the requested State.

3. The Convention shall apply from the time of its entry into force in a Contracting State to powers of representation previously granted under conditions corresponding to those set out in Article 15.

51 artikla

1. Sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää pyynnön vastaanottaneen valtion viralliselle kielelle tai jollekin sen viralliselle kielelle tehty käännös tai, jos tällaisen käännöksen toimittaminen aiheuttaisi vaikeuksia, käännös ranskan tai englannin kielelle.

2. Sopimusvaltio voi kuitenkin tekemällä varauman 60 artiklan mukaisesti kieltäytyä hyväksymästä joko ranskan tai englannin kielen, mutta ei kummankin, käyttämistä.

Article 51

1. Any communication sent to the Central Authority or to another authority of a Contracting State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the other State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

2. However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 56, object to the use of either French or English, but not both.

52 artikla

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pääsihteeri kutsuu säännöllisin väliajoin koolle erityiskomission, jossa tarkastellaan, miten tätä yleissopimusta käytännössä noudatetaan.

Article 52

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convoke a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

VII LUKU

Loppumääräykset*53 artikla*

1. Tämän yleissopimuksen voivat allekirjoittaa valtiot, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin kun sen 18. istunto pidettiin.

2. Yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä ja ratifioimis- tai hyväksymiskirjat on talletettava yleissopimuksen tallettajan, Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan.

CHAPTER VII

Final clauses*Article 53*

1. The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law on 2 October 1999.

2. It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

54 artikla

1. Muut valtiot voivat liittyä tähän yleissopimukseen sen tultua voimaan 57 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

2. Liittymiskirjat on talletettava tallettajan huostaan.

3. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan kuuden kuukauden kuluessa 59 artiklan b kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Valtiot voivat esittää vastalauseen myös ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen liittymisen jälkeen. Vastalauseesta on ilmoitettava tallettajalle.

Article 54

1. Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 57, paragraph 1.

2. The instrument of accession shall be deposited with the depositary.

3. Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the six months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph b) of Article 59. Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

55 artikla

1. Jos valtioon kuuluu kaksi tai useampia alueita, joissa tässä yleissopimuksessa mainituissa asioissa sovelletaan eri oikeusjärjes-

Article 55

1. If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in

telmiä, valtio voi allekirjoittaessaan, ratifioi-
dessaan tai hyväksyessään tämän yleissopi-
muksen tai liittyessään siihen antaa selityksen
siitä, että tätä yleissopimusta sovelletaan
kaikkiin sen alueisiin tai ainoastaan johonkin
tai joihinkin niistä, sekä milloin tahansa
muuttaa tätä selitystä antamalla uuden seli-
tyksen.

2. Tällaisesta selityksestä on ilmoitettava
tallettajalle, ja siinä on selvästi yksilöitävä
alueet, joilla yleissopimusta sovelletaan.

3. Jollei valtio anna tässä artiklassa tarkoi-
tettua selitystä, yleissopimusta sovelletaan
kyseisen valtion kaikkiin alueisiin.

56 artikla

1. Valtio voi viimeistään ratifioinnin, hy-
väksymisen tai liittymisen yhteydessä tai an-
taessaan 55 artiklan mukaisen selityksen tehdä
51 artiklan 2 kappaleen mukaisen varauman.
Muita varaumia ei sallita.

2. Valtio voi milloin tahansa peruuttaa te-
kemänsä varauman. Peruutuksesta on ilmoit-
ettava tallettajalle.

3. Varauman voimassaolo lakkaa kolman-
nen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä
sen jälkeen, kun edellisessä kappaleessa
mainittu ilmoitus on tehty.

57 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan sen
kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa
kolmen kuukauden kuluttua kolmannen 53 ar-
tiklassa tarkoitetun ratifioimis- tai hyväksy-
miskirjan tallettamisesta.

2. Tämän jälkeen yleissopimus tulee voi-
maan:

a) sopimuksen myöhemmin ratifioivan tai
hyväksyvän valtion osalta sen kuukauden en-
simmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuu-
kauden kuluttua kyseisen valtion ratifioimis-
tai hyväksymiskirjan tallettamisesta;

b) sopimukseen liittyvän valtion osalta sen
kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa

this Convention, it may at the time of signa-
ture, ratification, acceptance, approval or ac-
cession declare that the Convention shall ex-
tend to all its territorial units or only to one
or more of them and may modify this decla-
ration by submitting another declaration at
any time.

2. Any such declaration shall be notified to
the depositary and shall state expressly the
territorial units to which the Convention ap-
plies.

3. If a State makes no declaration under
this Article, the Convention is to extend to all
territorial units of that State.

Article 56

1. Any State may, not later than the time of
ratification, acceptance, approval or acces-
sion, or at the time of making a declaration in
terms of Article 55, make the reservation
provided for in Article 51, paragraph 2. No
other reservation shall be permitted.

2. Any State may at any time withdraw the
reservation it has made. The withdrawal shall
be notified to the depositary.

3. The reservation shall cease to have effect
on the first day of the third calendar month
after the notification referred to in the pre-
ceding paragraph.

Article 57

1. The Convention shall enter into force on
the first day of the month following the expi-
ration of three months after the deposit of the
third instrument of ratification, acceptance or
approval referred to in Article 53.

2. Thereafter the Convention shall enter
into force –

13

a) for each State ratifying, accepting or ap-
proving it subsequently, on the first day of
the month following the expiration of three
months after the deposit of its instrument of
ratification, acceptance, approval or acces-
sion;

b) for each State acceding, on the first day
of the month following the expiration of

kolmen kuukauden kuluttua 54 artiklan 3 kappaleen mukaisen kuuden kuukauden ajanjakson päättymisestä;

c) sellaisen alueen osalta, jota sopimus on ulotettu koskemaan 55 artiklan mukaisesti, sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua mainitussa artiklassa tarkoitetun selityksen antamisesta.

three months after the expiration of the period of six months provided in Article 54, paragraph 3;

c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 55, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

58 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi irtisanoa sopimuksen tekemällä siitä tallettajalle osoitetun kirjallisen ilmoituksen. Irtisanominen voidaan rajoittaa koskemaan ainoastaan joitakin alueita, joihin yleissopimusta sovelletaan.

2. Irtisanominen tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahdentoista kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen. Jos ilmoituksessa on yksilöity mainittua pidempi aika irtisanomisen voimaantulolle, irtisanominen tulee voimaan kyseisen ajan kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

Article 58

1. A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units to which the Convention applies.

2. The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period.

59 artikla

Tallettajan on ilmoitettava Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltioille ja 54 artiklan mukaisesti tähän yleissopimukseen liittyneille valtioille:

a) edellä 53 artiklassa tarkoitetuista allekirjoituksista, ratifioinneista ja hyväksymisistä;

b) edellä 54 artiklassa tarkoitetuista liittymisistä ja liittymistä vastaan esitetyistä vastalauseista;

c) päivästä, jona yleissopimus tulee 57 artiklan mukaisesti voimaan;

d) edellä 32 artiklan 2 kappaleessa ja 55 artiklassa tarkoitetuista selityksistä;

e) edellä 37 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista;

f) edellä 51 artiklan 2 kappaleessa tarkoitusta varaumasta ja 56 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua varauman peruutuksesta;

Article 59

The depositary shall notify the States Members of the Hague Conference on Private International Law and the States which have acceded in accordance with Article 54 of the following -

a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 53;

b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 54;

c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 57;

d) the declarations referred to in Article 32, paragraph 2, and Article 55;

e) the agreements referred to in Article 37;

f) the reservation referred to in Article 51, paragraph 2, and the withdrawal referred to in Article 56, paragraph 2;

g) edellä 58 artiklassa tarkoitetuista irtisanomisista.

g) the denunciations referred to in Article 58.

Tämän vakuudeksi alla mainitut, siihen asianmukaisesti valtuutettuina ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Tehty Haagissa 13 päivänä tammikuuta 2000 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Alankomaiden kuningaskunnan hallituksen arkistoon ja jonka oikeaksi todistettu jäljennös toimitetaan diplomaattiteitse jokaiselle valtiolle, joka 2 päivänä lokakuuta 1999 oli Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsen.

Done at The Hague, on 13 January 2000, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law on 2 October 1999.

2.

Laki**holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan holhoustoimesta 1 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (442/1999) 17 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 65 §:n 1 momentti ja 90 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 4 momentti laissa 649/2007, sekä

lisätään lakiin uusi 46 a § ja 47 b § sekä 10 a luku seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

17 §
Edunvalvojan tehtävä lakkaa, kun:
1) edunvalvojalle annettu määräys lakkaa 15 §:n mukaan olemasta voimassa;
2) päämies kuolee;
3) edunvalvoja vapautetaan tehtävästään tai julistetaan vajaavaltaiseksi; *tai*
4) *kun* päämies täyttää 18 vuotta, jos edunvalvojan tehtävä perustuu päämiehen alaikäisyyteen.

17 §
Edunvalvojan tehtävä lakkaa, kun:
1) edunvalvojalle annettu määräys lakkaa 15 §:n mukaan olemasta voimassa;
2) päämies kuolee;
3) edunvalvoja vapautetaan tehtävästään tai julistetaan vajaavaltaiseksi;
4) päämies täyttää 18 vuotta, jos edunvalvojan tehtävä perustuu päämiehen alaikäisyyteen; *tai*
5) *edunvalvonnasta on vieraassa valtiossa tehty päätös, joka tunnustetaan Suomessa, jos edunvalvojan tehtävän jatkuminen olisi ristiriidassa kyseisen päätöksen kanssa.*

Tuomioistuimen on hakemuksesta määrättävä edunvalvojan tehtävä lakkaamaan, kun päämies ei enää ole edunvalvonnan tarpeessa.

Tuomioistuimen on hakemuksesta määrättävä edunvalvojan tehtävä lakkaamaan, kun päämies ei enää ole edunvalvonnan tarpeessa. *Tuomioistuin voi määrätä edunvalvojan tehtävän lakkaamaan myös, jos päämiehen asuinpaikka on siirtynyt vieraaseen valtioon eikä edunvalvonnalla voida enää toteuttaa sitä tarkoitusta, jonka vuoksi se on asetettu.*

Tuomioistuimen ohella myös holhousviranomainen voi 3 momentissa mainitulla perus-

Tuomioistuimen ohella myös holhousviranomainen voi 3 momentissa *mainituilla pe-*

teella määrätä edunvalvojan tehtävän lakkaamaan, jos edunvalvoja on määrätty 8 tai 9 §:n nojalla. Edellytyksenä on lisäksi, että päämies kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän yhdessä edunvalvojan kanssa pyytää edunvalvojan tehtävän määrittämistä lakkaamaan.

rusteilla määrätä edunvalvojan tehtävän lakkaamaan, jos edunvalvoja on määrätty 8 tai 9 §:n nojalla. Edellytyksenä on lisäksi, että päämies kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän yhdessä edunvalvojan kanssa pyytää edunvalvojan tehtävän määrittämistä lakkaamaan.

46 a §

Mitä 46 §:ssä säädetään holhousviranomaisen velvollisuudesta valvoa edunvalvojan toimintaa, on sovellettava myös, jos se, jolle on vieraassa valtiossa määrätty edunvalvoja, saa asuinpaikan Suomessa. Holhousviranomainen voi kuitenkin omasta aloitteestaan tai edunvalvojan hakemuksesta päättää, ettei valvontaa järjestetä Suomessa tai että valvonta järjestetään vain tiettyjen edunvalvojan tehtävien osalta, jos edunvalvojan toimintaa valvotaan vieraassa valtiossa eikä päämiehen etu edellytä valvonnan järjestämistä Suomessa.

47 b §

Holhousviranomainen, jolle 46 tai 47 §:n mukaan kuuluu edunvalvojan toiminnan valvonta, voi hakemuksesta tai omasta aloitteestaan päättää, että valvonta lopetetaan, jos päämiehen asuinpaikka on siirtynyt vieraaseen valtioon ja:

- 1) edunvalvojan toiminnalle on siellä järjestetty valvonta; tai*
- 2) Suomessa tapahtuvalla valvonnalla ei enää voida toteuttaa valvonnan tarkoitusta.*

Päätöksestä, jolla valvonta lopetetaan, on tehtävä merkintä holhousasioiden rekisteriin.

65 §

Edunvalvonta tai toimintakelpoisuuden rajoitus on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun:

- 1) täysi-ikäiselle määrätään edunvalvoja;
- 2) täysi-ikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan;
- 3) alaikäisen edunvalvojaksi määrätään muu henkilö kuin hänen vanhempansa;
- 4) alaikäiselle määrätään 9 §:n nojalla edunvalvoja tai alaikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan 19 §:n nojalla;

65 §

Edunvalvonta tai toimintakelpoisuuden rajoitus on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun:

- 1) täysi-ikäiselle määrätään edunvalvoja;
- 2) täysi-ikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan;
- 3) alaikäisen edunvalvojaksi määrätään muu henkilö kuin hänen vanhempansa;
- 4) alaikäiselle määrätään 9 §:n nojalla edunvalvoja tai alaikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan 19 §:n nojalla;

5) poissa olevalle tai tulevalle omistajalle määrätään edunvalvoja.

5) poissa olevalle tai tulevalle omistajalle määrätään edunvalvoja;

6) henkilö, jolle on vieraassa valtiossa määrätty edunvalvoja, saa asuinpaikan Suomessa, paitsi jos on päätetty, ettei edunvalvojan toiminnan valvontaa järjestetä Suomessa.

90 §

Valtion ja kunnan viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, pankki ja muu rahalaitos, sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikkö ja terveydenhuollon ammattihenkilö sekä yksityinen sosiaalipalvelun tuottaja ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

90 §

Valtion ja kunnan viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, pankki tai muu rahalaitos, sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikkö ja terveydenhuollon ammattihenkilö sekä yksityinen sosiaalipalvelun tuottaja ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi, ja holhousviranomaiselle lisäksi ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vieraassa valtiossa vireillä olevan aikuisen tai lapsen suojelua koskevan sellaisen asian ratkaisemiseksi, jossa vieraan valtion viranomainen on valtiosopimuksen nojalla pyytänyt tietoja.

10 a luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

95 a §

Yleiset toimivaltaperusteet

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia edunvalvontaa koskevassa asiassa, jos:

1) henkilöllä, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on Suomessa asuinpaikka;

2) henkilö, jonka edunvalvonnasta on kysymys, on vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei voida selvittää ja hän oleskelee Suomessa; tai

3) asia koskee Suomessa olevaa omaisuutta tai päämiehen edustamista Suomessa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia sellaisen Suomen kansalaisen edunvalvontaa koskevassa asiassa, jolla on asuinpaikka vierasmaassa, jos asiaa ei voida saattaa ratkaistavaksi tuossa valtiossa tai tämä tuotaisi kohtuuttomia vaikeuksia ja asian ratkaisemista Suomessa on pidettävä tarpeellisena.

95 b §

Toimivalta poissa olevan tai tuntemattoman henkilön edunvalvontaa koskevassa asiassa

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia asiassa, joka koskee edunvalvontaa sellaisen puolesta, jonka olinpaikkaa tai henkilöllisyyttä ei tiedetä, jos asialla, jota edunvalvojan tulee hoitaa, on sellainen yhteys Suomeen, että asian ratkaisemista täällä on pidettävä tarpeellisena.

95 c §

Toimivalta kiireellisissä tilanteissa

Jos on tarpeen valvoa kiireellisesti sellaisen henkilön etua, joka oleskelee Suomessa tai jolla on täällä asia tai omaisuutta hoidettavana, Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia järjestämään edunvalvonnan.

95 d §

Edunvalvojan toiminnan valvontaan liittyvät toimenpiteet

Suomen viranomaisen on toimivaltainen tutkimaan omaisuuden hoitosuunnitelmaa, tilivelvollisuutta ja edunvalvojalle myönnettävää lupaa koskevan asian sekä muun edunvalvojan toiminnan valvontaan liittyvän asian, jos edunvalvojan toiminnan valvonta kuuluu Suomen holhousviranomaiselle tai jos asia koskee aikaa, jolloin Suomen holhousviranomaisen tuli valvoa edunvalvojan toimintaa.

95 e §

Toimivalta edunvalvojan vapauttamista koskevassa asiassa

Suomen viranomainen voi vapauttaa tehtävästään edunvalvojan, jonka Suomen viranomainen on määrännyt edunvalvojaksi, vaikka se ei olisi toimivaltainen 95 a §:n nojalla.

Sovellettava laki

95 f §

Edunvalvontatoimenpiteisiin sovellettava laki

Käyttäessään toimivaltaa edunvalvontaa koskevassa asiassa Suomen viranomaiset soveltavat Suomen lakia. Jos asialla on läheinen yhteys vieraaseen valtioon, kyseisen valtion laki voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti ottaa huomioon, jos sen henkilön etu, jonka edunvalvonnasta on kysymys, sitä edellyttää.

95 g §

Alaikäisyys

Kysymyksiin, onko oikeustoimen osapuoli alaikäinen ja miten ikä vaikuttaa hänen oikeustoimikelpoisuuteensa, sovelletaan Suomen lakia, jos hänellä on asuinpaikka Suomessa oikeustoimen ajankohtana. Jos hänen asuinpaikkansa on tuolloin vieraassa valtiossa, sovelletaan sen valtion lakia, jota on sovellettava kyseisessä vieraassa valtiossa.

95 h §

Alaikäisen edunvalvonta välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla

Kysymyksiin, kuka on välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla alle 18-vuotiaan edunvalvoja ja millä edellytyksillä tällainen edunvalvonta välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla päättyy, sovelletaan sen valtion lakia, joka määrätään sovellettavaksi toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioi-

den tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen 16 ja 21 artiklassa.

Sellaisen edunvalvojan tehtävän hoitamiseen, jota 1 momentissa tarkoitetaan, sovelletaan sen valtion lakia, jossa päämiehellä on asuinpaikka. Jos asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sovelletaan sen lakia.

95 i §

Oikeustoimen toisen osapuolen asema

Oikeustoimi, jossa edunvalvonnassa olevan edustajana oli henkilö, jolla ei ollut edustusvaltaa siihen sovellettavan lain mukaan, on kuitenkin pätevä, jos:

1) oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä;

2) edustajalla oli oikeus toimia edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimi tehtiin; ja

3) oikeustoimen toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen pitänyt tietää, että edustusvaltaan sovellettiin toisen valtion lakia.

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoisuus

95 j §

Tunnustamisen edellytykset

Vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös, joka on voimassa kyseisessä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Päätöksen tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä, jos:

1) päätös on annettu sellaisissa olosuhteissa, että Suomen viranomainen ei vastaavissa olosuhteissa olisi ollut toimivaltainen;

2) päätös on annettu pois jäänyttä henkilöä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa ole annettu tiedoksi pois jääneelle niin hyvässä ajoin ja sillä tavoin, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) päätös on ristiriidassa Suomessa toteutetun toimenpiteen tai sellaisen toisessa vieraassa valtiossa myöhemmin toteutetun toimenpiteen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa; tai

4) päätös on Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen tai ristiriidassa sellaisen Suomen lain säännöksen kanssa, jonka soveltaminen on pakollista siitä riippumatta, mitä lakia muutoin on sovellettava.

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta päättää, tunnustetaanko vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös Suomessa.

95 k §

Täytäntöönpanokelpoisuus

Vieraassa valtiossa edunvalvontaa koskevassa asiassa annettu päätös, joka on siinä valtiossa täytäntöönpanokelpoinen, on täytäntöönpanokelpoinen Suomessa, jos Helsingin hovioikeus on vahvistanut sen täällä täytäntöönpanokelpoiseksi. Päätöksen vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi voidaan kieltäytyä 95 j §:n 2 momentissa säädetyillä perusteilla.

95 l §

Päätöksen soveltaminen Suomessa

Kun edunvalvontaa koskeva vieraassa valtiossa annettu päätös tulee sovellettavaksi Suomessa, päätöksen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät Suomen lain mukaan.

Muita säännöksiä

95 m §

Oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

95 n §

Viittaus vieraan valtion lakiin

Jollei erikseen toisin säädetä, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tässä luvussa tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

95 o §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä on noudatettava ainoastaan, jollei muusta laista tai Suomea sitovasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Suomen viranomaisen kansainväliseen toimivaltaan sellaisessa edunvalvontaa koskevassa asiassa, joka on vireillä tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Viranomainen on kuitenkin toimivaltainen käsittelemään asian, jos se on toimivaltainen tämän lain mukaan.

Tämä laki ei vaikuta sellaisen oikeustoimen pätevyYTEEN, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa.

3.

Laki**edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään edunvalvontavaltuutuksesta 25 päivänä toukokuuta 2007 annettuun lakiin (648/2007) uusi 40 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan
kuuluvat säännökset**

40 a §

Oikeustoimen toisen osapuolen asema

Oikeustoimi jossa valtuuttajan edustajana oli henkilö, jolla ei ollut edustusvaltaa edunvalvontavaltuutukseen sovellettavan lain mukaan, on kuitenkin pätevä, jos:

1) oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä;

2) valtuuttajan edustajalla oli oikeus toimia edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimi tehtiin; ja

3) oikeustoimen toinen osapuoli ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että edustusvaltaan sovellettiin toisen valtion lakia.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.

Laki**eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain III osan kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

III OSA

Holhous

1 luku

Alaikäisten holhous

28 §

Mitä Suomen laissa on säädetty alaikäisen Suomen kansalaisen holhouksesta, on sovellettava siinäkin tapauksessa, että hänellä ei ole kotipaikkaa Suomessa. Jos alaikäiselle, jolla ei ole lakimääräistä eikä Suomen lain mukaan määrättyä holhoojaa, on järjestetty holhous sen vieraan valtion lain mukaisesti, missä hän pysyväisesti oleskelee, on asia kuitenkin jäävä sen varaan, ellei oikeus erityisistä syistä päättä, että hänelle on järjestettävä Suomen lain mukainen holhous.

(kumotaan)

Jos alaikäinen Suomen kansalainen, joka pysyväisesti oleskelee vieraassa valtiossa, on holhouksen alaisena Suomen lain mukaisesti, mutta oikeudelle ilmoitetaan, että hänelle on myöskin sanotussa vieraassa valtiossa järjestetty sen lain mukainen holhous tai että hänen vanhempansa tai toinen heistä sikäläisen viranomaisen valvonnan alaisena hoitaa hänen asiansa, harkitkoon oikeus, onko alaikäisen edelleen oltava Suomen lain mukaisen holhouksen alaisena.

29 §

Jos ulkomaalainen, joka sen valtion lain mukaan, johon hän kuuluu, on alaikäinen, pysyväisesti oleskelee tässä valtakunnassa ja

(kumotaan)

hänelle on saman lain mukaan määrättävä holhooja tai hänen omaisuutensa hallinto järjestettävä valvonnan alaiseksi, tiedustelkoon oikeus, tuleeko mainitun lain mukainen holhous tai valvonta järjestettäväksi. Jos ilmoitetaan, että niin ei tule tapahtumaan, tai jos vastausta ei saada kuuden kuukauden kuluessa, järjestettäköön alaikäiselle holhous Suomen lain mukaisesti.

30 §

Ajankohta, jolloin holhoojan tarve alaikäiselle lakkaa, määräytyy sen valtion lain mukaan, johon alaikäinen kuuluu.

(kumotaan)

31 §

Alaikäisyyden varallisuus oikeudelliset vaikutukset ja holhoojan tai vanhempien toimivalta määräytyvät alaikäisen kotimaan lain mukaan. Jos kuitenkin alaikäiselle on toisen valtion lain mukaan asianmukaisesti järjestetty holhous tai, hänen isänsä tai äitinsä hoidossa hänen asioitaan, tällaisen hoidon valvonta, olkoon tämä laki noudatettavana.

(kumotaan)

2 luku

Holhottavaksi julistetun henkilön holhous

32 §

Mitä Suomen laissa on säädetty holhottavaksi julistamisesta ja holhottavaksi julistetun henkilön holhouksesta, on sovellettava myöskin Suomen kansalaiseen, jolla ei ole kotipaikkaa tässä valtakunnassa. Jos vieraassa valtiossa on järjestetty holhous siellä asuvalle Suomen kansalaiselle, jolle ei ole Suomen lain mukaisesti määrätty holhoojaa, mutta joka Suomen laissa mainitulla perusteella on sanotussa valtiossa julistettu holhottavaksi, on asia kuitenkin jäävä sen varaan, ellei oikeus erityisistä syistä päättä, että hän on oleva Suomen lain mukaisen holhouksen alaisena.

(kumotaan)

Mitä 28 §:n 2 momentissa sanotaan alaikäisen holhouksesta, olkoon soveltuvilta osin voimassa myöskin sellaisen holhottavaksi julistetun Suomen kansalaisen holhouksesta, jonka kotipaikka on vieraassa valtiossa.

Voimassa oleva laki

Holhottavaksi julistamiseksi katsotaan myöskin vajavaltaisuuden pidentäminen sivu alaikäisyysajan.

33 §

Jos Suomen tuomioistuimelta on pyydetty sellaisen vieraan valtion kansalaisen julistamista holhottavaksi, jonka kotipaikka on Suomessa, tiedustelkoon oikeus, tuleeko holhous järjestettäväksi sen valtion lain mukaisesti. Jos ilmoitetaan, että niin ei tule tapahtumaan, tai jos vastausta ei saada kuuden kuukauden kuluessa, käsiteltäköön asiaa edelleen, niinkuin olisi kysymys Suomen kansalaisen julistamisesta holhottavaksi.

(kumotaan)

Jos täysi-ikäisen ulkomaalaisen asiat täällä vaativat pikaista hoitoa sellaisen seikan perusteella, jonka vuoksi hänet Suomen lain mukaan olisi julistettava holhottavaksi, voidaan hänet, vaikkakaan hänelle ei 1 momentin mukaan olisi täällä lainkaan tai ei heti järjestettävä holhous, Suomen lakia soveltamalla toistaiseksi julistaa holhottavaksi sekä hänelle määrätä väliaikainen holhooja.

34 §

Jos Suomen kansalainen on julistettu holhottavaksi vieraassa valtiossa tai vieraan valtion kansalainen Suomessa, voidaan kumpaisessakin tapauksessa holhottavaksi julistaminen peruuttaa sekä tässä valtakunnassa Suomen lain että vieraassa valtiossa sen lain mukaisesti.

(kumotaan)

35 §

Asianomaisen ulkomaan viranomaisen holhottavaksi julistamista koskevasta päätöksestä, niin myös siitä, että sellainen viranomaisen on peruuttanut holhottavaksi julistamisen, on pyynnöstä Suomen tuomioistuimen toimesta kuuluttettava, niinkuin kuuluttamisesta vastaavissa tapauksissa on Suomen laissa säädetty.

(kumotaan)

Ennenkuin Suomen kansalaisen holhottavaksi julistamisesta kuulutetaan, tutkikoon oikeus, onko päätös siitä annettu sellaisella perusteella, joka Suomen lain mukaan olisi voinut aiheuttaa sellaisen päätöksen.

36 §

Mitä 31 §:ssä säädetään määrätyn lain soveltamisesta alaikäisyyden vaikutuksiin ja holhoojan toimivaltaan, on vastaavasti sovellettava, kun vajavaltaisuus perustuu holhottavaksi julistamiseen. Sellaiseen vajavaltaisuuteen saatakoon kuitenkin, milloin kuuluttamista 35 §:n mukaan ei ole tapahtunut, tässä valtakunnassa vedota ainoastaan sitä vastaan, joka siitä huolimatta on tiennyt tai jonka olisi pitänyt tietää holhottavaksi julistamisesta.

(kumotaan)

37 §

Mitä tässä luvussa sanotaan holhottavaksi julistamisesta ja holhouksen järjestämisestä ulkomaan lain mukaisesti, on vastaavasti sovellettava muuhun siihen verrattavaan toimienpiteeseen, joka käsittää oikeudellisen toimikelpoisuuden rajoittamista.

(kumotaan)

3 luku

Yhteisiä säännöksiä

38 §

Holhooja, joka vieraassa valtiossa sen lain mukaisesti on määrätty Suomen kansalaiselle, älköön ilman holhouslautakunnan kussakin eri tapauksessa antamaa suostumusta ryhtyäkö vajavaltaisen tässä valtakunnassa olevaan omaisuuteen älköönkä hänen puolestaan tehdä velkasitoumusta, ennenkuin Suomen tuomioistuimien on päättänyt, että Suomen lain mukaan holhousta ei ole järjestettävä.

(kumotaan)

39 §

Jos vajavaltaisella Suomen kansalaisella on omaisuutta muussa valtiossa, kuin missä holhous on hänelle järjestetty, ja jos sen valtion lain nojalla on sanotun omaisuuden hallintoa varten asetettu erityinen holhooja tai uskottu mies, olkoon holhoojan tai uskottun miehen toimivallasta voimassa sen valtion laki.

(kumotaan)

40 §

Jos havaitaan vajavaltaisen asiain tässä valtakunnassa vaativan pikaista hoitoa, eikä

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

hänelle ole lainkaan tai ei heti järjestettävä Suomen lain mukaista holhousa, määrätköön oikeus tai, holhouslain 70 §:ssä mainitussa tapauksessa, tuomari uskotun miehen niitä hoitamaan Suomen lain mukaisesti.

41 §

Holhouslain 30 §:n 2 momentin säännöstä holhouslautakunnan velvollisuudesta pitää huolta vajavaltaisen asioista, niin kauan kun hänellä ei ole edusmiestä, on sovellettava myöskin sellaiseen vajavaltaiseen, joka on ulkomaalainen taikka Suomen kansalainen, jolla ei ole kotipaikkaa valtakunnassa. (kumotaan)

42 §

Ulkomaalaisen velvollisuus ottaa vastaan holhous toimi määräytyy Suomen lain mukaan, jos hänen kotipaikkansa on Suomessa, mutta muussa tapauksessa sen valtion lain mukaan, johon hän kuuluu. (kumotaan)

43 §

Jos Suomessa on järjestetty holhous ulkomaalaiselle ja sittemmin saadaan tietää, että hänet on asetettu holhouksen alaiseksi kotimaansa lain mukaisesti tai että hänen vanhempansa tai toinen heistä sen mukaisesti hoitaa hänen asiansa, on täällä annettu määräys peruutettava. (kumotaan)

44 §

Tämä laki ei tee muutosta siihen, mitä ulkomaalaisen vekseliin tai shekkiin perustavasta vastuusta on säädetty. (kumotaan)